

A tanulás új útjai

HuCER 2016

Absztrakt kötet

Magyar Nevelés- és Oktatóskutatók Egyesülete

Kaposvár

2016.

A tanulás új útjai

HuCER 2016

Absztrakt kötet

ISBN 978-615-5657-00-9

Kiadja:

Magyar Nevelés- és Oktatóskutatók Egyesülete

Honlap: hera.org.hu

A konferencia tudományos programbizottsága:

Kozma Tamás DSc, professor emeritus (Debreceni Egyetem), a HERA elnöke
Fehérvári Anikó PhD habil, igazgató (Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet), a HERA alelnöke
Juhász Erika PhD, tanszékvezető, főiskolai docens (Debreceni Egyetem), a HERA alelnöke

Podráczky Judit PhD, dékán (Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar)

Gombos Péter PhD, tudományos dékánhelyettes (Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar)

Albert Gábor PhD, egyetemi docens (Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar)

A konferencia operatív szervezőbizottsága:

Juhász Erika PhD, tanszékvezető, főiskolai docens (Debreceni Egyetem), a HERA alelnöke
Kenyeres Attila Zoltán, egyetemi tanársegéd (Debreceni Egyetem), a HERA szervezőtitkára

Szabó Barbara, doktorandusz (Debreceni Egyetem), a HERA általános titkára

Engler Ágnes PhD, egyetemi adjunktus (Debreceni Egyetem), a HERA nemzetközi
képviselője

A KultúrÁsz Közhasznú Egyesület munkatársai: Pete Nikoletta, szakmai vezető, Pintér
Magdolna, irodavezető, Kállay Gyula Zoltán, rendezvény- és képzésszervező, Pete Balázs,
média- és sportmenedzser, Jász Anita, szakmai koordinátor, Szűcs Szabina, szakmai
koordinátor, Mászlai Olga, gyakornok

Külön köszönjük a HERA szakosztályvezetőinek szekciószervező és lektori munkáját:

- Állampolgári nevelés, oktatási jogok (szakosztályelnök: Jancsák Csaba PhD)
- Felnőttkori és közösségi tanulás (szakosztályelnök: Juhász Erika PhD)
- Felsőoktatás-kutatások (szakosztályelnök: Polónyi István CSc)
- Gyermekvédelem és szociálpedagógia (szakosztályelnök: Gönczi Ibolya PhD habil.)
- IKT kutatások (szakosztályelnök: Buda András PhD)
- Katonapedagógiai kutatások (szakosztályelnök: Hajdicsné Varga Katalin PhD)
- Környezetpedagógia (szakosztályelnök: Lükő István PhD habil.)
- Közoktatási kutatások (szakosztályelnök: Chrappán Magdolna PhD)
- Neveléstörténet és összehasonlító pedagógia (szakosztályelnök: Rébay Magdolna PhD habil.)
- Oktatásszociológia (szakosztályelnök: Pusztai Gabriella DSc)
- Romológiai kutatások (szakosztályelnök: Forray R. Katalin DSc)
- Sportpedagógia (szakosztályelnök: Nagy Ágoston PhD)
- Szakképzés és foglalkoztatás (szakosztályelnök: Erdei Gábor PhD)
- Szakképzés-pedagógiai és Szakmai Tanárképzés (szakosztályelnök: Tóth Péter PhD)
- Tantervkutatások (szakosztályelnök: Vass Vilmos PhD habil.)
- Zenepedagógiai kutatások (szakosztályelnök: Duffek Mihály CSc)

Absztraktok

Ács-Bíró Andrienn

A kalocsai Tanítók Háza története és szerepe a jezsuita tanítóképzésben

Kutatásunk a kalocsai római katolikus tanítóképző intézet (1856-1957) egyik egyedülálló kezdeményezését mutatja be: az 1897-ben felavatott Tanítók Házát. A jezsuita rend által életre hívott úttörő kezdeményezés nemcsak a kalocsai tanítóképző életében, de a dualizmus korában országos viszonylatban is meghatározó szerepet töltött be. Ezen nevelés-, és oktatástörténeti témát, feltáró és feldolgozó módszerrel mutatjuk be, főként primer forrásokra támaszkodva – levéltári-, múzeumi-, oktatás-, nevelés-, és helytörténeti anyagok, iskolai értesítők, és korabeli helyi folyóiratok felhasználásával. A széleskörű forrásbázis lehetőséget adott összevető elemzésekre, valamint kritikai vizsgálatokra, melyek nagyban hozzájárultak a kutatás eredményeinek bizonyításához. Célunk, az intézmény történetének elemző bemutatása, vizsgálva, hogy milyen szerepet töltött be a diákok életében, milyen eszközökkel kívánt erkölcsi, szociális, és tanulmányi támogatást nyújtani az ifjúságnak. A Tanítók Házának kiemelt fontossága a benne folyó sokoldalú feladatok ellátásában rejlett, hiszen a tanulók szállásának-étkezésének biztosítása mellett, a tanulmányi előmenetelüket támogatva kulturális, sport és nevelési feladatokat látott el. Az intézet fennállása során (1897-1950) megfelelő – napjainkban is irigylésre méltó – tárgyi, anyagi, és személyi feltételek mellett, kiváló módszereit alkalmazta a tudás átadásának, így számos jól képzett szakembert adott az országnak, s régiókban kultúrtörténeti értékű. Vizsgálódásunk során a tanítóképzés egy elfeledett szegmensét kívánjuk feltárni, mely megfelelő helyet adott a népnevelői jellem és a műveltségre való törekvés kialakításához. Kutatásunk által hiánypótló feltárás születhet, gyarapítva a neveléstörténet, illetve Kalocsa Város helytörténeti kutatásait.

Kulcsszavak: Tanítók Háza, tanítóképzés, kollégium, jezsuita, Kalocsa

A szerző elérhetősége: acs.adri001@gmail.com

Ács-Bíró Adrienn

Szakképzés és foglalkoztatás a rácsok mögött. Tapasztalatok a Kalocsai Fegyház és Börtönben

A kutatás igazán időszerű, aktuális kihívásokat tár fel, s képet ad egy olyan világról, mely sokak számára sztereotipizált, ismeretlen közeg. Betekintést enged a női büntetés-végrehajtás falain belülre, ahol elengedhetetlen, és nélkülözhetetlen szerepe van az értékteremtésnek/formálásnak a szakképzés és foglalkoztatás által. Kutatási célunk, a büntetés-végrehajtás keretein belül zajló oktatási-képzési lehetőségek és a továbbmutató törekvések számbavétele, illetve vizsgálata, annak érdekében, hogy rámutassunk az oktatás és a reintegráció kapcsolatára. Kutatásunk során a nők oktatásának speciális aspektusait emeljük ki. A nők iskolázottsági helyzetét vizsgáljuk primer és szekunder forrásokra támaszkodva, különös tekintettel az őket érintő hátrányokra. Előadásunkban a Kalocsai Fegyház és Börtönben töltött személyes munkatapasztalatra, valamint az intézet adatbázisára, a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága által kiadott (az adott év szakmai tevékenységeit és statisztikáját összefoglaló) Évkönyvekre, továbbá a Börtönügyi Szemlére (tudományos és szakmai folyóirat) támaszkodunk. A tapasztalati társadalomtudományi adatgyűjtés módszerei közül a mélyinterjút, és a félig strukturált interjút alkalmaztunk. A büntetés-végrehajtás intézményeiben folyó oktatást érintő szemlélet szerint nem a fogvatartott személyiségének átalakítás a cél, hanem a munkáltatás és szakirányú képzések biztosítása, amelynek segítségével a társadalmi visszailleszkedés esélye nő (Kőszegi, 2010). A szakmai képzéseken résztvevő fogvatartottak visszaesési aránya csökken, amelyre számos más kutatás is rávilágít (BVOP Évkönyv, 2009). Eredményeink alapján igazoljuk, hogy a börtönben zajló képzések a tanulás új útját kínálva a visszaesés esélyét csökkentik. Továbbá a nők munkaerőpiacon történő elhelyezkedését támogatják, lehetőséget adva ezáltal a többszörösen hátrányos helyzetű csoportok felemelkedésére.

Kulcsszavak: börtön, szakképzés, foglalkoztatás

A szerző elérhetősége: acs.adri001@gmail.com

Aknai Dóra Orsolya

Pedagógus szakmai csoportok működésének elemzése hálózatos környezetben

A közösségi oldalak népszerűvé válásával egyre több tanári fórum jelenik meg ezeken a felületeken. A témával foglalkozó szakirodalomban szinte kizárólag olyan tanulmányokat találunk, amelyek a diákok online hálózatos tanulási környezetét elemzi (Molnár, 2009., 2013.; Kulcsár, 2009), kevés kutatás foglalkozik a pedagógusok közösségi oldalakon történő szakmai tevékenységével (Zakupszki, 2012). Kutatásunk célja annak vizsgálata, hogy milyen szerepet töltenek be ezek a csoportok a pedagógusok szakmai együttműködésében (hogyan jönnek létre, kik a résztvevői, mi jellemzi a csoportok interakcióit, aktivitását stb.). Az elemzéshez a következő nyilvános és zárt csoportok tevékenységét vizsgáltuk: Web 2.0 és IKT-eszközök módszertana; Interaktív_IKT_Velence_2015; Nem beszélő autisták, írásban kommunikáló, FC használók és szüleik önszerveződő csoportja; IKT-s eszközök alkalmazása alsó tagozaton; MIE Magyarország; Gyógypedagógusok a gyógypedagógiáért; Tanfelügyeleti ellenőrzés és pedagógus-minősítés szakértőknek; IKT MasterMinds. A kutatás módszerei a következők voltak: interjúk néhány kiválasztott csoporttaggal, hálózat (csoport) struktúrájának szoftveres elemzése, kérdőív. Kutatásaink két legfontosabb megállapítása: (1) A csoportok létszámától függetlenül a csoport tevékenységét meghatározó tagok (magas fokszámú csomópontok) száma kevesebb mint 5%. (2) A csoportok működésében az inaktív (lurkers "leskelődő") tagok szerepe elhanyagolhatónak látszik, a közös tudásépítésben nem vesznek részt.

Kulcsszavak: hálózati tanulás, pedagógusok, szakmai csoportok, közösségi oldalak

A szerző elérhetősége: doraorsolya@gmail.com

Albert Gábor

A dél-dunántúli középiskolák történelemtankönyv-használata a Horthy-korszakban

Az utóbbi évek tankönyvhasználati vizsgálatai (Albert, 2015; Gunčaga, 2013; Molnár-Kovács, 2015) a tankönyv-történeti kutatások újraértékeléséhez nyújtanak segítséget. A két háború közötti történelem tankönyv –és tanítástörténet tényanyaga a korábbi szakmunkáknak (Unger, 1976, Albert, 2006, Katona, 2010) köszönhetően is ismert. E kutatási eredmények új szempontokkal való gazdagítása ugyanakkor nem érdektelen. Előadásunk a dél-dunántúli középiskolák tényleges iskolai történelemtankönyv-használatát a korabeli iskolai értesítők és tanárkari jegyzőkönyvek segítségével veszi górcső alá a Horthy-korszakban. Kutatásunk az Országos Közoktatási Tanács (OKT) iratanyagaival egészül ki. A korszak tankönyvszerzői előadóként, állandó bizottsági tagként részt vettek az OKT munkálataiban, ahol a történelemtanítással és tantervekkel kapcsolatban fejthették ki véleményüket. Előadásunk főbb kérdései: 1. Mennyire érvényesült az állami akarat és a felekezeti elkülönülés a dél-dunántúli állami és felekezeti fenntartású fiú- középiskolák tankönyv-választásában a klebelsbergi időszakban? 2. Miként szűkült be a tankönyvpiac az 1930-as évek végére és ez miként befolyásolta a tényleges iskolai tankönyvhasználatot? Kutatásunk interdiszciplináris kötöttségű, hiszen vizsgálatunk eredményei a történelem tantárgytörténeti, az iskolatörténeti és a történettudományos eredmények ismereteit egyaránt gazdagítják.

Kulcsszavak: tankönyvhasználat, iskolatörténet, történelemtankönyv, Horthy-korszak

A szerző elérhetősége: albert.gabor@ke.hu

Angyal Magdolna

Sztereotip roma-kép az egészségügyi képzésben résztvevő hallgatók körében

Az elmúlt évtizedekben jelentős társadalmi és gazdasági változások zajlottak le hazánkban, amelyeknek velejárójaként felerősödtek a társadalom egyes rétegeiben a sztereotip vélemények és az előítéletek a köztünk élő cigány kisebbséggel szemben. Ezek a kedvezőtlen irányú hatások és az általuk kiváltott hangulati következmények nem kímélték az egészségügy területét sem, ezért vált időszerűvé annak vizsgálata, hogyan lehet ebből a helyzetből pozitív irányba elmozdulni. Problémafelvetés: Kulturális szempontból csak azokat az egészségügyi dolgozókat lehet kompetens szakembereknek definiálni, akik ismerik és értik az eltérő szokásrendszerrel élő kisebbségi csoportok kulturális sajátosságait, hiszen csak ezen speciális tudás birtokában lehetséges hatékony ellátást nyújtani a kisebbségekhez tartozó kliensek számára. Így fontos kérdésként merül fel, hogy feladata-e a felsőoktatási képzésnek, és ha igen, milyen mértékben a cigányság kultúrájának oktatása? A kutatás célja felmérni az egészségügyi képzésben résztvevő hallgatók körében a cigány kisebbséggel kapcsolatos ismereteket, illetve a kisebbséghez fűződő attitűdjeiket. Célja továbbá az is, hogy felmérje, vajon felkészültek-e a jövő egészségügyi dolgozói a cigány kliensekkel, betegekkel való együttműködésre? A kapott eredmények rámutatnak arra, hogy a tájékozatlanság és a sztereotip gondolkodás között szoros ok-okozati kapcsolat áll fenn, de mindenekelőtt ezek alátámasztják olyan kurzusok oktatásának létjogosultságát, amelyek érzékennyé teszik a hallgatókat a kisebbségi csoportok elfogadása iránt.

Kulcsszavak: sztereotípiák, cigány/roma kisebbség, attitűd

A szerző elérhetősége: angyalm@banky.hu

Arató Ferenc

A kizárás dekonstrukciója – az inkluzivitás poszt-strukturalista megközelítése

A tanulmány célja, hogy bemutasson egy olyan megközelítést, szempontrendszert, amely új horizontot nyithat a sokszínű és inkluzív oktatási környezet különböző modelljeinek értelmezéséhez, miközben újra rávilágít arra, hogy a kooperatív tanulásszervezés alapelvei nem csupán osztálytermi keretek között értelmezendők, hanem fontos szempontokat adnak az intézményi és rendszerszintű megközelítésekhez is. Az első részben amellet sorakoztatunk fel érveket, hogy a kortárs felsőoktatási diverzitással és inkluzivitással foglalkozó diskurzus kérdésfelvetései hasonlóak azokhoz a kérdésekhez, amelyek először a hetvenes években kerültek szélesebb körben a vizsgálódások középpontjába a közoktatás-köznevelés kontextusában. A két diskurzus léptéke, kutatási fókuszpontjai ugyan különbözőnek tűnnek, de az azonos kérdésfelvetések és az azonos kimeneti célok, elvárások kiegészíthetik egymást. A második részben egy olyan paradigmatis megközelítést hívunk segítségül – a kooperatív tanulásszervezés diskurzusát –, amely a strukturális megközelítés dimenziójából indulva egy poszt-strukturalista szempontrendszert ajánl fel újabb kérdések és válaszok közös továbbgondolása céljából. A kooperatív dekonstrukció gyakorlatát példákön keresztül bemutató harmadik részben a cél az, hogy az inkluzivitas modelljeinek elemeihez kapcsolódva mutassuk be, hogyan gazdagíthatják a kooperatív paradigma poszt-strukturális szempontjai, dekonstruktív alapelvei a befogadó egyetem koncepcióját, de általában is a sokszínű és inkluzív pedagógiai környezet kutatását és fejlesztését célzó törekvéseket. Összegezve a legfontosabb üzenetet: az inklúzió vagy a sokszínűség folyamatelvű megközelítése során fontos lenne ezt a folyamatot a hierarchikus, kirekesztő, kizáró struktúrák szempontjából, dekonstruktív folyamatként szemlélni-működtetni, amely során az érintettek az együttműködések, szociális interakciók újrastrukturálásával igyekeznek gátat szabni az elnyomó jellegű hatalmi struktúrák továbbélésének, oktatási újraképződésének.

Kulcsszavak: kooperatív tanulásszervezés, poszt-strukturális alapelvek, oktatási dekonstrukció, szubszidiaritás, inklúzió

A szerző elérhetősége: koopcsop@gmail.com

Bacsikai Katinka

Iskolafenntartók és eredményesség

Ismert, hogy a különböző iskolafenntartók iskolái között különbségek vannak (ld. Coleman, Dronkers és tsai., Pusztai számos munkáját). Ebben az előadásban két mérés adatain át eredünk nyomába a különböző szektorba tartozó iskolák mutatóinak. Az Országos kompetenciamérés adatait használva összevetjük az általános és középiskolák abszolút és hozzáadott érték típusú eredményességét, társadalmi háttérét, szelektivitását, de ezen túlmenően foglalkozunk az iskolák anyagi és emberi erőforrásaival is. A leíró eredmények után az ok okozati összefüggésekre is igyekszünk fényt deríteni. A kutatás során kiemelt jelentőséget tulajdonítunk azoknak az intézményeknek, ahol nagy arányban tanulnak hátrányos helyzetű diákok és vizsgáljuk, hogy mely szektor a legeredményesebb a hátránykompenzációban.

Kulcsszavak: eredményesség, fenntartó, szektorközi összehasonlítás, OKM

A szerző elérhetősége: bacsikai.katinka@gmail.com

Balog Imre

Roma Évtized Program

A dokumentum elemzésen alapuló kutatás célja, hogy összefoglalja a Roma Évtized - Decade of Roma Inclusion elmúlt tíz esztendejét, és röviden bemutassa azokat a prioritásokat, célterületeket, terveket, amiket a nemzetközi program elindítását megelőzően minden résztvevő ország és azok szakértői munkacsoportja elfogadott. Rövid összegzésben bemutatni, hogy mi valósult meg az elmúlt tíz évben Magyarországon a Roma évtized programnak köszönhetően.

Kulcsszavak: roma, évtized, felzárkózás, oktatás, prioritások

A szerző elérhetősége: imi.balogh@gmail.com

Barnucz Nóra – Labancz Imre

Az IKT eszközök használatának különbözőségei a felsőoktatásban

A tanulmány témája a partiumi, kárpátaljai területek és Magyarország Észak-Alföld régiójának felsőoktatási intézményei hatásának vizsgálata a hallgatók digitális kompetenciájának fejlesztésével kapcsolatban. Fő kérdés, hogy a felsőoktatás mennyire hangsúlyozza az IKT oktatásba való integrálását, és a hallgatók mennyire szívesen alkalmazzák az eszközöket a tanulmányaik során (Kozma & Anderson, 2002; Gibson, 2002; Condie & Munro, 2007). Az elemzéshez az IESA-TESSCEE II. 2014 adatbázist használtuk (N=1792). A Debreceni Egyetem (DE) vizsgált hallgatói gyakran böngészik az egyetem/kar/szak számukra fontos weboldalait, míg a partiumi egyetemek vizsgált karainak hallgatói ritkán teszik ezt. A DE mérnökhallgatóira (67%), és a Partiumi Keresztény Egyetem (PKE) bölcsészhallgatóira (67%), a DE TTK (62%) és a PKE Közgazdaságtudományi Karának hallgatóira (62%) jellemző inkább az egyetemi kurzusok internetes böngészése. A hallgatók főleg információszerzésre (Jukes-Dosaj, 2003), vizsgákhoz szükséges anyagok letöltésére használják az internetet. A nők főleg megadott tananyagból szeretnek tanulni, kevésbé kedvelik a könyvtárban vagy az interneten végezhető kutató munkát. A férfiak önállóan is feldolgozzák a tananyagot, és interneten is megszerzik a szükséges anyagrészeket. A nőkre, a külföldi intézmények hallgatóira, a rosszabb anyagi helyzetűekre, az apa alacsony iskolázottsága esetén, a nem állami fenntartású középiskolában végzettekre jellemző inkább a gyakoribb internet használat.

Kulcsszavak: IKT, felsőoktatás, internethasználat, tananyag elsajátítás

A szerző elérhetőségei: barnucznora@gmail.com, liunideb@gmail.com

Batár Levente

A diákok megszólítása a nyelvi agresszió kutatása során

A kutatás céljai szerteágazók: kiegészíteni a korábbi (saját és mások által végzett) kutatásokat, felhívni a figyelmet a nyelvi agresszió témakörére, gondolkozásra készíteni a diákokat és pedagógusokat, nyelvhasználati tanácsokat adni.

Súlyos feszültségek, olykor összeütközések helyszíne az iskola. Fel kívánom hívni a figyelmet arra, ha odafigyelünk verbális megnyilatkozásainkra, akkor azzal 1) csökkenthetjük a fizikai agresszió kialakulásának esélyét, 2) javíthatunk az emberekkel fennálló kapcsolatrendszerünkön, 3) javíthatunk sok diák iskolai teljesítményén, 4) pozitív hatással lehetünk az iskola közösségi életére.

A kutatás jelentősége a következőkben rejlik: a kutatás segíti a vizsgálati személyeknek a jelenség megértését; a kutatási eredmények megismerésének pozitív hatása van az intézményi nyelvhasználatra; javulnak a diákok és a pedagógusok társas kapcsolata; kiegészül a beszólás beszédaktus leírása; az új eredmények fontos adatokkal szolgálhatnak az agresszió területén végzett más jellegű kutatások számára is.

Kulcsszavak: idegennyelv, agresszió, verbális, diákok, pedagógusok

A szerző elérhetősége: batarlevente@gmail.com

Bauer Zita – Hill Katalin – Darvay Sarolta – Vitályos Gábor Áron

Fenntarthatóságra nevelés a tanító- és óvóképzésben

A fenntarthatóságra nevelés célkitűzései egyaránt felölelik a környezeti, társadalmi, gazdasági problémákra való nyitottságot, a megfelelő ismereteket és készségeket, a helyes attitűdöt, az aktív részvételt. A nevelésnek ezen a területén az elmúlt két-három évtizedben erős innovációs tevékenység zajlott, új elvek érvényesítése, új gyakorlati módszerek bevezetése történt. Azonban csak az képes érzékennyé tenni másokat a problémákra, aki maga is az, aki stabil szakmai tudással rendelkezik a fenntarthatóság terén, tisztában van a pedagógiai, pszichológiai összefüggésekkel, a módszertannal; az tud környezetkultúrára nevelni, aki életvitelében, magatartásában megjeleníti az általa közvetített értékeket, és át tudja adni azokat az óvodás és iskolás gyermekeknek, azok szüleinek és saját kollégáinak. Az ELTE-TÓK Természettudományi Tanszékének fontos célja olyan pedagógusok képzése, akik rendelkeznek az előzőekben felsorolt szakmai kompetenciákkal. Ennek érdekében a fenntarthatóságra nevelés tartalmi és módszertani kérdései beépültek képzésünk stúdiumaiba, a gyakorlatokba, óvodapedagógus és tanító szakon egyaránt. Tanszékünk fenntarthatóságra nevelési programjának keretében 2011-ben önkéntes gyakorlatot vezettünk be, majd 2013-ban az óvóképzésben külön szakirányt indítottunk el. A fenntarthatóság megvalósítása szükségessé teszi, hogy a már pályán lévő óvodapedagógusok és tanítók is bővítsék az ezen a területen megszerzett ismereteiket. Ezt a célt szolgálják az „Élményt nyújtó, környezeti fenntarthatóságra nevelés” és a „Környezeti nevelő” óvodapedagógus szakirányú továbbképzési szakok. Az előadásban képzéseink bemutatását követően hallgatóink ezekre vonatkozó értékeléseinek eredményeiről számolunk be.

Kulcsszavak: fenntarthatóságra nevelés, környezettudatosság, gyakorlati képzés, felsőoktatás

A szerző elérhetőségei: zait@elte.hu, hillkatalin@gmail.com

Benke Magdolna

A regionális ellenállóképesség és rugalmasság, a resiliencia a tanuló régió kutatás szemszögéből

A regionális ellenállóképesség és rugalmasság, a resiliencia a tanuló régió kutatás szemszögéből. 2008 óta a regionális rugalmasság és ellenállóképesség, a "resiliencia" fogalma kiemelt figyelmet kap az európai politikai diskurzusokban. A resiliencia jelzi annak a területi "kapacitásnak" a mértékét, hogy egy térség mennyire képes ellenállni a gazdasági válságnak, illetve mennyire képes kilábalni abból. Az ellenállóképesség nagyban függ a különböző aktorok, ágazatok és szakmai területek közötti belső kapcsolódásoktól. Egy régió gazdasági rugalmassága függ a térség innovációs rendszerétől, s azoktól a tényezőktől, amelyek létre tudnak hozni egy "tanuló régiót", a képzett, innovatív és vállalkozóképes munkaerőtől. A rugalmasságot befolyásolja az egyének, a szervezetek és a politikusok tanulási és adaptációs képessége. A helyi kultúra, annak nyitottsága és sokszínűsége ugyancsak fontos szerepet játszik a rugalmasság elérésében. Rugalmas közösségek építésekor kiemelt jelentősége van a helyi erőforrások mozgósításának. A külső változashoz történő alkalmazkodás elsősorban a régió belüli tanulási hálózatoktól függ. Úgy tűnik, hogy minél sűrűbb a helyi hálózat, annál dinamikusabb lehet a helyi tanulás. Azonban azok a helyi kapcsolatok, amelyek túl erősek és nem nyitottak más régiók felé, regionális bezártsághoz és a régió külső sokkokkal szembeni érzékenységéhez vezetnek. A kutatás elsősorban angol nyelvű szakirodalom feldolgozáson alapul, melynek segítségével egy új oldalról világítjuk meg a tanuló régió kutatás során megismert összefüggéseket.

Kulcsszavak: tanuló régió, kapcsolat, rugalmasság, ellenálló képesség, tanulási hálózat

A szerző elérhetősége: magdolna.benke@gmail.com

Berkecz Gábor

Honvédelmi nevelés gyakorlati tapasztalatai, továbblépési lehetőségei

2013. augusztus 1-jével jött létre az ország egyetlen honvéd középiskolája. 2016. júniusában fog végezni az első évfolyam. Az előadásomban az eddigi gyakorlati tapasztalatokat kívánom összegezni. Különösen a pályaválasztó nyolcadikosok és a honvéd középiskolában végzős diákok iskola-, pályaválasztási és továbbtanulási szemszögéből. Meg kívánom vizsgálni, hogy a középiskolai iskolaválasztás, középiskolai 9. évfolyam és az érettségi között, hogyan alakul a diákok motivációja, pályaválasztása. Bemutatom, hogy az elmúlt három évben, milyen kísérletek történtek az iskola honvédelmi nevelési programjának optimalizálására, hatékonyá tételére.

Kulcsszavak: honvédelmi nevelés, honvéd középiskola, katonapedagógia

A szerző elérhetősége: berkecz.gabor@gmail.com

Bognárné Kocsis Judit

A családi, az iskolai és a vallási szocializáció sajátosságai, összefüggései

A kutatókat már régóta foglalkoztatja az a kérdés, hogy az ember biológiai lényből hogyan lesz társas lény, miként tud egy kultúra közegében mozogni. A kutatás célja annak bemutatása, hogy a családi, az iskolai és a vallási szocializációs folyamatok milyen szerepet töltenek be az egyén életében, miként hatnak egymásra. Az egyén szocializációs folyamata, a kulturális minták elsajátítása társas viszonyok kialakítása, megélése során fejlődik, érvényesül. E folyamat leírására több modell született, Urie Bronfenbrenner ökológiai modellje az embert körülvevő környezetet, csoportok kapcsolati rendszerét állítja a középpontba. Hangsúlyozza, hogy a társas kapcsolatok figyelembe vétele szükséges az egyén fejlődésének megértéséhez, ilyen a család, az iskola, a kortárs csoportok és a gyülekezeti közösség. Kutatások szerint a vallás értékközvetítő tevékenysége, életszemlélete, viszonyulása, vallásos magatartásmintája segítheti a szocializáció folyamatát az alábbi módon: - alapelveket, értékrendet, viselkedési normákat közvetít, így segítheti a társadalomba való beilleszkedést, az élet értelmének megértését; - élő közösségeket, kapcsolódási pontokat teremthet; - erősítheti a társadalom szociális hálózatát; - segítheti az összetartozás élményének megélését, a társadalom erejét növelheti. Hazai és külföldi kutatások, elméletek alapján a vizsgálat rámutat arra, hogy a különböző nevelési szinterek miként segítik az egyén szocializációs folyamatának eredményességét.

Kulcsszavak: szocializáció folyamata, szocializációs szinterek, vallás

A szerző elérhetősége: bkocsisj@almos.uni-pannon.hu

Borbély Szilvia – Nagy Ágoston

Testnevelők helye, szerepe a különböző intézményi szintereken

Kutatásunk célja, a tanárok szerepének, presztízsének a megismerése a testnevelés oktatásának aspektusaiból a különböző intézményi szintereken. Azt vizsgáljuk, hogy a pedagógus foglalkozás társadalmi megítélése illetve a tantárgyak (kiemelten a testnevelés) presztízse milyen eredményeket mutat, illetve hogy a közoktatásban melyek a pedagógusok munkájában megjelenő nehézségek, amelyek meghatározzák motivációjukat, eredményességüket, ezáltal presztízst is. Továbbá vizsgáltuk az egyetemi testnevelő tanárok tevékenység profilját, mellyel kimutatást nyerhet, hogy milyen tradicionális, motivációs, értékelő és egyéb kihívásokkal kell megbirkóznuk. Kutatási eredményeink az Észak-Alföld régió pedagógusainak körében a kérdőíves (n=380) adatfelvétel eredményeit, és a Debreceni Egyetem dokumentumainak (tantárgyi háló, beszámolók) elemzését tükrözik. Megállapítható, hogy a pedagógus presztízse a vizsgált foglalkozások tekintetében még mindig alacsony értéket mutat, vagyis társadalmi státuszuk nem emelkedett, és a hierarchia szerinti értékek is felcserélődtek. A tantárgyi presztízse felül, míg a pedagógus presztízse még mindig elmarad a társadalomban elvárható értékektől. A pedagógusok tevékenységeinek vizsgálatakor kapott eredmények is különbözőségeket mutattak a tanításban eltöltött idő és a szakok esetében. Továbbá sikerült meghatározni az egyetemen tanító testnevelő tanárok tevékenység profilját - tanári és szakemberi professzióit - az aktuális testkultúra környezetében.

Kulcsszavak: testnevelés, testnevelő tanár, tevékenység profil, presztízse

A szerző elérhetősége: urbinneszilvi@gmail.com

Bordás Andrea

Pedagógusok történetei tanulásról, szakmai fejlődésről

A kutatás a pedagógiai valóság megértő vizsgálatának igényével (Guba–Lincoln 1994, Sántha 2009, Németh 2013, 2015) kívánja bemutatni, hogyan gondolkodnak a pedagógusok saját szakmai fejlődésükről, hogyan járulnak hozzá a fejlődéshez az osztálytermi helyzetek, továbbképzési alkalmak, formális és informális kollegiális találkozások, beszélgetések. Az interjús kutatás során arra kerestem a választ, milyen jellemző narratívák rajzolódnak ki a pedagógusok szakmai fejlődése mentén, s ezek hogyan kapcsolódnak az őket körülvevő társadalmi, oktatáspolitikai helyzethez. A kutatás 51 határon túli pedagógus csoportos, páros és egyéni interjúi alapján készült. Az interjúk szövegét szó szerinti transzkribálás után az Atlas.ti 6.0 program segítségével elemeztem. A keresztszekcionális kategorikus indexálás során létrejött mintázatokból mint egy bricoleur alakítottam ki a narratívákat (Denzin 2009, Mészáros 2010, 2014, Cresswell 2012, Berry 2015). Így jöttek létre a szakmai fejlődés belső okait feltáró, a kutatás törzsét képező egymással szoros összefüggésben álló narratívák (a belső küzdelem, a változás és változtatás, a társas támogatás narratívája) és nem várt eredményként olyan elágazó narratívák is (a kisebbségi lát, a hatalommal való szembeszállás, a „harmadik utasság” narratívája), amelyek tágabb kontextus felé irányítják a figyelmet. Emellett olyan evidenciákat is felszínre hoz a kutatás, melyek a romániai oktatási rendszer egészéről, működéséről, anomáliáiról adnak szemléletes képet.

Kulcsszavak: narratív kutatás, pedagóguskutatás, tanuló szakmai közösség, szakmai fejlődés, szituatív tanulás

A szerző elérhetősége: brdsandi@gmail.com

Budai Gábor

Dunaújváros szakképzési rendszerének vizsgálata a tanulólétszám-adatok tükrében

Jelenlegi kutatásomat Dunaújvárosban folytattam, ahol már korábban is felfigyeltem arra a jelenségre, hogy a pályaválasztás előtt álló tanulók között a rendszerváltás óta eltelt időszakban egyre kevesebben választották a szakiskolai képzéseket. Ennek a jelenségnek az okát, valamint az összefüggéseit keresve jutottam el a helyi oktatáspolitikai irányítóihoz, valamint az alap- és a középfokú oktatási intézmények vezetőihez is, ahonnan a tanulólétszámokra vonatkozó adatokat gyűjtöttem. Kutatásomban fő célként tűztem ki annak vizsgálatát, hogy Dunaújváros szakképzésének - az általam vizsgált időszakában- milyen sajátosságai voltak az országos trendekhez képest. Kutatási módszereimnek a dokumentumok elemzését, valamint másodelemzését választottam. Kutatásom főbb eredményeivel rámutatok a Dunaújvárosban pályaválasztás előtt álló diákok továbbtanulási lehetőségeire, valamint további kérdéseket fogalmazok meg a vizsgálataim folytatására vonatkozóan.

Kulcsszavak: szakképzés, tanulólétszám, pályaválasztás

A szerző elérhetősége: budai.gabor.pte@gmail.com

Bús Imre – Klein Ágnes

Nyelvelsajátítás játékkal

Az intrinzikus törekvések alapvető mozgatórugói a gyermekek tevékenységeinek, azaz amit a gyermek saját magából kiindulva tesz meg, mert örömet okoz, az érdeklődését kielégíti, kihívást jelent számára. A játék is egy szabadon választott tevékenység, amely intrinzikusan motivál, egybekötve a felfedezés, a kíváncsiság érzésével, de mindenképpen érzelmekkel, kreatívan és fantáziadúsan ismerkedik a gyermek a környezetével, mialatt időt és teret áthidal, maga mögött hagy. A játék önmaga is személyekkel és tárgyakkal történő kommunikáció, miközben a játékviszonyok gyakran társas interakciókat jelenítenek meg. Ugyan célirányos, de emellett rugalmas, mert inkább a folyamatra fókuszál, mint az eredményre. Megjelenik ebbe az individuális én kifejezése és az individuális valóság alakítása. Egyfelől beleolvad a gyermek a körülötte levő világba, másfelől megtapasztalja azt, hogy kiemelkedik belőle. Mindezek a jellemzők mutatják, hogy mit is jelent a játék a gyermekek számára. A gyermeki tanulás centrális önaktív cselekvési lehetősége, a problémák megoldásához szükséges tudás- és képességelsajátítás megfelelő formája. A különféle játéktípusok egyrészt a gyermeki fejlődés fázisaival állnak összefüggésben, másrészt azzal a kultúraspecifikus kontextussal, amelyben élnek, és amely befolyásolja őket. A gyermek modellezi és imitálja a szociálisan jelentős pozíciókat, szerepeket, viselkedési mintákat, és így sajátítja el őket. Éppen ezek a jellemzők teszik alkalmassá arra, hogy a nyelvelsajátítás folyamatát ösztönözze, elősegítse és támogassa. Előadásunkban ennek a folyamatnak a jellemző stációit tekintjük át a játékok fejlődésén keresztül bemutatva a nyelv elsajátításának fejlődését.

Kulcsszavak: intrinzikus folyamat, játék, nyelvelsajátítás

A szerző elérhetőségei: busbus@freemail.hu

Czékmán Balázs

Tablettel támogatott oktatás általános iskolában

A tabletek (táblagépek) elsősorban méretüknek, hosszú üzemidejüknek, könnyű használhatóságuknak köszönhetően helyet kaptak az osztálytermekben (Marés 2012). A mobil eszközök használata motivációt, és „élet közeli” tanulmányi tapasztalatokat jelent a diákoknak, míg a „felfedezés öröme” és kihívásokat a pedagógusoknak (Abonyi-Tóth et al. 2015:74,75). A budapesti Kispesti Puskás Ferenc Általános Iskola is ezeket az előnyöket tartotta szem előtt, amikor elindította saját „Tablettel támogatott oktatás” programját. A pilot projekt egyéves előkészület után, az 1. és az 5. évfolyamokon, négy osztályban került elindításra a 2015-ös tanévben 18 darab tablettel. E pilot projekt keretén belül végeztük felmérésünket a tanulók, valamint a pedagógusok körében. A kvantitatív kutatás az első tanév élményeit, tapasztalatait, az új eszközökhöz való viszonyulást, az eszközök tanórai hasznosságát vizsgálja. A tanárok körében végzett felmérés elsősorban azt igyekezett kideríteni, hogy mennyiben módosította az új eszköz a tanórai felkészülés folyamatát, és hogy milyen mértékben segítik a tabletek a kitűzött pedagógiai célok elérését. A pedagógusok interjú vizsgálat során számoltak be a tabletes oktatás előnyeiről és hátrányairól. A diákok körében végzett vizsgálat egyrészt az új eszközök tanórai fogadtatását, másrészt a tanórai keretek között betöltött segítő szerepét vette górcső alá. A felmérés igyekezett szemügyre venni azt is, hogy az első félév során változott-e a tanulók új eszközökhöz való hozzáállása.

Kulcsszavak: IKT, m-learning, általános iskola

A szerző elérhetősége: balazs.czekman@gmail.com

Cserti Csapó Tibor – Andl Helga

A cigány, roma népesség megjelenése a környezetismeret, természetismeret és földrajz tankönyvekben

„A roma kultúra reprezentációja a tartalomszabályozók, tartalomhordozók körében, valamint ezek fejlesztési lehetőségei” című kutatás (OFI, TÁMOP-3.1.15-14-2014-0001) kapcsán vizsgáltuk a közoktatásban a környezetismeret, természetismeret és földrajz tantárgyak tanításához rendelkezésre álló könyveket, segédkiadványokat, hogy a cigány, roma népességről tartalmaznak-e olyan releváns információkat, amelyek a NAT, a Kerettantervek előírásai szerint kötelező – vagy hasznos – elemei lennének az egyes évfolyamok ismeretanyagának.

Kulcsszavak: földrajz, cigány, roma népesség, tankönyv, tartalomfejlesztés

A szerző elérhetőségei: csecsa@pte.hu, andl.helga@pte.hu

Csima Melinda

A koherencia-érzet szerepe az egészségmagatartás befolyásolásában

A magyar lakosság leszakadó egészségi állapotának ismeretében mind a laikus, mind pedig a tudományos diskurzusokban egyre erőteljesebben megjelenik az egészségmagatartás hatékony befolyásolásának szükségessége. Az egészségmagatartás befolyásolása kapcsán széles körben elfogadottá vált, hogy az nem csupán az egészségügyi szolgáltatók, s az őket irányító egészségpolitika feladata, hanem azoké az intézményeké, melyek fontos szerepet töltenek be a magatartásirányítás folyamatában. A megfelelő egészségmagatartás, az aktív megküzdés és a koherencia-érzet között pozitív irányú kapcsolat mutatható ki. A koherencia-érzet, mint alapvető egészségvédő faktor, az egészség valid tényezőjének tekinthető, így az egészségmagatartás irányításában megfelelő hangsúlyt kell, hogy kapjon. A kutatás jellemzői: A kutatás jellegét tekintve feltáró, leíró, keresztmetszeti, mely konkrét, adott korosztályhoz köthetően fogalmaz meg kérdéseket. Kutató munkám alapvető célja a serdülők koherencia-érzetének, egészségviselkedésének valamint a közöttük lévő kapcsolatnak a feltárása, a kérdőíves megkérdezés során nyert adatok statisztikai elemzésével. Eredmények: A koherencia-érzet és az egészségmagatartás összefüggését vizsgálva összességében megállapítható, hogy az alacsony koherencia-érzet prediktív tényezőnek, a magas koherencia-érzet pedig protektív tényezőnek bizonyult a serdülők rizikó-magatartását illetően.

Kulcsszavak: koherencia-érzet, egészségmagatartás

A szerző elérhetősége: melinda.csima@gmail.com

Deutsch Krisztina

Környezeti nevelés az iskolai egészségfejlesztésben

A környezeti nevelést törvényi szinten szabályozták, amikor a közoktatásról szóló 1993. évi tv. 2003. évi módosítása előírta az iskoláknak, hogy nevelési programjuk részeként egészségnevelési és környezeti nevelési programot kell készíteniük. A 2011. évi köznevelési törvény is kötelezi az iskolákat a teljes körű iskolai egészségfejlesztésre, azonban ennek kiemelt feladatai között a környezeti nevelés már nem szerepel. A kutatás célja az volt, hogy kvalitatív módszerekkel keressék összefüggéseket az iskolák egészségfelfogása és egészségfejlesztési gyakorlata között, melyben a környezeti nevelés az egészségnevelés egy szegmensként jelent meg. A vizsgálatban (2010-2012) négy pécsi általános iskola szerepelt, melyeket rétegzett kényelmi mintavétellel választottam. Az adatgyűjtés módszereként félig strukturált interjút készítettem az iskolák igazgatóival és egészségfejlesztésben aktív pedagógusaival (összesen 12 fő), valamint az egészségnevelési programjaikat elemeztem. Az interjúk, valamint a programok tartalomelemzése előre meghatározott kategóriák mentén történt. Eredmények: A környezeti nevelés mind a négy iskola egészségnevelési célkitűzéseiben és gyakorlatában megjelent, s rendkívül széles volt az ehhez kapcsolódó tevékenységek skálája. Azonban a dokumentumokban megjelenő program és az interjúkból kirajzolódó praxis csak azokban az iskolákban mutatott koherenciát, ahol holisztikus egészségfelfogás alapján rendszerszintű egészségfejlesztés történt.

Kulcsszavak: egészségfelfogás, egészségnevelés, környezeti nevelés, egészségfejlesztés

A szerző elérhetősége: krisztina.deutsch@etk.pte.hu

Dezső Renáta Anna

Plurális intelligencia-koncepciók, tanulás központú pedagógiai megközelítések és az inkluzivitás összefüggései

Előadásom az inkluzív akadémiai kiválóság fejlesztése kapcsán azt vizsgálja, hogy az inkluzív környezet kialakításához milyen további feltételeket, elemeket emelhetünk be a diverzitás fogalmának differenciálásával, a neurodiverzitásra épülő megközelítés segítségével. Ehhez röviden áttekinti a legismertebb, plurális intelligencia-koncepcióra épülő modelleket, röviden feltárva a tanulás-központú pedagógiákat segítő elemeiket, aspektusaikat. A továbbiakban röviden bemutatásra kerülnek azok a hazai kutatási eredmények, melyek igazolják, hogy ezek a tanulást segítő aspektusok nemcsak az Egyesült Államokban, hanem a hazai iskoláztatásban is hiányoznak az általános gyakorlatból. A továbbiakban a Pécsi Tudományegyetem Neveléstudományi Intézetében zajló implementációs eredményeket mutatja be az előadó a plurális intelligencia-koncepciók beemeléséről a tanárképzési programba. Az előadás harmadik részében az Intézet Erasmus programját, illetve annak egy kurzusát tekintem át, egyrészt az inkluzivitás megteremtésének lehetőségét kutatva külföldi hallgatók számára a produktív tanulás alkalmazásában, másrészt a plurális intelligencia-koncepciók aspektusai felől vizsgálva a kísérletet.

Kulcsszavak: inklúzió, plurális intelligencia-koncepciók, tanulásközpontú pedagógiai megközelítések, pedagógusképzés

A szerző elérhetőségei: dezso.renata@pte.hu

Domokos Áron

A tudomány határai és az intézményi kereteken kívüli oktatás

A nagyvonalúan ismeretterjesztőnek, nonfictionnek, „funkcionálisnak”, tágabb értelemben véve ismeretközlőnek nevezett, az intézményes oktatás keretein sok esetben túl lévő kulturális szövegek/gyakorlatok világa igen heterogén. Ide tartoznak a tankönyvek, a monográfiák, a lexikonok, a szótárak természetesen, és végül, de nem utolsósorban, a tudományos ismeretterjesztést szolgáló, mindenféle rendű és rangú munkák, előadások, blogok, work-shops is. A tudományos ismeretterjesztést, vagyis a minőségellenőrzést lektori-rendszerben, hivatásszerűen gyakorló sajtótermékek, ill. az akkreditált oktatási intézmények keretein belül megrendezett kurzusok mellett azonban legalább akkora arányban találkozhatunk a profitorientált, tetszési indexre alapuló médiaipar „áltudományos” termékeivel is. A könyvkiadásban/a szövegek világában feltűnő áltudományok kérdésköre rendkívül összetett. Tudományfilozófiai/tudásszociológiai oldala, vagyis a tudomány mibenlétéről, a tudomány-áltudomány demarkációs kérdéséről, a publikus tudományképről, a humán- és a reál- tudományok összehasonlíthatatlanságáról szóló vetülete magától értetődik, de az irodalomelmélet és a tudomány-kommunikáció problémáival is összekapcsolódik. Előadásomban a tudományfilozófia nézőpontjából tekintek eme gyakorlatokra, s röviden összefoglalva a tudomány/áltudomány mentén kialakult diskurzusokat – a hazai könyvkiadás szerkezetét és a vele összefüggő olvasási szokásokat veszem górcső alá.

Kulcsszavak: tudományos ismeretterjesztés, tudományfilozófia, tudománykommunikáció, áltudomány, olvasási szokások

A szerző elérhetősége: domokos.aron@ke.hu

Drabancz M. Róbert

Édes Erdély vonzásában

A nemzetnevelés és a patriotizmus új konstrukciója a turisztikai sajtó tükrében 1940-1944
Kulcsfogalmak: nemzetnevelés, turizmus, sajtónyilvánosság Nemzet és a nevelés fogalmának kapcsolatrendszere sajátos pályán haladt a két háború közötti magyar kulturális igazgatásban. A húszas évek szellemiségét meghatározó „konzervatív modernizáció” inkább a valláserkölcsei nevelést támogatta, míg a harmincas évek korporációkban gondolkodó politikusai a nemzetnevelést helyezték az iskolai élet középpontjába. A negyvenes évek első felének politikai sikerei (magyar nemzeti tér kitágítása) automatikusan kialakították a patrióta szemléletmód és a nemzetnevelés egységét. Előadásomban az Észak-Erdélyben megjelent turisztikai kiadványokat elemzem (Erdély. Honismertető folyóirat; útikönyvek; turisztikai plakátok). A források segítségével feltárom azokat a szimbólumokat és ikonikus (spirituális) tereket, melyekben a korszak szereplői megjelenítették a „elképzelt nemzet” egységét, valamint megalkották a patrióta gyökerű nemzetnevelés eszményét. A politika szimbolikus modelljének megkonstruálásával elválaszthatóvá teszem egymástól társadalmat meghatározó eszme reális (ideológia) és elképzelt (utópia) világát. A téma feltárása során egyértelművé vált, hogy a vizsgált szövegek és képek egy szelektált nemzeti teret, valamint egy homogén etnikai közeget alkottak meg. A megszilárdított közösségi toposzok (székely tisztaság- román barbárság) segítségével vált érzelmileg átélhetővé a magyarság szerepvállalása a Kárpát-medencében. A nemzet egysége és a földrajzi tér összetartozása így vált egymástól elválaszthatatlanná. A téma feldolgozásában az eszmetörténeti megközelítés mellett a kvalitatív tartalomelemzés és az ikonológiai értelmezés eredményeit használom.

Kulcsszavak: nemzetnevelés, turizmus, sajtónyilvánosság

A szerző elérhetősége: drabancz.robert@nye.hu

Duchon Jenő

Hivatalon belüli tanulási szokások elemzése a képzési keretrendszer naplóállományai alapján

A NAV Moodle képzési rendszerében körülbelül tizenhatezer fő tanul különböző képzéseken, illetve éri el a jelenléti képzésekhez kapcsolódó kiegészítő tartalmakat. A nagy résztvevői létszám miatt jelentős naplóinformáció halmozódik fel. A keretrendszeren belül alapvetően a következő kurzustípusok érhetőek el: 1. A tanulók által önállóan felvehető kurzusok, amelynek tartalmát önmenedzselten tanulással lehet elsajátítani jellemzően elektronikus oktatóanyagokból szabad időkereten belül. 2. A képzésért felelős igazgatóság által kínált jelenléti, hivatali regisztrációval felvett, a jelenléti képzést támogató kurzusok. 3. A NAV valamely szerve által megrendelt, a teljes NAV állományát érintő, hivatali regisztrációval felvett kurzusok, melyekben a tanulás önmenedzselten módon elektronikus oktatóanyagokból történik meghatározott időkereten belül. Mindhárom kurzustípus esetén célszerű azokra a kurzustartalmakra fókuszálni az elemzés során, melyek mindhárom típus esetén előfordulnak: 1. Letölthető dokumentumok (Resources): A kurzuson belülről letölthető, többnyire nyomtatható (pdf, ppt) dokumentumok, amelyeket a tanulók magukkal tudnak vinni, így elérhető számukra azok tartalma a hivatali hálózat elérése nélkül is. 2. Elektronikus oktatóanyag (SCORM): A tanulást segítő interaktív elemekkel kiegészített, tanulás módszertanilag átdolgozott, a tanulók számára elérhető oktatóanyag biztosítja a hivatali környezetben a tanulást. 3. Tesztek (Quiz): Gyakorlást vagy vizsgázást lehetővé tevő tesztkérdések. 4. Visszajelzés (Feedback): A kurzusokban helyett kapnak kérdőívek, amelyen belül a tanulók elégedettségét mérik különböző aspektusokból. Előadásomban a Moodle napló állományainak elemzésével szeretném bemutatni, hogy a hivatali környezetben hogyan történik a tanulás és a vizsgázás a különböző típusú kurzusok esetén. Minden egyes kurzustípus esetén vizsgálatra kerül, az egyes képzési tartalmakat milyen intenzitással használták a tanulók, milyen arányban vannak a vizsgázók/tesztkitöltők az oktatóanyag használókhoz képest, stb. A kapott adatokból feltérképezhető egy nagy létszámú hivatal, vállalat tanulási szokásai.

Kulcsszavak: Moodle, tanulási szokás, naplójárok elemzése

A szerző elérhetősége: duchon.jeno@gmail.com

Dusa Ágnes Réka

Debreceni egyetemisták nemzetközi mobilitási tervei 2008 és 2015 között

Vizsgálatunkban három adatbázisban hasonlítjuk össze, hogy 2008-ban (N=782), 2012-ben (N=1050) és 2015-ben (N=1062) hogyan változtak a Debreceni Egyetem hallgatóinak külföldi mobilitási tervei. A tanulási tervek mellett a munkavállalási tervekre is koncentrálnunk, s elsősorban azokra a háttértényezőkre, melyek összefüggésben állnak a külföldi tanulmányi vagy munkavállalási célokkal, s így pozitív vagy negatív irányban befolyásolják a mobilitást. Az előadás során különösen egy, a nemzetközi földrajzi mobilitás-vizsgálatokban használt háttérváltozó, a mobilitási tőke (Kaufmann – Bergman – Joye 2005, Murphy-Lejeune 2009) hatását mutatjuk be. A három vizsgált évben a tervezett tanulási és munkavállalási célú mobilitás trendjeit összevetve az látszik, hogy egyre több hallgató motivált abban, hogy az országhatárt átlépve tanuljon vagy dolgozzon. A nemzetközi mobilitással rend szerint összefüggő háttértényezők (pl. objektív és szubjektív anyagi tőke, nyelvtudás) mellett a mobilitási tőke hatását is sikerült kimutatni.

Kulcsszavak: nemzetközi hallgatói mobilitás, külföldi tanulás, külföldi munkavállalás, mobilitási tőke

A szerző elérhetősége: agnesdusa@gmail.com

Dúzs Miklós

A japán és a magyar oktatás-nevelés összehasonlítása hatékonysági szempontok alapján

A két iskolarendszer összehasonlítása hatékonysági szempontból. Különös tekintettel a két nép kulturális örökségéből fakadó szemléletbeli eltérésekre. A bevezetés után, mely bemutatja főbb vonalakban azt az eltérést, ez később a tárgyalás nagy részét adja, s mely kívülállók és laikusok számára is első pillanatban is nyilvánvaló. A tárgyalás első része történeti összehasonlítás, mely többek között rávilágít arra a szinte behozhatatlan előnyre, mely a japán oktatást jellemzi. Nevezetesen, hogy már a VIII. században volt állami oktatási rendszerük. Később kifejtem a két nemzet oktatástörténetét dióhéjban. Közben bizonyos főbb fordulópontoknál, paradigmaticus változásoknál megállva, kitérek arra, hogy milyen kulturális környezet indikálta az adott változást. Az előadás fő részében a két iskolarendszer és szemlélet összehasonlítása történik. Kitérve a Japán nép csoportkulturájából fakadó sajátosságokra, mint a nevelés prioritására, a fegyelemre, a környezettudatos nevelésre, és a tisztaságra. A tanulók részvételére, az iskolai létben, például étkezés megszervezése, iskolatakarítás. Ismertetem azt a szemléletet, mely áthatja Japán oktatási szférát, azt a közmegegyezést politikai hovatartozástól függetlenül, ami a gyermeket, mint a jövő zálogát tekinti és ezt szem előtt tartva folyik a tanítás. Ezzel szemben ismertetem, azokat a hazai sajátosságokat, amelyek szinte használhatatlanná teszik az iskolákban töltött időt. A záró rész, igyekszik valamilyen konklúziót levonni és megnézni, mit tudhat hazánk valamit átvenni a nagyobb hatékonyság miatt a japán oktatási szisztémából.

Kulcsszavak: hatékonyság, közösség, elkötelezettség, hierarchia, hosszú távú tervezés, jövőépítés

A szerző elérhetősége: duzs.miklos@gmail.com

Engler Ágnes – Márkus Edina

A formális és a nem formális felnőttkori tanulás jellemzői

A neveléstudományok hazai szakirodalmában a felnőttképzés formális területe leginkább az iskolarendszerű felnőttoktatást foglalja magában, tehát az alap-, közép- és felsőfokú befejezett iskolai végzettség megszerzésére irányuló képzéseket. A nem formális terület kevésbé jól körülhatárolható, de ha az előbbi megközelítésnél maradunk, az iskolarendszeren kívüli felnőttképzés tanfolyami jellegű, valamilyen formában szervezett (akár valamilyen képzettséget is adó) képzéseit sorolhatjuk ide. Az iskolarendszerű felnőttképzés történeti vonatkozásainak, funkcionális elemzésének, valamint az intézményrendszerének vizsgálatával több hazai kutatás foglalkozott (többek között Felkai, 2002; Csoma, 2002; Mayer, 2003, 2005, 2006; Bajusz 2008; Engler 2014). Az iskolarendszeren kívüli képzés nem formális keretek között folyó képzéseit végző intézmények és tevékenységük kutatása kevésbé jellemző (Koltai, 2005; Farkas és munkatársai 2011). Mindkét területre az intézményes megközelítés a jellemző. Előadásunkban a tanulás oldaláról, a résztvevők felől közelítjük meg a felnőttoktatás, felnőttképzés intézményrendszerét. Megkíséreljük áttekinteni, hogy a felnőttek milyen arányban vesznek részt ezeken a képzéseken és ennek milyen területi sajátosságai figyelhetők meg. A formális felnőttképzésben való részvétel alacsonyabb aránya mellett magasabb-e a nem formális felnőttképzésben való részvétel, vagy az alacsony részvétel minden területen egy adott térségre jellemzően jelenik-e meg. Munkánkhoz a KSH, az OSAP 1665 adatbázisai mellett az engedélyezett felnőttképzési intézmények nyilvántartását használjuk.

Kulcsszavak: formális tanulás, nem formális tanulás, felnőttképzés

A szerző elérhetőségei: engler.agnes@gmail.com, medina101@gmail.com

Erdei Gábor

A társadalmi szervezetek szerepe a szakképzés fejlesztésében

A kutatás a szakképzés fejlesztésében a szakmai/társadalmi szervezetek szerepét vizsgálja. A szakpolitikák gyakori változásai jellemzőek korszakunk kormányáspolitikájára. Adott szakpolitikák formálásába a hatalomban lévők a társadalmi szervezeteket különböző mértékben vonják be. A társadalmi párbeszéd több szempontból szükséges és hasznos. Ugyanakkor adott szakpolitika erőteljesebb változtatásakor a társadalmi szervezetek erőteljes bevonása jelentősen átalakíthatja az eredeti kormányzati elképzelést. Kutatásunkban azt vizsgáltuk, milyen mértékben valósult meg a szakmai/társadalmi szervezetek bevonása a szakképzésben megvalósuló fejlesztésbe a 2010-től számított kormányzati időszakban. Az országos kutatás részben interjú vizsgálatból, részben online kérdőíves felmérésből állt. A megkérdezett szakemberek helyesnek tartották a szakképzés jelentősebb átalakítását, ugyanakkor hiányolják a valódi társadalmi párbeszédet. Bár formailag a társadalmi párbeszéd jelen volt a szakmai tartalmak fejlesztése során, azonban az esetek többségében nincs elegendő idő a szakmai elképzelések megtárgyalására, az esetleges javaslatok megfogalmazására. A válaszadók többsége szerint a megfogalmazott javaslatok minimálisan épülnek be a későbbi végleges szakmai dokumentumokba.

Kulcsszavak: szakképzés fejlesztése, szakmai szervezetek, társadalmi párbeszéd

A szerző elérhetősége: erdei.gabor2@gmail.com

Farády Katalin

A zenetanulás új útjai

A számítógépek, az internet, műholdak világában élünk. A mai kor gyerekei ebben a világban nőnek fel. Napjainkban az információs és kommunikációs technológiai eszközök fejlődése olyan szintre ért el, hogy mindennapi életünk nélkülözhetetlen részeivé váltak. Az oktatás területén is az IKT-eszközök (információs és kommunikációs technológiák) már nem „csodaszerek”, hanem az oktatás számára segítséget és támogatást nyújtó alapeszközök. Szinte minden diák rendelkezik számítógéppel, és egyre többen használnak okos telefont vagy táblagépet is. Zenetanárként magam is megtapasztaltam, hogy ezek a változások az oktatási rendszert is változtatásra kényszerítik. A régebben használt módszerek helyére újak jönnek, és mindez magával hozza az új tanulási módokat, a tanulás új útjait. A digitális eszközök a zeneoktatásban is megjelentek. Ezek elterjedése még nem általános, de talán hamarosan módszertani eszköztárrá válhatnak. Előadásomban a SmartMusic (Sheldon és mtsai., 1999, 2012) használatának hatásait mutatom be. A hangszeroktatásban is reformokra van szükség ennek megvalósításához. Az IKT-eszközökkel támogatott tanulást, tanítást segítő módszerek a gyakorlatban való érvényesítése még kezdetleges, hiszen a tanárok felkészítése a digitális technológia alkalmazására csak az utóbbi időben kezdődött el.

Kulcsszavak: tanulás, zenetanulás, IKT-eszközök, világháló, digitális programok

A szerző elérhetősége: fuvikati@gmail.com

Fehér Péter – Czékmán Balázs – Aknai Dóra Orsolya

„Digitális mesefal” - Digitális történetmesélés „kiterjesztett valóság” (AR) alkalmazások segítségével

Akciókutatásunkban egy régebb óta kutatott témakör (a digitális történetmesélés) és egy viszonylag újnak számító terület (a kiterjesztett valóság oktatási célú alkalmazása) kombinálására teszünk kísérletet. A kiterjesztett valóság lehetőséget kínál a valóságos világ objektumainak és a digitális információknak az összekapcsolására, támogatva egyúttal a kollaboratív, élmény-alapú tanulási módszerek alkalmazását is (Fengfeng Ke – Yu.Chang. 2015). A látvány-alapú (vision-based) AR a digitális történetmeséléssel kombinálva alkalmat nyújt a módosított Bloom-taxonómia szerinti magasabb szintű gondolkodási műveletek fejlesztésére. A 2016 tavaszán kezdett kutatásunk célja annak feltárása, hogy milyen módszerekkel teremthető kapcsolat a két terület között, és valóban alkalmas-e az általunk feltételezett komplex kompetenciafejlesztésre. További kérdésünk: mely életkorban válnak képessé a tanulók az említett magasabb szintű gondolkodási műveleteket feltételező önálló alkotások létrehozására, és hogyan értékelhetjük ezeket. Előadásunkban az elméleti háttér áttekintése mellett bemutatjuk a „Digitális mesefal” projektünk gyakorlati eredményeit, amelyet általános és középiskolás diákokkal próbáltunk ki. Ehhez az Aurasma Studio nevű programot használtuk fel, melynek segítségével a diákok elkészítették a tananyaghoz kapcsolódó alkalmazásokat, melyek aztán digitális mesékké álltak össze. Az elkészült anyagokat a tantermek falán teszik közzé és online is megosztják diáktársaikkal/tanáraikkal.

Kulcsszavak: digitális történetmesélés, kiterjesztett valóság, "digitális mesefal", kompetenciafejlesztés

A szerző elérhetőségei: feherp1@t-online.hu, balazs.czekman@gmail.com,
doraorsolya@gmail.com

Fehér Péter – Bártfai Erika

Az elektronikus szövegek olvasásának problémái nemzetközi kitekintésben

A hagyományos papír alapú tananyagok és szakmai publikációk szerepét egyre jelentősebb mértékben veszik át a különböző elektronikus tananyagok (e-keretrendszerben lévő PDF-ek, HTML-alapú szövegek, EPUB vagy más formátumú valódi elektronikus könyvek). Ezzel párhuzamosan egyre többen vetik fel azt a kérdést, hogyan befolyásolhatja ez a tudásszerzés, a tudásmegosztás és a tudáshoz való hozzáférés mikéntjét (Mangen és munkatársai, 2013, 2014; Zhen He, 2014; Rockinson-Szapkiw és munkatársai, 2013; és mások). Mangen kutatásai (2013) szerint az elektronikus szövegekre kevésbé emlékeznek az olvasók, mint a hagyományos papír alapúra. A fiúk szívesebben olvasnak elektronikus könyv olvasón, mint a lányok. Más kutatások szerint az elektronikus források használata hatékonyabb a diákok körében, mint a hagyományos tankönyvekből való tanulás. Előadásunkban a témával kapcsolatos külföldi szakirodalmi források bemutatását és kritikai elemzését kívánjuk ismertetni, amely a saját empirikus kutatásainkkal (Fehér-Bártfai, 2015) összefüggésben kerültek vizsgálatra. A kérdés fontosságát jelzik azok a kutatási eredmények, mely szerint nem minden tanuló részesíti előnyben az elektronikus „alapanyagokat”. (Fehér-Hornyák, Netgeneráció 2010, 2012), továbbá a közelmúltban lezajlott (2010-es és 2012-es) PISA felmérések is azt mutatták, hogy a magyar tanulók nagyon gyengén teljesítettek az elektronikus szövegek olvasásával kapcsolatos felméréseken. Ezek alapján különösen aktuális a témakör kutatása.

Kulcsszavak: e-olvasás, elektronikus szövegek, e-könyvek, netgeneráció, tanulási szokások

A szerző elérhetősége: feherp1@t-online.hu

Fehérvári Anikó – Híves Tamás

Tanulási utak középfokon - A szakképzés hanyatlása?

A magyar oktatási rendszerben korán elválnak a tanulói utak, valamint az iskolák között igen nagyok a különbségek a tanulói teljesítményekben. Ebben a szelektív iskolarendszerben a tanuló családi háttere egyben képesség szerinti tagozódást is jelent, így a tanulási utak jellegzetességei szocio-ökonómiai státusz szerint meghatározottak. Az előadás azt a kérdést járja körbe, hogyan alakultak ezek a tanulási utak, a hozzáférési és bekerülési esélyek az elmúlt másfél évtizedben a középfokú intézményekben, külön fókuszálva a szakképzésre. Az elemzés forrását a KIFIR adatbázisok adják, amely a középiskolai felvételi eljárás statisztikai adatgyűjtése. A KIFIR informatikai rendszer 2000 óta működik, feladata a középiskolai felvételik bonyolítása, a jelentkezések regisztrálása. Az előadás az alábbi fő kérdésköröket elemezi statisztikai és kartográfiai eszközökkel: hogyan alakultak a jelentkezési tendenciák 2000 és 2015 között (jelentkezések, felvettek száma és aránya képzési típus szerinti jellemzői; a 2013-2015-ös adatbázisok részletesebb vizsgálata a fenti szempontok alapján, illetve fenntartói és területi szintű elemzésekkel kiegészítve a szakképzés szintjei szerint. Az eredmények között kiemelhető, hogy a vizsgált időszak alatt egyre növekvő az érdeklődés az általános képzés iránt, míg a szakképzés, főként a szakiskolai képzés iránt csökken a kereslet. Így míg az általános képzést csökkenő, addig a szakképzést növekvő bekerülési esélyek jellemzik.

Kulcsszavak: tanulási utak, bekerülési esélyek, középfokú oktatás, szakképzés

A szerző elérhetőségei: fehervari.aniko@ofi.hu

Fehérvári Anikó

Diplomás pályakövetés – tapasztalatok a tengerentúlról

A felsőoktatás tömegesedésével egyre inkább a szakmai diskurzus középpontjába került az iskolából a munka világába való átmenet vizsgálata, a diplomások pályára állása, munkapiaci esélyeinek elemzése. Míg Magyarországon ez az elmúlt évtizedre volt jellemző, addig Nyugat-Európában, de különösen a tengerentúl már több évtizedes hagyományokkal bír. Így érdemes áttekinteni ezeket a tapasztalatokat, megvizsgálva, hogy más fejlett országokban milyen típusú vizsgálatok terjedtek el, milyen tapasztalatokat hoztak és merre fejlődtek. A dokumentum és szakirodalom elemzésre épülő előadás Kanada pályakövetési vizsgálataira fókuszál, amely közel negyven éves múltra tekint vissza és rendkívül finomult módszertannak rendelkezik. A több évtizedre visszanyúló országos vizsgálatok erőteljes módszertani megalapozottsága mellett fontos kiemelni még az egyes alrendszerek/ágazatok egymásra épülését, vagyis nem csupán a felsőoktatásból kilépők további útját vizsgálják, hanem minden más képzésből is, tehát az általános képzésben és a szakképzésben végzettek is célcsoportok. Ez egyben azt is jelenti, hogy a pályakövetés, az átmenetek (képzésből másik képzésre vagy képzésből munkapiacra) vizsgálata a 15–29 éves korosztályra vonatkozik.

Kulcsszavak: pályautak, felsőfokú oktatás, nyomon követő vizsgálatok

A szerző elérhetősége: fehervari.aniko@ofi.hu

Fetzer Györgyi

Élethosszig tartó tanulás...(?)

Az általam végzett kutatásban 216 – többségi általános iskolában tanító magyarországi, vajdasági és magyarországi Waldorf – pedagógus vett részt, akik egy élethosszig tartó tanulással kapcsolatos kérdéseket tartalmazó kérdőívet töltöttek ki. A kutatás célja: a komparatiztika módszerével arra kerestem a választ, hogy az élethosszig tartó tanulást a különböző területeken működő oktatási-nevelési intézményekben mennyire tartják fontosnak. Befolyásolja-e a pedagógusok motivációját a folyamatos képzésekre az integráció lehetősége, szükségszerű jelenléte? Befolyásolja-e a pedagógus életkora, vagy a pályán eltöltött évek száma az élethosszig tartó tanulás lehetőségét? A kutatás eredményei szerint az idősebb korosztály kevésbé tartja fontosnak az élethosszig tartó tanulást, a fiatalabb generáció és a Waldorf intézményben dolgozó pedagógusok nyitottak rá. Tanulásra nincs anyagi keretük. A kutatás eredménye megerősíti, hogy alapvető oktatáspolitikai feladat a felnőttképzés, az egész életen át tartó tanulás finanszírozási kereteinek pontosabb kialakítása, valamint a pedagógusok érdekeltiségének, motivációjának növelése. A 21. század elejére a minden eddiginél gyorsabban változó világhoz az oktatásnak is alkalmazkodnia kell. A tanítás új felfogása együtt kell, hogy járjon a pedagógusok folyamatos képzésével a pálya későbbi szakaszán is. Intézkedések sokasága irányul az élethosszig tartó tanulás megvalósítására, az elmélet és a gyakorlat között azonban még mindig óriási különbségek vannak.

Kulcsszavak: a „lifelong learning” paradigma, integráció-inklúzió, pedagógusszerepek

A szerző elérhetősége: gyorgyifetzer@gmail.com

Fináncz Judit

Pedagógus hivatástudat hallgatói szemmel

Az előadás a Kaposvári Egyetem Pedagógiai Karának hallgatói körében végzett vizsgálatok eredményeit mutatja be. A 2010-ben (n=201), 2012-ben (n=66) és 2014-ben (n=115) végzett kérdőíves vizsgálatok célja a hallgatók társadalmi háttérének, pályaválasztási motivációjának, pedagógus pályával kapcsolatos attitűdjeinek és munkaerő-piaci terveinek feltérképezése volt. A vizsgált hallgatói csoportokat tekintve elmondható, hogy markáns különbségek húzódnak a szak és a tagozat változókat illetően. A hallgatók elsöprő többsége hivatástudatból, a gyermekekkel való foglalkozás lehetősége és szakmai érdeklődése miatt választotta a pedagógus pályát. A 2014 végén végzett vizsgálatban a hallgatókat megkérdeztük arról is, hogyan vélekednek a 2013-tól bevezetett köznevelési változásokról, illetve milyen személyiségvonásokat tartanak fontosnak választott hivatásuk betöltéséhez. A szakmai terveket illetően elmondható, hogy a hallgatók többsége pedagógusként képzei el az életét, emellett többen terveznek további tanulmányokat a diplomaszerezést követően. A hallgatók mintegy ötödénél megfogalmazódik a külföldi munkavállalás gondolata. A pedagógus pálya presztízsét a válaszadók alacsonyabbnak ítélik meg a többi értelmiségi foglalkozáshoz képest. Kutatásunkban megerősítést nyert hipotézisünk, mely szerint a pedagógus pályát tudatosan választó hallgatók más értékeket tartanak fontosnak leendő életpályájukkal kapcsolatban, mint a bizonytalanok vagy a pályaelhagyást tervezők.

Kulcsszavak: pedagógus pálya, hallgatói vizsgálat, pályaválasztási motiváció

A szerző elérhetősége: financz.judit@ke.hu

Fintor Gábor

A mindennapos testnevelés vizsgálata az észak-alföldi régió felső tagozatos diákjainak körében

Reprezentatív kutatásunk egyik célja, hogy megvizsgáljuk, a NAT 2012 céljaihoz igazítva a mindennapos testnevelésórával összefüggő pozitív és negatív attitűdök milyen értékkel jelennek meg az észak-alföldi régió felső tagozatos tanulóinak körében. Vizsgálatunk másik célja, hogy feltárjuk, mennyire tartják fontosnak a testnevelést más tárgyakhoz képest. A kérdőíves adatgyűjtés 2016. január-márciusban zajlott. Az értékelés során faktoranalízist is alkalmaztunk a kereszttábla és gyakorisági vizsgálatok mellett. Kutatási eredményeink hozzájárulnak ahhoz, hogy a jelentős oktatáspolitikai beavatkozásról, a testnevelés és sport műveltségterület változásainak vizsgálatáról a diákok szemüvegén keresztül kapjunk véleményt a mindennapos testnevelés bevezetéséhez kapcsolható pozitív állításokkal (például „elkezdttem sportolni, „sokat ügyesedtem”, „több mozgásformát ismerhetek meg”), szignifikánsan többen értenek egyet, mint a negatívakkal (például „kevesebb idő jut másra”). Ráadásul eredményeink szerint fontosnak tartják azt az életkor emelkedésével is a testnevelésórákat a tanulók.

Kulcsszavak: testmozgás, mindennapos testnevelés, általános iskolások

A szerző elérhetősége: fintor.gabor@gmail.com

Fónai Mihály – Barnucz Nóra — Hüse Lajos

Az iskolai integráció tanári percepciója

A Debreceni Egyetem Humántudományok Doktori Iskolájához kapcsolódó „visegrádi” kutatócsoportunk 2014 és 2015-ben több lépcsőben és módszerrel vizsgálta az iskolai integráció és inklúzió kérdését. Első lépcsőben egy nemzetközi projekt ("How to help children from ethnic minorities in the adaptation to school in V4 countries") keretében a szakirodalmi keretek, valamint a kutatási dimenziók meghatározására került sor (Hanna Liberska and Marzanna Farnicka (ed): *A Child of Many Worlds: Focus on the Ethnic Minority Problem*. Frankfurt: Peter Lang Verlag). Második lépcsőben egy nemzetközi mérőeszközt fejlesztettünk ki, mellyel magyar és lengyel iskolákban került sor adatfelvételre 13-14 éves tanulók körében. Harmadik lépcsőben a magyar iskolák tanárai között folytattunk fókuszcsoporthoz tartozó vizsgálatot. A három, hajdúsági kisvárosi, egyházi fenntartású általános iskola 22 tanárától a kérdőíves kutatás, és hasonló témájú hazai kutatások tapasztalatai alapján kérdeztünk (többek között: Szabó 2015). A tanárok válaszai azt mutatják, hogy a befogadás és a kirekesztés jelenségeit és folyamatát jól ismerik, akárcsak azokat a tényezőket, melyek ezeket növelik, vagy csökkentik. Véleményük az, hogy az egyes iskolák tanárainak a konkrét helyzetekre kell reagálni, csak így tudják érdemben alakítani a befogadó légkört és mechanizmusokat, ez azonban nagyfokú módszertani jártasságot és szabadságot igényel. A tanárok ezek közé sorolták az iskolák egyházi fenntartását, az iskolák támogató légkörét is.

Kulcsszavak: osztálytermi inklúzió és integráció, kvantitatív és kvalitatív kutatás, fókuszcsoporthoz tartozó tanár interjúk

A szerző elérhetőségei: fonai.mihaly@law.unideb.hu, barnuczno@gmail.com,
huse.lajos@foh.unideb.hu

Forray R. Katalin – Kozma Tamás

Ökumenikus iskolák - a közösségi tanulás sajátos esete

Korábbi kutatásaink alapján (Forray, Kozma 2014; Kozma, Forray 2015; Kozma 2016) a tanuló közösségeket problémamegoldó közösségeknek értelmeztük. Egy ilyen kihívásnak foghatjuk föl az ún. ökumenikus iskolák esetét. Ezek a rendszerváltozás hajnalán keletkeztek, de nem egyházi, hanem önkormányzati fönntartásban, vallásos, de nem felekezeti szellemben (Somogyi 2009). Három egykori ökumenikus iskola tanulmányozása alapján (Hideg Gabriella, Jankó Krisztina, Oláh Ildikó) az alábbiakat állapítottuk meg: a) a szülői közösségek kihívásnak fogták föl az iskolaválasztást; b) igen komoly tanulmányokat folytattak a vallásos szellemű nevelés körében; c) keresték és többségében meg is találták az iskolák továbbélésének lehetőségeit az 1993-as közokt törvény, valamint a felekezeti iskolák megjelenése után is.

Kulcsszavak: tanuló régió, ökumenikus iskola

A szerző elérhetőségei: forrayrk@gmail.com, kozmat@ella.hu

Fűzné Kószó Mária

Élménypedagógia alkalmazása a természetismeret műveltségterületet választó tanító szakosok képzésében

Hazai és nemzetközi tanulmányok arról számolnak be, hogy a tanulók körében nem igazán népszerűek a természettudományos tantárgyak a köznevelésben. A felmérések eredményei arra is rávilágítanak, hogy az utóbbi évtizedekben a magyar diákok természettudományos ismeretekből elsajátított tudása is egyre gyengébb. A köznevelés első négy évfolyamában a környezetismeret, majd az ötödik és hatodik évfolyamon a természetismeret tantárgy célja a természettudományos gondolkodás alapjainak elsajátíttatása. A cél megvalósításának eredményességét nagymértékben befolyásolja, hogy mennyire motiváltak a tanulók. A fél éve megkezdett, de több évre kiterjedő projektünkben arra vállalkozunk, hogy a tanító szak természettudományos képzésében helyzetelemzéssel feltárjuk azokat a lehetőségeket, amelyek segítenek bennünket, hogy a tanítójelöltek hatékony oktatási/nevelési stratégiát, módszereket, tanulói munkaformákat és tevékenységeket ismerjenek meg és alkalmazzanak, így segítve későbbiekben a tanulók motiváltságát. A tanulmány célja bemutatni azokat a nevelési oktatási koncepciókat, stratégiákat, módszereket és tanulói tevékenységeket, amelyek segíthetnek fejleszteni a tanulók környezet és természetismerettel kapcsolatos tanulási motivációját és tudásszintjét. A környezet- és természetismeret órák megfigyelési adatait elemezve arra az elhatározásra jutottunk, hogy az élménypedagógia koncepciója szerint szervezzük a tanulási folyamatot. Stratégiánk a konstruktív tanulás modelljére épül és a természettudományos gondolkodás mellett a kritikai gondolkodást is fejleszti.

Kulcsszavak: élménypedagógia, konstruktív- kritikai- és természettudományos gondolkodás, tanulási motiváció

A szerző elérhetősége: fuzne@jgypk.szte.hu

Gaskó Krisztina

Tanulási kompetenciák vizsgálata – eredmények és következtetések a pedagógusképzés számára

Kutatásom célja volt egyrészt a tanulói sajátosságokat egy olyan rendszerben (tanulási kompetenciaháló) leírni, amely az egyénileg hatékonynak tartott tanulási szokások értelmezését segítheti, másrészt ezeknek a sajátosságoknak az iskolai kontextusban történő megismerését, nyomon követését támogató eszközt (kompetenciakártyák) szerettem volna fejleszteni és kipróbálni. A kutatás keretében a kompetenciakártyákból készült strukturált kérdéssorok alapján 100-100 diák és tanári interjú került felvételre; a válaszokkal tartalomelemzést és leíró statisztikai számításokat végeztem. Az eredmények azt jelzik, hogy a diákok legnépszerűbb tanulási módszere a memorizálás, ezt követi a jegyzetkészítés, a lényegkiemelés és az órai vázlat felhasználása. A diákok 41%-a vélekedik úgy, hogy társainak az anyag elmagyarázásában tud segíteni, 21%-uk pedig azt állítja, hogy a tanulással kapcsolatos tanácsot tud a diáktársainak adni. Többségük szerint másokkal együtt tanulni azért jó, mert a sajátjuktól eltérő tapasztalatokat, nézőpontokat ismerhetnek meg. A kutatás érdekes eredményeket hozott azzal kapcsolatban is, hogy a pedagógusok mit tudnak és hogyan vélekednek diákjaik tanulásáról. Kiderült például, hogy a tanárok 27%-a nem tudja, hogyan tanulnak otthon a diákjaik, s a saját, a diákok tanulását támogató szerepükről eltérően gondolkodnak, mint maguk a tanulók. A kutatás eredményei több tekintetben is adalékokkal szolgálhatnak a pedagógusok képzéséhez a tanulás fejlesztése és értékelése terén.

Kulcsszavak: tanulási kompetenciák, kompetenciafejlesztés, pedagógusképzés

A szerző elérhetősége: gasko.krisztina@gmail.com

Gelencsérné Bakó Márta

Az integráció megjelenése a (gyógy)pedagógus képzés gyakorlatának folyamatában

Az integráló nevelés, oktatás a köznevelésben az esélyteremtés, az esélyegyenlőség növelésének eszközét jelenti: az atipikusan fejlődő gyermek együttnevelését tipikusan fejlődő társaival. Az integráló nevelés-oktatás az egész közösség javát szolgálja. Nem csak az integrált gyermek nevelésében/oktatásában, hanem minden gyermek/tanuló érzelmi-erkölcsi-szociális fejlődésében. Hozzájárul a fogadó/befogadó pedagógus munkájában történő tartalmi és minőségi változáshoz, valamint a szemléletváltáshoz. A társadalmi folyamatok változása indokoltta tette, hogy a Kaposvári Egyetem Gyógypedagógia Intézetében a tanulásban akadályozottak pedagógiája szakirányon a szakpedagógiai gyakorlat során integráló intézményekben is töltsenek szakmai gyakorlatot a hallgatók. Előadásom célja, hogy a kutatási eredmények tükrében bemutassam azokat a színtereket, melyek a gyakorlati képzés tartalmi megújítása mellett a módszertani kihívásokra is választ ad. Az integráló keretek között az egyéni fejlesztés (a fejlesztő/rehabilitációs foglalkozások) és a kéttanáros modell alkalmazása is ezt segíti elő. Kutatásom részben feltáró jellegű, melyhez kvalitatív kutatást és szekunder adatokat is alkalmaztam. A feltáró kutatás során kapott eredmények adták a kiindulópontot a későbbi következtető kutatáshoz, melyben a leíró jelleg került alkalmazásra. Az elmúlt időszak igazolja, hogy a gyógypedagógiai paradigmaváltás szükségessé tette a gyakorlati képzés paradigmaváltását is. Így a hallgatók aktív részesei a társadalmi integráción belül a köznevelésben megvalósuló integrációnak.

Kulcsszavak: integráció, esélyteremtés, (gyógy)pedagógusképzés, változás

A szerző elérhetősége: gelencserne.marta@ke.hu

Götzerné Scheid Edit

Az iskola választás nagy dilemmái, ha egy hegyháti aprófaluban élsz

Kutatásom során a Hegyhát öt aprófalujában kerestem fel olyan családokat, akik iskolakezdés előtt álló gyermeket nevelnek. Ezeknek a településeknek évtizedek óta nincs sem iskolájuk, sem óvodájuk. Előadásomban be szeretném mutatni kutatásom folyamatát és eredményét. Módszerét illetően szekvenciális feltáró kutatást fogok végezni, az adatokat interjúkészítést módszerével biztosítom a vizsgálathoz. Arra kerestem a választ milyen tényezők alapján választanak az itt élő szülők iskolát gyermeküknek. Milyen elvárásaik vannak a szülőknek, a kiválasztott iskolával szemben, illetve gyermekeik iskolai sikeressége tekintetében milyen tényezőket tartanak fontosnak, és ez befolyásolta-e iskolaválasztásukat. A szülői attitűd és a szülői nézetek az intézményes oktatással kapcsolatosan jelentősen meghatározzák a gyermekek motivációját, további sorsát. A első osztályba érkező tanulókról tudjuk, hogy az iskolakezdés nem azt jelenti, hogy azonos képességű gyerekek egyenlő esélyekkel kezdik meg tanulmányaikat. A kutatást, és a kapott eredmények értelmezését, azért tartom nagyon jelentősnek, mert így egyrészt segíteni tudjuk a szülők iskolaválasztási döntéseit, másrészt a leendő tanító számára olyan információkkal szolgálhatunk, amely nagyban fogja segíteni a gyerekek differenciált oktatását.

Kulcsszavak: aprófalu, iskolaválasztás, szülői attitűd

A szerző elérhetősége: vedonosasd2@gmail.com

Gyeszli Edit

Abdukció az osztálytermi interakcióban

A pedagóguskutatásoknál fontossá vált az interakcióelemzés. A tanulmány a tanórai interakciót elemzi, kvalitatív kutatást alkalmazva, a jelenséget természetes környezetében, az egyedi jellemzőket megfigyelve. Célunk a tanórai interakció mögöttes elemeinek kimutatása, kiemelve az abdukció osztálytermi interakcióban, tanári kommunikációban betöltött szerepét. A vizsgálat egy általános iskolai földrajz, rajz és testnevelés szakos pedagógus tanítási óráit elemezte. A megfigyelésre mindig ugyanazt az osztályt választottuk, hogy az interakciók, hasonlóak legyenek, így segíthetjük az abdukció tanórai interakcióban betöltött szerepének kimutatását. Az adatvesztés elkerülése miatt a tanári kommunikáció szó szerint rögzítésre került. Az adatfeldolgozás a vizsgálat napján, megtörtént. A strukturálatlan megfigyelés módszerét alkalmaztuk, így nem előre konstruált szempontsort használtunk, hanem a tanórai történések megfigyelése és pontos rögzítése történt. A módszer a szubjektív hatások miatt támadható, így a fegyelmezett szubjektivitás elve alapján pontosan dokumentáltuk és rögzítettük a vizsgálat körülményeit, jeleztük a problémákat. Az empirikus vizsgálat rávilágított arra, hogy a tanórai interakcióban az abduktív következtetések elemzésével, közelebb juthatunk a mindennapok pedagógiájához. A kutatás jól illusztrálja a metakommunikáció, a nonverbális kommunikáció jelentőségét is, hiszen egyes példákban a tételből és az eredményből nem következik egyértelműen az eset, de a hospitálások során kiderült, hogy a tételből, az eredményből és a metakommunikációból egyértelműen következtethetünk az esetre. A tanulmánnyal a tanórai interakciók elemzésének lehetőségeit kívántuk szélesíteni.

Kulcsszavak: abdukció, tanórai interakció

A szerző elérhetősége: editti74@freemail.hu

Györgyi Zoltán

A szakképzés finanszírozása Európában

Az előadás az európai országok szakképzési rendszereinek finanszírozását, annak változatait mutatja be, valamint azt, hogy az egyes országokban milyen súlyt kap ez a terület. A kutatás szakirodalom és statisztikai adatok elemzésére épül. A tapasztalatok azt jelzik, hogy a rendszerek összehasonlíthatóságát megalapozó adatgyűjtések még kezdeti stádiumban vannak, nagyon óvatosan kell ezeket kezelni. Az egyes országok szakképzését leíró országjelentések elvileg azonos, de következetlenül megvalósított rendszerben foglalkoznak a finanszírozással, vagyis megbízható áttekintő képet nehezen kapunk. Ez részben visszavezethető a finanszírozási (és az e mögött álló működtetési) mechanizmusok, képzési struktúrák eltérő rendszerével. Egyértelmű irányvonalak nem igazán rajzolódnak ki, de egyes országok finanszírozási részmegoldásai átültethetőnek tűnnek más rendszerekbe is.

Kulcsszavak: szakképzés, finanszírozás, gazdaság

A szerző elérhetősége: gyorgyiz@ella.hu

Györgyi Zoltán

A közoktatás finanszírozása Európában

A hazai közoktatás jelenlegi finanszírozási válsága felveti a kitekintés igényét, vagyis annak vizsgálatát, hogy milyen szinten, s milyen módon történik az oktatás, s azon belül elsődlegesen az oktatási intézmények finanszírozása más országokban. Bár minden szempontból tökéletes indikátorunk nincs az oktatás finanszírozásáról, de a bemutatott, az EU egyes országaira vonatkozó adatok alapján látható, hogy oktatásunk a velünk összevethető országok többségéhez képest alulfinanszírozott. Oktatási intézményeink finanszírozási rendszere 2013-ban változott. Lemaradásunk nem új keletű. Az 1990 és 2012 közötti bő két évtizedben működő finanszírozási rendszerünk sok tekintetben rokon volt a közel sem egységes, de néhány alapvető kritérium alapján mégiscsak közeli európai finanszírozási megoldásokkal. Sok más ország rendszere kidolgozottabb volt, problémaérzékenyebben tudott reagálni a társadalmi különbségekre, mint a miénk, s az állam nagyobb szerepvállalása miatt az önkormányzatok közötti erőforrás-különbségek sem okoztak törést a rendszeren belül. A hazai rendszerre ez kevésbé volt jellemző, ezért mindenképp beavatkozásra szorult. Ennek lett következménye az állam korábbinál nagyobb szerepvállalása, ami nem idegen más oktatási rendszerektől sem. A külföldi példák azonban azt mutatják, hogy az állam ugyan válhat fő finanszírozóvá, de ez nem jelentette a helyi döntéshozatal államosítását. Valamilyen megoldással minden országban összehangolták a finanszírozás és a döntéshozatal eltérő szintjét. E megoldásokat villantja fel az előadás, amely elsődlegesen Eurydice anyagokra épít.

Kulcsszavak: közoktatás, oktatási rendszerek, finanszírozás, indikátorok

A szerző elérhetősége: gyorgyiz@ella.hu

Harai Dénes

Képességek-azonosságok

A katonai vezetői, és a pedagógiai képességek fogalmából lehet elvi kettősséget konstruálni, de akkor elmegyünk a lényeg mellett. Szembe kell néznünk azzal, hogy a klasszikus gépi háborúk, és a klasszikus katonai felkészítés elmélete, célrendszere, szervező elvei és eljárás módja megváltozott. A képzés gyakorlati és szellemi faktorai egyenrangúak. A képesség lehetőség, a szituáció, a feltételek, az akarat és a célok függvényében. A képességek csak a feltételekkel párhuzamosan, azokkal összefüggésben épülhetnek ki! Már az első világháborúban is voltak a felkészítésnek belső elvei, olyanok, mint: intelligencia, szakszerű kiképzés, céltudatos vezetés, igazságba vetett hit. De fontos jellemzőnek tartották az érzékenységet (szenzibilitás), az értékeket (values), és a képességeket (skills) is. A jelzett faktoroknak nemcsak egymásba kell kapcsolódniuk, de jelentős összefüggésben kell lenniük egymással. A struktúra logikájából adódóan, a katonai kompetencia szerves része a pedagógiai. A képesség csoportok: modellszerűek; funkcióhoz illeszkedők (animáló, közlő, facilitáló, tanácsadó, harcvezető, menedzser, bürokrata, stb.). Az irányelvekből, segíteni kiválasztani azokat az egyénre szabott képesség-csoportokat, amelyekkel egy katonai vezető (parancsnok) sikeres lehet.

Kulcsszavak: képesség, képesség-csoportok, értékek

A szerző elérhetősége: harai.denes@uni-nke.hu

Havassy András

Okostelefon használatának lehetőségei az oktatásban

Előzmény: 2014-ben kezdtem el kísérletezni gimnáziumi földrajz óráimon az okostelefonok használatának lehetőségeivel. Az elmúlt években rendszeresen próbáltam ki számomra új, az oktatásban használható programokat, köztük okostelefonos alkalmazásokat. A kutatás célja ezek bevétele tanulmányozása. A kutatás módszere kérdőívezés, amit 2016 januárjában kezdtem. Előadásomban bemutatom a tanórai okostelefon használat szükséges feltételeit, előnyeit, hátrányait, néhány eddig kipróbált alkalmazást és a diákok kérdőívezésének eredményeit. Néhány eredmény. Diákjaim kb. 85%-a az én órámokon használt először okostelefont tanulási célból tanítási órán. A diákok saját megfogalmazása szerint (többek között) azért jó az órai okostelefon használat, mert „játékos, jó jegyet lehet vele szerezni, hatékony”. A diákok egyöntetűen hasznosnak tartják az órai okostelefon használatot és a 8-9. évfolyamosok jelentős részét az otthoni tanulásban is inspirálja, hogy órán jó jegyet lehet szerezni okostelefonnal.

Kulcsszavak: okostelefon, oktatás, gimnázium, földrajz

A szerző elérhetősége: havassyandras@gmail.com

Havassy András

Diákok tanulási szokásainak vizsgálata különös tekintettel az elektronikus tananyagokra és a tanórai okostelefon használatra

A 2015/2016-os tanév első félévének végén kérdőíves felmérést végeztem tanítványim körében elektronikus tananyagaim (havassyandras.com) és az órai okostelefon használatról. A kérdőíveket 163 diák töltötte ki. Néhány eredmény. Diákjaim közül az elektronikus tananyagokat 53 használja rendszeresen, 98 néha és mindössze hárman írták, hogy soha. Az anyagok elsősorban az osztályok Facebook csoportjaiban jutnak el hozzájuk (pedig órán is felhívom a figyelmüket). A diákok 2/3-a, 3/4-e szerint (a kérdésfeltevéstől függően) az elektronikus tananyagok megkönnyítik az otthoni tanulást. A diákok véleménye alapján a tankönyv anyaga a legkevésbé hasznos (akár a tanulást, a megértést vagy a jó érdemjegy megszerzését tekintjük fontosnak) szemben az elektronikus anyagok illetve az órai okostelefonos alkalmazásokkal. A poszter elektronikus formában készült el, (szükség esetén kinyomtatható).

Kulcsszavak: elektronikus tananyagok, okostelefon, földrajz, gimnázium

A szerző elérhetősége: havassyandras@gmail.com

Hegedűs Anita

Egyetemisták a múzeumban? – Egyetemista múzeumkép a Szegedi Tudományegyetem tekintetében

Az egyetemisták kultúrafelfogása határozott változásnak indult a felsőoktatás tömegesedése óta: a hallgatók elitkultúra-fogyasztók helyett mindinkább a populáris kultúra fogyasztóivá váltak. Ebben a közegben próbálják a magaskulturális intézmények, múzeumok megszólítani a hallgatókat, akik múzeumokkal kapcsolatos véleményéről, attitűdjéről vajmi keveset tudunk: történik ez akkor, amikor a múzeumok kiváló tanulási teret és lehetőséget jelenthetnek nem csak a közoktatásban, hanem a felsőoktatásban résztvevők számára is. A múzeumi kiállítások, az ott tárolt tudás és műtárgyak nem csak órai keretek között vagy csoportosan, hanem egyénileg is komoly tudásforrást jelent(het)nek az egyetemisták számára. A szerző a Szegedi Tudományegyetemen folytat kutatásokat a fent vázolt témakörben, mely célja a felsőoktatási intézményekben tanulók magaskultúrával, szorosabban véve: múzeumokkal kapcsolatos nézőpontjának vizsgálata, a múzeum „tanulási tér”-szerepének feltérképezése. A prezentációban a közelmúltban elkészült fókuszcsoportos interjúk tanulságait, eredményeit kívánjuk bemutatni.

Kulcsszavak: felsőoktatás, kultúra, múzeum

A szerző elérhetősége: anitahegedus.mail@gmail.com

Hegedűs Roland

Hátrányos helyzet – Törvényi változás – Területiség

A kutatásban a 2013. évi hátrányos helyzetet szabályozó törvényben bekövetkezett változás hatását elemezzük területi aspektusból. Mely kistérségekben nőtt és hol csökkent a hátrányos helyzetűek száma és aránya, valamint azt is megvizsgáljuk, hogy mely felsőoktatási intézményekbe kerültek be a hátrányos helyzetű hallgatók nagyobb számban és arányban. A kutatásban kitérünk a telephelyi különbségekre és jellegzetességekre is. A kutatás során a 2013. és 2014. évi felvételi adatbázist elemeztük SPSS program segítségével, ahol abszolút és arányszámokkal is számoltunk, majd az eredményeket MapInfo programmal térképen ábrázoltuk a jobb átláthatóság érdekében. Eredményeink azt mutatják, hogy a két év között nagymértékben csökkent a hátrányos helyzetűek száma és aránya a felvettek között. A leghátrányosabb területekként az ország északkeleti, keleti területei, valamint a dél-dunántúli egyes kistérségei említhetők. Az intézmények esetében azt tapasztalhatjuk, hogy a legtöbb hátrányos helyzetű hallgató mind a két évben a Debreceni Egyetemre került felvételre, de a hátrányos helyzetű hallgatók száma itt csökkent leginkább. Az eredmények összecsengnek a szakirodalom azon állításával, hogy a hátrányos helyzetűek nagyobb eséllyel választják a közelebbi intézményt (Christie 2007, Denzler-Wolter 2010). Ennek megfelelően a legnagyobb arányuk Sáropatakon, Nyíregyházán és Debrecenben tapasztalható, míg legkisebb az ország nyugati részén lévő településeken mint például Győr vagy Szombathely.

Kulcsszavak: hátrányos helyzetű hallgatók, felsőoktatási intézmények, területi különbségek

A szerző elérhetősége: hegedusroland1989@gmail.com

Hegyi-Halmos Nóra

A pedagógusok vélekedései az iskolai pályaorientáció fogalmáról és tartalmáról

A hazai oktatáspolitikai dokumentumokban (köznevelési törvény, NAT, kerettanterv) megjelenik a pályaorientáció, valamint a pályaválasztási tanácsadás, mint a pedagógus kiemelt feladata. Vizsgálatom fő célja volt, hogy képet kapjak az iskolai pályaorientáció gyakorlatáról a hazai gimnáziumokban, másrészt, hogy feltárjam, miként vélekednek a pedagógusok az iskolai pályaorientáció szerepéről, saját kapcsolódó feladataikról és felkészültségükről. A vizsgálat egyik kutatási kérdése a pedagógusok iskolai pályaorientáció fogalmáról, illetve tartalmáról való vélekedéseit vizsgálta, jelen előadásomban ezeket az eredményeket szeretném bemutatni. A fenti kutatási kérdéshez kapcsolódóan az alábbi hipotézist fogalmaztam meg: Feltételezem, hogy a megkérdezett pedagógusoknak a pályaorientációról elsősorban diákjaik továbbtanulási döntésének segítése jut eszébe, és a pályaorientáció fogalmával kapcsolatos gondolataikat kevésbé hatja át az életpálya szemlélet. A kutatás során nyitott és zárt végű kérdéseket is tartalmazó kérdőívet használtam, melyet Magyarország három régiójában működő gimnáziumokban tanító 487 pedagógus töltött ki. A kutatás eredményeképpen röviden megfogalmazható, hogy a megkérdezett pedagógusok legnagyobb arányban a továbbtanulás, pályaválasztás segítségét értik a fogalom alatt, az életpálya-szemlélet jelen van, de egyelőre inkább rejtetten. Mivel a pályaorientációt elsősorban diákjaik továbbtanulásának támogatásával azonosítják, a pályaorientáció tartalmi elemei közül elsősorban azokat emelik ki, amelyek ehhez a tevékenységhez kapcsolódnak.

Kulcsszavak: pályaorientáció, életpálya-szemlélet, életpálya-építési kompetenciák

A szerző elérhetősége: hegyi.halmos@ppk.elte.hu

Héjja Bella

A szülők iskolai végzettsége és a tanulók családi énképének összefüggései a zenei képzésben eltérő módon érintett középiskolás fiatalok között

Az éntudat két éves kor után elkezd kialakulni, majd a serdülőkor folyamán minőségi változásokon megy keresztül, amikor ugyanis a különféle énképek (aktuális, ideális, kell) közötti távolság erősen foglalkoztatja a fiatalt, esetleg diszharmóniát okozva, vagy ellenkezőleg, motiváló erőként hat rá (Dévai, Sipos, 1986; Karkus, 2010; Kiss, 1978; Kőrössy, 2004; McCandless, 1961; In Pataki, 1976; Tókos, 2005). 2015 októberében kérdőíves felmérést végeztünk egy megyeszékhelyen található intézményben, mely zeneművészeti szakközépiskolaként és emelt tagozatú ének-zenei gimnáziumként üzemel. Célunk volt annak feltérképezése, hogy kimutatható-e különbség a zenei szakközépiskolába és a gimnáziumba járó diákok családi háttere illetve énképe között. Egy kibővített Tennessee énképskálát alkalmaztunk, melyből jelen esetben a szülők iskolai végzettségét illetve a tanulók családi énképét vizsgáljuk. Iskolatípus, továbbá évfolyam szerint csoportosítottuk a tanulókat és így hasonlítottuk össze az eredményeket. Feltételeztük, hogy a szülők magasabb iskolai végzettsége pozitívabb családi énképpel jár együtt, ami az anyák esetében be is igazolódott. A kapott átlag egyetemi diplomával rendelkezők esetében 74, a szakiskolát végzetteknél 70,2 pont. Az apák esetében legmagasabb értéket az általános iskolát végzetteknél találtunk (78 pont), míg az egyetemet végzettek esetében 71,8 pont volt az átlag. (Dévai és Sipos 1986-ban készített standardja szerint a családi énkép átlaga: 73,90.)

Kulcsszavak: családi énkép, iskolai végzettség, zeneművészeti szakközépiskola

A szerző elérhetősége: bellaemerencia@gmail.com

Hideg Gabriella

Pillanatképek Kelet-Afrika oktatási rendszeréből Kisiskolások és főiskolai hallgatók véleménye a fair play szellemiségéről

Tanulmányom középpontjában magyar szempontból egzotikusnak számító Kelet- Afrikai ország, Kenya és oktatási rendszere áll. Az ország egykor brit gyarmat volt, ma egy rohamosan fejlődő ország, ahol az út egyik oldalán világszínvonalú szállodák, bevásárlóközpontok állnak, a másik oldalon pedig nyomor és szegénység mutatja kegyetlen arcát. Egy olyan országról van szó, ahol folyamatosak a belső harcok, politikai zavargások, a korrupció hatalmas méreteket ölt, ahol egyre nagyobb számban jelennek meg terrorista szervezetek (akik akár egyetemre is betörnek és vallási hovatartozás miatt fiatalokat mészárolnak le). Vizsgálatom célja egyrészt bemutatni a rendelkezésre álló szakirodalom alapján Kenya oktatástörténeti fejlődését, az azon belül megjelenő esélyeket és korlátokat. Láthatóvá válik, hogy az oktatáshoz való hozzáférés nem mindenkinek egyformán adatott és adatik meg, függetlenül attól, hogy az oktatási rendszer melyik szintjét vizsgáljuk. Mindez akkor válik igazán érdekessé és egyedivé, ha egy ilyen egyenlőtlen, sőt esélyegyenlőtlen rendszerben a fair playről, annak jelentéstartalmáról kérdezek kisiskolásokat és főiskolai hallgatókat. Vizsgálati módszerként szakirodalom elemzést valamint egy kérdőíves vizsgálatot alkalmaztam, melynek mintavételi eljárása véletlen kiválasztáson alapult. A kérdőív 17 kérdést tartalmaz, melyből 15 zárt és kettő nyitott kérdés. A kérdések kiterjedtek a fair play jelentés tartalmára, a sport iránti érdeklődésre, ezen kívül a különböző versenyszituációkban történő reakciók, cselekedetek megítélésére is. A kapott adatokat egyszerű matematikai-statisztikai módszerekkel összesítettem. Várható eredményként közelebb kerülünk egy számunkra neveléstudományi és oktatástörténeti szempontból is idegen, ismeretlen országhoz. A kérdőíves vizsgálat eredményei mely a kenyai oktatási rendszer két különböző szintjének egy- egy szegmensét méri, megmutathatják, milyen véleménnyel vannak diákok a sportszerűségről.

Kulcsszavak: fair play, kenyai oktatási rendszer, esélyegyenlőség

A szerző elérhetősége: hideg.gabesz@gmail.com

Hill Katalin – Darvay Sarolta – Vitályos Gábor Áron

Globális nevelés a fenntartható szemlélet kialakításáért

A globális nevelés lényegében a globális szinten (is) felelős gondolkodású és cselekvésű polgárokká nevelést jelenti, mely elválaszthatatlan a fenntarthatóságtól. A „Gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan” elv alapján rendkívül fontos nevelési-oktatási cél, hogy a pedagógusképzés során hozzásegítsük a hallgatókat ahhoz, hogy kialakuljon a belső indíttatásból fakadó, saját környezetükben, kompetenciájukban a fenntarthatóság elvei szerint cselekvő és erre nevelő attitűdjük. A globális szemlélet kialakulását célozta az ELTE Tanító - és Óvóképző Karán, tanító szakos hallgatókkal végzett „Így élnek mások” című projekt megvalósítása. Ennek során Peter Menzel fotósorozata segítségével a Föld 16 különböző országában élő egy-egy család életkörülményeit ismerhették meg a hallgatók. A projekt célja volt az érintett országok megismerése, a fenntarthatóság fő (környezeti, társadalmi és gazdasági) pilléreire fókuszálva. Ide tartozott az adott ország természeti adottsága és erőforrásai, környezeti problémái, a klímaváltozás helyi következményei, gazdasága, történelme, kultúrája, nemzeti kincsei, jelképei, vallási és politikai helyzete. Az, hogy a hallgatók családok életébe bepillantva végezték a kutatómunkát, azt a célt szolgálta, hogy jobban átéljék, átérezzék a legkülönbözőbb körülmények között élő emberek helyzetét, és a saját életükkel összehasonlítva, egyfajta értékrendbeli átgondolásra sarkalljuk őket. Ez a fajta globális áttekintés reményeink szerint hozzásegíti őket ahhoz, hogy a fenntarthatóság legfőbb értékeit „lokálisan” meg tudják valósítani. A konferencián a projekt megvalósításának folyamatát és eredményeit kívánjuk bemutatni.

Kulcsszavak: globális nevelés, fenntarthatóság

A szerző elérhetőségei: hillkatalin@gmail.com

Horváth Ágoston – Veroszta Zsuzsanna

A késleltetett diplomaszerzés háttere és munkaerő-piaci következményei

Az európai és a magyar felsőoktatás rendszeresen kutatott jelensége a hallgatói lemorzsolódás, ami részben összefügg a diplomaszerzés késleltetésével. A magyar felsőoktatás sajátossága, hogy az abszolutóriumszerzést követő késleltetett diplomaszerzés a Felsőoktatási Információs Rendszer (FIR) adatai alapján lényegében a hallgatók harmadát érinti. Kutatásunkban a késleltetett diplomaszerzés hátterét és munkaerő-piaci következményeit vizsgáljuk a Diplomás Pályakövetési Rendszer (DPR) 2014-es adatai alapján. Első kérdésünk, milyen egyéni (tanulmányi teljesítmény, tanulmányokkal párhuzamos munkavégzés, szocio-demográfiai háttér), illetve képzési tényezők határozzák meg, hogy a hallgató közvetlenül abszolválás után megszerzi-e diplomáját. A kutatás másik fókusza, hogy a képzési jellemzők és az egyéni tényezők milyen hatást gyakorolnak az abszolválás után a munkaerő-piacra kilépő hallgatók diploma hiányára vonatkozó tapasztalatára. Kutatási kérdéseink vizsgálatához bináris logisztikus regressziót alkalmazunk. Az első modellben az egyéni hatásokat a képzési és szocio-demográfiai jellemzőkkel, a második modellben a képzési terület hatását további képzési adatokkal és a személyes háttérrel kontrolláljuk. Előzetes eredményeink alapján a tanulmányi teljesítmény negatív, míg a képzés alatti munkavégzés pozitív kapcsolatban áll a diplomaszerzés késleltetésének valószínűségével. Megállapítható, hogy főként a képzési terület határozza meg, kapcsolódik-e a jelenséghez hátrányos következmény.

Kulcsszavak: felsőoktatás, diplomaszerzés, pályakövetés, lemorzsolódás, kilépés

A szerző elérhetőségei: horvath.agoston@oh.gov.hu, veroszta.zsuzsanna@oh.gov.hu

Hüse Lajos – Kovács Klára

A sportolás mint védőfaktor a nyíregyházi fiatalok körében

Tanulmányunk célja feltárni a sportolás és az egészség-károsító magatartásformák (drog- és alkoholfogyasztás, dohányzás, öngyilkosság kísérlete, gondolata, nem biztonságos szexuális magatartás) közötti összefüggéseket a nyíregyházi fiatalok körében. Kutatásunk elméleti háttérében az ún. nevezett pozitív pszichológián (Seligman, Csikszentmihályi 2000; Pikó 2002) alapuló pozitív társadalomtudományi megközelítést alkalmazunk, mely egyfajta paradigmaváltást eredményezett többek között az egészségnevelésben, -fejlesztésben is (Hamvai, Pikó 2008). Lényege olyan társadalmi tényezők, védőfaktorok kutatása, melyek hozzájárulnak az egyén jóllétéhez, egészségéhez. Ilyen védőfaktor a sportolás is, amely személyiségfejlesztő hatása révén nemcsak a testi-lelki, mentális egészség megőrzésében játszik fontos szerepet, hanem védő funkciót is elláthat a dohányzás, drogfogyasztás és mentális problémákkal szemben serdülők és fiatalok körében (Pikó, Keresztes 2007; Kovács 2013; Kovács, Perényi 2014). Ugyanakkor arra is találhatunk példát, hogy a sportolók gyakrabban fogyasztanak alkoholt, vagy inkább jellemző rájuk a nem biztonságos szexuális viselkedés, erőszakosság (Mikulán 2007; Kovács 2012; Taliaferro et al. 2010). Elemzéseinkhez a Nyíregyháza ifjúsága 2015 c. kutatás adatbázisát használtuk fel (N=733). Kutatásunk relevanciáját erősíti az a tény, hogy a térségben az országos átlagnál magasabb az egészséggrizikó-magatartással jellemezhető fiatalok aránya (Hüse 2016). Eredményeink szerint nem tekinthető egyértelműen védőfaktornak a sportolás, mivel egyedül a dohányzás esetében találtunk szignifikáns különbséget a sportoló és nem sportoló fiatalok között: a sportolók ritkábban dohányoznak, de azt is látnunk kell, hogy többek között a doppingszerek alkalmazását, a nagy mennyiségű alkoholfogyasztást és az ittasságot tekintve magasabb értékeket értek el a sportolók.

Kulcsszavak: sport, egészséggrizikó-magatartás, védőfaktor

A szerző elérhetőségei: huse.lajos@foh.unideb.hu, kovacs.klarika87@gmail.com

Ilona Mariuts

University education tendencies in the context of integration into European and world educational space

The tendencies of the development of university education are analyzed in the article, taking into account modern requirement of the world and European integrational processes. The attention is accented on the tendencies of globalization, integration, humanizing, individualization and others, as well as the tendencies of the development of university education in Ukraine.

Keywords: universiti education, European, integration, Ukraine

Contact: ilonamariuts@gmail.com

Imre Anna – Híves Tamás

Lehetőségek és akadályok: Implementáció – kontextusok – pedagógusok

Előadásunk az eredményesség és az implementáció elméleti keretében a szakpolitikai beavatkozások megvalósításának néhány kérdését elemzi a délután 4-ig tartó iskola bevezetésével összefüggésben, az eredményesség kérdéseivel kapcsolatosan, a pedagógusok nézőpontjából. Az elemzés a TÁMOP támogatásával megvalósult, 20013/2014-es tanévben megvalósított kutatásunkhoz, ill. egy másik, eredményesség témájú kutatáshoz kapcsolódik. Az előadás első részében a kutatás értelmezési keretét mutatjuk be. Az előadás második részében a délután 4-ig tartó iskola kapcsán megragadható országos tendenciákat mutatjuk be országos adatok segítségével, idő- és területi dimenziókban. Az előadás harmadik részében a TÁMOP kutatás keretében vizsgált három térség 34 iskolájának tapasztalatait feltáró kutatás adataira támaszkodva a délutáni foglalkozásokon való tanulói részvétel eltéréseit mutatjuk be eltérő tanulói összetételű intézménycsoportokban, s ezzel összefüggésben azt, hogy mi jellemzi a pedagógusok feladatainak változásait a beavatkozás következményeképpen. Az elemzés kitér a pedagógusok implementációs folyamattal kapcsolatos más tapasztalataira is, s annak vizsgálatára is, hogy az eltérő adottságú intézményekben milyen kihívásokkal találták magukat szembe a megvalósítás folyamatai során. Az előadás kitér a pedagógusok szervezeti környezetében és együttműködésekben mutatkozó eltérésekre, s a pedagógusok eredményességgel kapcsolatos nézeteiben megfigyelhető eltérésekre is. Az előadás végén kitérünk a pedagógusok személyes eredményesség érzésére, s az ebben megragadható eltérésekre, valamint a beavatkozásokkal és saját feladataikkal kapcsolatos várakozásaikra.

Kulcsszavak: pedagógusok, szakpolitikai beavatkozások, eredményesség

A szerző elérhetőségei: imre.anna@ofi.hu

Imre Nóra

Az iskola és a szülő közötti kapcsolatrendszer különböző nézőpontokból

Széleskörű politikai-, szakmai agenda és tudományos kutatások sora foglalkozik ma már az iskola-otthon kapcsolatrendszerével, a szülői bevonódás és részvétel formáinak és kiterjedtségének feltárásával (Edward és Alldred, 2000). Az angolszász világ több fejlett államának oktatáspolitikája az ezredforduló éveiben szakmai diskurzus tárgyává tette a szülők bevonását a tanulás világába. Az oktatás minőségének előmozdítására tett stratégiai lépések egyikeként fogalmazódott meg, hogy a szülőket hatékonyabban be kellene vonni a felnövekvő generáció tanulmányi teljesítményének növelésébe. A szülőkre irányuló figyelem növekedésének másik oka az a felismerés volt, hogy a kedvezőtlenebb társadalmi-, gazdasági helyzetű családok az iskolán keresztül a különböző tanulási programok beindításával mobilizálhatók (Every Child Matters, 2003). A 2015. év végén megvalósított – kvalitatív módszereket alkalmazó - iskolai eredményesség kutatásunk elsődleges célja az volt, hogy részleteiben megvizsgáljunk néhány olyan tényezőt, melyek a hasonló helyzetben lévő általános iskolák tanulóinak eltérő eredményessége mögött húzódnak meg. Egyik fő feltevésünk az volt, hogy az eredményesebb iskolákban jobb az iskola-család, tanár-diák együttműködés, a szereplők partnerként tekintenek egymásra. Tekintettel a szűk mintára általános érvényű megállapításokat nem tehetünk, mégis a felmérésből látható, hogy az oktatás különböző szereplői hogyan vélekednek a szülők szerepéről gyermekük iskoláztatásában.

Kulcsszavak: szülő-iskola partnerkapcsolat, szülői támogatás, iskolai pályafutás

A szerző elérhetősége: imre.nora@ofi.hu

Inántsypap Ágnes

A görögkatolikus fenntartású iskolák választásának háttérében álló tényezők

Az egyén iskolai pályafutásának sikerességét számos tényező befolyásolhatja. Feltételezhetjük, hogy a tanulmányi eredményességhez olyan iskolai klíma, iskolai ethosz az ideális, amelyben a tanuló „flow” érzése tartósan fennáll a mindennapokban a tanuló számára a megfelelő iskola kiválasztása nemcsak a szülei számára fontos érdek, hanem állami-, társadalmi szinten is kezelendő kérdés. Az iskolaválasztás determinánsai országonként és koronként változóak lehetnek, mégis vannak viszonylag állandónak tekinthető faktorok. Ilyenek lehetnek a lakókörnyezet, a szülők társadalmi státusza, iskolai végzettsége, vallásossága, kulturális tőkéje, bizalma az iskolában, jövőképe, illetve tájékozottságuk az iskolaválasztási lehetőségekről. Feltételezhetjük, hogy az állami-, a felekezeti- és alapítványi iskolákat választó iskola felhasználók motivációi eltérők lehetnek, sőt, az oktatási szint is befolyásolja az iskolaválasztók attitűdjeit. Kérdés, hogy strukturális kényszerek vagy racionális döntés vezeti az iskola felhasználókat, esetleg a kettő interakcióban hat, hogy kialakuljanak az iskolával szembeni elvárások, az iskola felhasználói meggyőződések (Boudon 2003, Pusztai (2004). Jelen előadás célja, hogy a görögkatolikus egyház által fenntartott iskolák választói körében végzett kérdőíves empirikus kutatás eredményeinek elemzése, értelmezése, olyan társadalmi szintű összefüggések keresése, amelyek segíthetnek megismerni az egyházakkal mint iskolafenntartókkal szemben megfogalmazott elvárásokat, illetve aggályokat.

Kulcsszavak: felekezeti oktatásügy, iskolaválasztók, társadalmi mobilitás

A szerző elérhetősége: inantsypapagnes@gmail.com

Ioana Drugas – Marius Drugas

Adolescents' perception on their lives. An empirical study on confessional schools from Bihor County

Because adolescents cross in this period through an emotional separation from parents, and redefine themselves in relation to others, the present research wants to identify adolescents' perception on the life. This aim will be conducted through three main objectives: (1) to investigate adolescents' school involvement; (2) to identify the adolescents' relations with their families; and (3) to classify the most important aspects in adolescents' life. To identify the adolescents' perception on their lives, we will investigate the adolescents' relation with three defining categories and these are: relation with their family, with their friends and with their school (teachers). Our unit of population for the present research is represented by 106 students from four confessional schools. All students were enrolled in tenth grade in high school. Participants completed the "Questionnaire for high school students", a questionnaire structured in 54 items. In present research we identified that adolescents from confessional schools prefer more to have a safety family, to be surrounded by happiness and love, in the detriment of money. Most theories agree that values are strongly influenced by socialization patterns within the family and the value transmission is accomplished through a process of identification in which children emulate the values of their caretakers. Our findings emphasized that adolescents consider that the world is only partially as is seen by close friends or as is seen by parents. Even the world is not as parents see it (or friends, or teachers) our research emphasized that for adolescents the most important features which must be developed in their life are responsibility, sincerity, perseverance, self-control, and respect for other.

Kulcsszavak: adolescents, perception of life, confessional schools, Bihor County

A szerző elérhetőségei: ioanadugas@gmail.com

Jancsák Csaba

A történelmi múlt eseményei és a nemzeti emlékezet formálódása - Egy középiskolások körében készült kutatás eredményei

Az állampolgári nevelés, a hazafias nevelés, de a történelemtanítás, sőt a személyes és közösségi történelmi narratívák formálódása és továbbélése szempontjából rendkívüli fontossággal bír a családi kör, mely a generációkon átívelő értéktranszfer folyamatok során a fiatalnak átadja, áthagyományozza a nemzeti történelem eseményeiről, szereplőiről kialakult mentális képeket, konstrukciókat, narratívákat. E beszéd-cselekvések során a kommunikáció – tárgyunk szempontjából – egyik legfontosabb funkciója a tantervi-tanórai-tankönyvi anyag kiegészítése, árnyalása, internalizálásának támogatása. E folyamat a család szocializációs funkciója elemeként valósul meg és jelentősen hozzájárul az oktatás világában történő hazafias nevelés, illetve az aktív, demokratikus állampolgári nevelés eredményességéhez. A bemutatásra kerülő kutatás során érdeklődésünk homlokterében az állt, hogy az érettségi előtt álló középiskolások esetében milyen történelmi események jelentek meg a családi szocializáció során, tehát milyen történelmi eseményekről beszéltek már családi körben, akár úgy, hogy az eseményben érintett a család, akár úgy, hogy nem érintett. Az előadásban a 2015 őszi középiskolások körében történt kérdőíves adatfelvételen (N=465) alapuló kutatásunk eredményeit mutatom be. Az előadás során arra is keressük a választ, hogy mi marad az élő történelmi narratíváink körében, tehát a nemzeti emlékezetünkben, és mely történelmi mérföldkövekről való elbeszélések válnak csupán tankönyvi szöveggé, azaz melyek hullanak ki a történelmi emlékezetből.

Kulcsszavak: ifjúság, állampolgári nevelés, hazafias nevelés, történelemtanítás

A szerző elérhetősége: jancsak@jgyphk.szte.hu

Jankó Krisztina

Iskolakörzetek, iskolaközpontok

A hazai oktatáspolitikában egyre nagyobb hangsúlyt kap a minőségi neveléshez és oktatáshoz való egyenlő hozzáférés megteremtése. Olyan megoldási javaslatok születtek, melyek érintik az intézményrendszer átalakítását, fejlesztését is. Az előadás a lehetőségeket próbálja körüljárni nemzetközi példák és kapcsolódó hazai kutatási előzmények alapján. Előadásunkban a nemzetközi példákat bemutatva kitérünk a lengyel oktatási reform részeként megvalósult iskolakörzeti átalakítás kérdéseire, továbbá a Portugáliában működő iskolakörzetek kialakításának tapasztalataira is. A korábbi hazai kutatási előzmények közül egy 2009-2010-ben készült, a kistérségi társulásokra, együttműködésekre fókuszáló kutatás, továbbá egy 2013-ban készült, a kisiskolák újraindítása kapcsán született kutatás eredményeit mutatjuk be. Mindezek, továbbá a szintén bemutatásra kerülő dokumentumok és statisztikai adatelemzések alapját adják annak a kutatásnak, amelynek keretében a térségi iskolahálózatok kialakulásának lehetséges feltételeit keressük, s mely kutatás során fenntartókkal és intézményvezetőkkel készítünk interjúkat. Feltételezésünk szerint a vizsgált európai országokban lévő iskolaközpontok eredményesen működnek, jó gyakorlattá válhatnak a hazai iskolarendszer átalakításában.

Kulcsszavak: minőségi oktatás, térségi iskolahálózat, iskolaközpontok

A szerző elérhetősége: janko.krisztina@ofi.hu

Jász Erzsébet – Balázs Dóra

A természettudományos tantárgyak megítélése hallgatói vélemények tükrében

A tanulási folyamat eredményességének, a tanulás kimenetelének pontosabb meghatározásához az adott szaktárgy fogalmi ismereteinek megértés és alkalmazás szintű feltérképezése mellett fontos szerepe van a tanulók attitűdjeire vonatkozó vizsgálatoknak is. A természettudományos tantárgyi attitűdre vonatkozólag hazai és nemzetközi viszonylatban is számos kérdőíves felmérés irányult már, illetve egy OTKA projekt keretében mi is foglalkozunk a témával. Ezekből kiderült, hogy elsődlegesen a továbbtanulási szándék, a tanár módszertani kultúrája, illetve személyisége a meghatározó. Jelen vizsgálatunkban a személytelen kérdőívezés keretein túllépve a félig strukturált interjú módszerét alkalmaztuk, melynek célja a természettudományokhoz való általános viszonyulás megismerése az iskolai élmények retrospektív feltárása révén. Közel 120 különböző szakos felsőoktatásban tanuló hallgatót kérdeztünk meg az általános- és középiskolai természettudományos órákkal kapcsolatos élményeikről. Az elemzések során is kirajzolódott az a kérdőívek eredményeihez hasonló kép, miszerint a természettudományos tantárgyakon belül is vannak kedveltebbek és kevésbé kedveltek. A minta kétharmada felismerte ezen ismeretek hétköznapi életben való hasznosíthatóságát, illetve az egy szóval való jellemzésben sem egyöntetűen a negatív viszonyulás jelent meg. Az interjúk elemzése valóban közelebb vitt minket a természettudományos attitűdöt alakító tényezők feltárásához, a megjelölt módszertani és tanári személyiségbeli jellemzőkre irányuló javaslatok pedig útmutatásként értelmezhetők a tanárgenerációk számára.

Kulcsszavak: természettudomány, közoktatás, attitűd, interjú

A szerző elérhetőségei: jaszerzsebet@gmail.com

Jenei Teréz – Kerülő Judit – Virág Ádám

Keresztény roma szakkollégiumok hallgatóinak iskolai mobilitás-mintázatai

A társadalmi mobilitás-kutatások eredményei (Andorka Rudolf 1990; Boreczky Ágnes 2004, 2007; Róbert Péter 2006) igazolják, hogy az iskola nagyon fontos mobilitási csatorna. Az iskolázottság különösen meghatározó tényező a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok – mint például a romák/cigányok – esetében, mivel a felsőoktatásban való részvétel, az értelmiségivé válás az egyének mobilizációján keresztül nagymértékben hozzájárul a társadalmi integrációjukhoz. 2011-ben a magyarországi történelmi egyházak (római katolikus, görögkatolikus, református, evangélikus) a szakkollégiumi keretekben folyó hátránykezelés mellett felvállalták a cigány/roma felzárkózás támogatását, és megalakították a Keresztény Roma Szakkollégiumi Hálózatot (KRSZH). A keresztény roma szakkollégiumok célja a közösségi felelősségvállalás és a közéleti szerepvállalás iránt elkötelezett keresztény értékrendű, aktív társadalmi párbeszédet folytatni képes roma értelmiség létrejöttének segítése. Kutatásunk célja annak vizsgálata, hogy a keresztény roma szakkollégisták milyen iskolai mobilitás-mintázatokkal rendelkeznek. Arra a kérdésre is keressük a választ, hogy a diploma megszerzése után jellemzően hány lépcsős mobilitással integrálódnak a társadalomba. Kutatásunkba három szakkollégium (a nyíregyházi evangélikus, a debreceni református és a debreceni görögkatolikus) 55 olyan hallgatóját vontuk be, akik a kollégiumba való jelentkezéskor cigánynak/romának vallották magukat. Egy 20 kérdésből álló kérdőív segítségével elemeztük a hallgatók szociális háttérváltozóit, ezen belül elsősorban a nagyszülők, szülők és testvérek iskolai végzettségét. A kutatásunk azt igazolja, hogy a hallgatók nagy része első generációs értelmiségi lesz, többségük esetében többlepcsős iskolai mobilitást figyelhetünk meg. Eredményeink alapján kijelenthető, hogy a vizsgálatba bevont szakkollégisták továbbtanulási terveit, aspirációit az anyák jóval erősebben befolyásolják, mint az apák.

Kulcsszavak: roma szakkollégium, mobilitás, felsőoktatás

A szerző elérhetőségei: jenei.terez@nye.hu, keruloj@gmail.com, viragadam1990@gmail.com

Judit Váradi – Gergő Csorba – Fruzsina Szabó – Zoltán Óváry

The Pragmatics of Musical Education in the Primary Schools of Hungary, Romania and Serbia

Our research put in an international perspective and aims to discuss the ways formal musical education can be complemented with innovative modes of concert pedagogy. We are also concerned with studying habits of listening to music from the point of view of education, making the issue of children becoming active music listeners a point of significance as well. We also look into the question of how merely passive habits of listening to music can be developed into an adequate cultural attitude. After an overview of relevant special literature, we started empirical research by employing our own questionnaire. We prepared two questionnaires for the teachers and pupils aged between 8 and 12. Another important aspect of our study consists in the international comparison, the description of existing differences and similarities in the musical pedagogy of the countries concerned. We explore whether there are any differences between the countries regarding pupils' cultural interest. The third issue to be examined in detail is the relationship between formal and non-formal education. Furthermore an answer is sought to the question of how extracurricular education such as experience pedagogy can become part of the everyday pedagogical work of schools.

Keywords: music education, listening to music, extracurriculum, concert pedagogy

Contact: judit.varadi.06@gmail.com

Juhász Erika – Kenyeres Attila Zoltán

A kulturális tanulás esetei

A kulturális tanulás a kultúra széleskörű intézményrendszere és eszközrendszere által megvalósuló nonformális és informális tanulási forma. Létezése történetiségében az emberiség létezéséig is visszanyúlik, vizsgálata a kultúrszociológiai irányzatokkal egyidős. Ezek a vizsgálatok azonban elsődlegesen egy-egy részterület (olvasás, múzeumlátogatás, internethasználat stb.) elemzésére terjednek ki, jelen előadásunkban ezt az értelmezést kívánjuk tágítani, és egy-egy esetét bemutatni. Bemutatjuk, hogy mik azok az intézményi színterek, és melyek azok a kulturális eszközök, amelyek révén a kulturális tanulás bizonyos formái megjelennek és mérhetővé válnak. Ezek után pedig bemutatjuk a kulturális tanulás két esetét: a média által és a közművelődési tevékenységek által történő kulturális tanulást. Előadásunk a „Tanuló régiók Magyarországon: Az elmélettől a valóságig” című OTKA által támogatott kutatás egy szeletét mutatja be, és ahhoz kíván hozzájárulni, hogy érzékeltesük: hogyan tudja a kulturális tanulás elősegíteni a régiók lakosságának kulturális fejlődését és ezzel hogyan tud hozzájárulni a tanulás a régió társadalmi-gazdasági fejlesztéséhez. Előadásunk illeszkedik tanuló régió kutatások eredményeihez, és azokkal együttesen értelmezhető leginkább kerek egészként, így a tanuló régió kutatás szekciójában kívánjuk bemutatni előadásunkat.

Kulcsszavak: kulturális tanulás, tanulás média által, tanuló régió

A szerző elérhetőségei: juhasz.erika@arts.unideb.hu, attila.kenyeres@gmail.com

Kalocsai Janka

Állampolgári aktivitás a fiatalok körében

Az állampolgárok aktivitásának növelése, a politikai életben és közügyekben történő aktív részvétele világszerte egyre fontosabb célként jelenik meg. Széleskörű egyetértés mutatkozik abban, hogy a demokratikus állampolgársággal járó kompetenciák fejleszthetők, mely folyamathoz – a családi szocializáció és kortárs csoportok mellett – az iskola is jelentős mértékben hozzájárulhat. Egy ország demokratikus szintjét jól méri, hogy az ott élő polgárok mennyire érzik úgy, hogy beleszólhatnak a döntésekbe, az őket érintő hátrányos döntések ellen felléphetnek-e vagy sem. A fiatalok politikai aktivitásával foglalkozó kutatások kiemelik, hogy megszólításuk elsősorban saját környezetükben érhet el eredményeket, ezért a helyi szinten való bevonásuk kulcsfontosságú. Ennek ellenére a Strukturált Párbeszéd keretein belül 2015-ben 500 fiatal körében felvett reprezentatív kutatás eredményei szerint a fiatalok úgy érzik sem helyi, sem országos szinten nincs lehetőségük beleszólni a döntésekbe. A fiatalok között alig találunk olyat, aki tagja lenne valamilyen civil szervezetnek, illetve érdekérvényesítési potenciáljukat jól mutatja, hogy a különböző közösségi aktivitási formákban való hipotetikus részvételük is rendkívül alacsony. Az előadás keretein belül ismertetem, hogy milyen tapasztalatai vannak a fiataloknak az állampolgári neveléssel kapcsolatban, mennyire érdeklődnek a fiatalok a politika és a társadalmi kérdések iránt, illetve milyen lehetőségei és fórumai vannak a fiatalok véleménynyilvánításának.

Kulcsszavak: állampolgári aktivitás, állampolgári nevelés, véleménynyilvánítás, politikai érdeklődés

A szerző elérhetősége: kalocsai.janka@yahoo.com

Kardosné Csokai Anita

Munkaértékek vizsgálata roma fiatalok körében

Hazánkban a legnagyobb munkaerő-piaci feszültségekkel rendelkező etnikai kisebbség a cigányság. Köszönhető ez egyrészt a társadalmi előítéleteknek, másrészt pedig annak, hogy a romák nagy részének iskolázottsága, gazdasági, társadalmi helyzete jelentősen eltér a nem romákétól. Helyzetüket az alacsony foglalkoztatottsági szint, a versenyképesség hiánya, az alacsony mobilitási lehetőségek, az alacsony képzettség, a lakóhely regionális hátrányai, valamint a roma népesség attitűdje, értékrendszere, a családhoz és a közösséghez fűződő viszonyai határozzák meg. Dolgozatunk elméleti háttérét képezi egy későbbi, empirikus kutatásnak, melynek célja a roma tanulók munkaértékeinek feltérképezése. Kutatásunk elméleti részében foglalkozunk a romák munkaerő-piaci, iskolázottsági és foglalkoztatottsági helyzetével. Kitekintünk a roma népesség létszámának növekedésére 2050-ig és az Európai Unió romaintegrációs politikájára is. Ezt követően a munkaérték fogalmát tisztázzuk, megkülönböztetve extrinzik és intrinzik motiváción alapuló munkaértékeket. Empirikus kutatásunk célja megvizsgálni a roma fiatalok munkaértékeit és annak sajátosságait. Készülő elemzésünkhöz az Ifjúság 2012 adatbázisát használjuk fel (N=8000), amely reprezentatívnak tekinthető a 15-29 éves korosztályra.

Kulcsszavak: munkaérték, extrinzik és intrinzik motiváció

A szerző elérhetősége: anita.csokai@gmail.com

Kátainé Lusztig Ilona

Nevelőszülői gondozás - esélyek, lehetőségek, dilemmák

A gyermekvédelmi szakellátásba kerülő gyermekeket egyre növekvő arányban helyezik nevelőcsaládokba. Előadásom témájaként a nevelőszülői gondozás bemutatását választottam. Előnyeit a nevelésbe vett gyermekek szempontjából, a helyettesítő nevelés során felmerülő dilemmákat. A kisgyermekkor időszakában – ha a vér szerinti szülő nem nevelheti gyermekét – nevelőcsaládba helyezése optimális lehet (Veressné 2006). A hiányos családi szocializációt nagyobb eséllyel pótolhatja a nevelőszülői elhelyezés, több esélyt kínál a sikeres iskoláztatásra (Varga 2008). Kutatásom célja a nevelőszülői családba történő befogadás vizsgálata. Feltevésem szerint a szülői környezetből hozott normák eltérősége, a vér szerinti család elvesztésének traumái miatt az adaptáció konfliktusokkal teli folyamat. A gyermekek befogadása különös figyelmet, szakértelmet igényel. Kérdés, hogy kapnak-e szakszerű segítséget a gyermekek és nevelőszülei a sikeres beilleszkedéshez? Feltevésem szerint a gyermekek nevelőcsaládba történő elhelyezése akkor eredményes, ha a gyermekvédelmi szakemberek és a nevelőszülők a gyermek beilleszkedése érdekében együttműködnek, szükség szerint pedagógiai és pszichológiai többlet szolgáltatások igénybe vételével. Kutatásom módszerei: dokumentum-elemzés a magyar gyermekvédelmi gyakorlatban használatos „Gyermekeink védelmében” adatlap-rendszer feldolgozásával, továbbá félig strukturált interjúk készítése nevelőszülőkkel. Vizsgálatom helyszíne Bács-Kiskun megye, ahol a nevelőszülői ellátásnak évszázados hagyományai vannak. Kutatásom eredményei szerint a vizsgált nevelőcsaládban nevelkedő gyermekek – szakszerű segítséggel – esélyt kaphatnak a beilleszkedésre, később önálló életvitelre.

Kulcsszavak: gyermekvédelem, nevelőszülők, esélyteremtés

A szerző elérhetősége: kataineilona@freemail.hu

Keresztes-Takács Orsolya

Roma children in Adoptive Families

While the literature of adoption deals with the problems of adoption such as the rejecting attitude of the family and the community, the lack of information on the children's genetics and historical background or coping with the fact that the family not raising a biological child (Clark-Miller, 2005; Wegar, 2000, Miall, 1987), from an intercultural perspective adoptive parents adopting Roma children and creating "interethnic" families is also a remarkably interesting issue. Besides the general psychological and developmental psychological issues of adaptation, the social psychological challenges the family have to cope with may intensify the challenges, due to the diverse physical appearance of family members (Yngvesson, 2010; Miall, 1996). It seems to be a relevant and current question, how the direct and open prejudice against Roma people in Hungary (Keresztes-Takács, 2015) influences the practices of "interethnic" adoption. In my poster I would like to present the results of first research phase, the results of eight interviews conducted with sociologists, psychologists, other social workers and eight adoptive parents. The poster will introduce relevant theoretical and practical dilemmas and determines further research lines such as how attitudes towards adoptive families can be investigated, and how the ethnic identity of the adoptive parents and the adopted children may develop in an interethnic adoptive family.

Keywords: problems of adoption, intercultural, roma children

Contact: keresztes-takacs.orsolya@ppk.elte.hu

Kéri Katalin

Befogadás és/vagy kirekesztés a régi egyetemeken

A történelem során számos olyan felsőfokú oktatási intézmény (köztük több, a mai fogalmaink szerint egyetemnek nevezhető iskola) létezett, amelyek kifejezetten és több szempontból is 'befogadó' intézménynek tekinthetők voltak. Napjainkban ezen képzőhelyek történetének a tanulmányozása segíthet az Inclusive Excellence szemléletmód és egyetemi stratégia körvonalázásában, pontosításában és kiteljesítésében még akkor is, ha históriájukat többször nem 'előzményként' értelmezzük, hanem a működésük időkereteit adó korszak vonatkozásában vizsgáljuk. Az előadásban a teljesség igénye nélkül mutatunk be néhány példát, jellegzetességet a témával kapcsolatban. (Történeti értelemben vett modellalkotás kutatásaink jelenlegi fázisában még nem végezhető el, ám a feltárt és értelmezett forrásrészletek bemutatása ehhez előmunkálatnak tekinthető.) Az előadás rövid, az ókori felsőoktatás néhány jellemzőjét felmutató bevezető rész után három tématerületre fókuszál. Egyrészt a középkori európai egyetemek (universitasok) esetében veszi vizsgálat alá azt, hogy területi és vallási szempontból, a diákok-tanárok, illetve a közvetítendő tudásanyag szempontjából mennyiben voltak befogadó intézmények. Másrészt az universitas-ok működésére is ható, azokkal párhuzamosan fejlődő középkori muszlim felsőfokú iskolák (madraszák) alapításának fejlődéstörténetét, a diákok, iskolák és tudományok támogatásának iszlám világban bevett módszereit vázolja röviden az előadás. Harmadrészt adatgazdag módon bemutatásra kerül az, hogy hogyan váltak az európai egyetemek a XIX-XX. század fordulóján a nőket is befogadó intézményekké.

Kulcsszavak: középkori európai egyetemek, madraszák, diák-peregrináció, nőnevelés-történet

A szerző elérhetősége: keri.katalin@pte.hu

Khaniya Kadyrova – Lutfullina Nuriya

Integrative approach to the design of a multi-level training staff model

Methodology of the integrative approach is considered and used as a contact of interaction at different levels of the following areas of integration:

- integration of education science and industry as a multidimensioned and multi-functional interaction of various types, forms of educational, scientific and production at the regional level;
- various forms and types of social partnership aimed at ensuring a high level of training at the subregional level;

- organizational integration of different professional education of various levels of educational institutions which allows to optimize the training of different skill levels to meet the new requirements of the industry and on the basis of available resources.

Main tasks of the research is the creation of a common educational space on the basis of integration succession of interrelated educational programs at various levels

Result: Integration processes have, become the basis of a new model that is able to provide quantitative and qualitative diversity of staffing needs of the industry and the variability of educational trajectories of preparing a new type of staff.

Keywords: Integrative approach, model, multi-training

Contact: lutfullina.do@mail.ru

Király Gábor – Géring Zsuzsanna – Csillag Sára – Kováts Gergely – Köves Alexandra

A felsőoktatás jövőjének kutatása részvételi módszertannal. Eredmények és kihívások

A felsőoktatás jövőjének vizsgálata egy aktuális és kihívásokkal teli kutatási terület. Ennek a kérdésnek a megvitatásában kulcsszerepet játszik az érintettek megkérdezése. Éppen ezért kutatócsoportunk két kiemelten érintett csoport, az oktatók és a hallgatók hozzáállását tárta fel a felsőoktatás jövőjével kapcsolatban a részvételi módszertan segítségével. A kutatás egy speciális részvételi módszertan-kombinációra épít, amely során egy kétnapos workshopon azonosítják a résztvevők a felsőoktatás legfontosabb tényezőit, területeit, erre építve kidolgoznak egy közös ideális víziót, majd visszabontják, hogy milyen lépéseket kellene tenni a rövid- és közeljövőben, hogy elérjék ezt az ideált. Előadásunkban röviden vázoljuk ezt az ideális jövőből induló visszafejtési gondolkodási (úgynevezett backcasting) logikát. Ezt követően bemutatjuk, hogy ennek a komplett vízió-alkotási és visszafejtési folyamatnak az egyes szakaszaira milyen részvételi módszereket választottunk. Végül kitérünk arra, hogy ez a módszertan-kombináció milyen előnyökkel járt, milyen eredményekhez vezetett és milyen kihívásokat jelentett a résztvevők és a kutatók számára.

Kulcsszavak: felsőoktatás-kutatás, részvételi módszertan, felsőoktatás jövője

A szerző elérhetőségei: kiraly.gabor@uni-bge.hu, gering.zsuzsannamargit@uni-bge.hu, gkovats1978@gmail.com

Kiss Gábor – Keszthelyi András – Szász Antónia

A Selye János Egyetem óvónő szakos hallgatóinak információbiztonság-tudatossága

Az információbiztonság kérdése egyre inkább megjelenik a mindennapi élet területén. A különböző hírforrások rendre foglalkoznak azokkal a problémákkal, melyek felbukkannak az adatok elégtelen védelmétől kezdve az általunk megválasztott jelszavakon keresztül a tárolt, kriptográfiai védelemmel a szolgáltatók által ellátott, adatok hatóság általi visszafejtési lehetőség beágyazásáig. Ha az adataink rossz kezekbe kerülnek, kiszámíthatatlan mértékű károkozást szenvedhetünk el, ezért is fontos mindenki számára az alapvető védelmi mechanizmusokat ismertté tenni. A tanulmány célja felderíteni, hogy a Selye János Egyetem óvónőszakos hallgatói milyen információbiztonság-tudatossággal rendelkeznek a tanulmányaik végén, milyen pontokon lehet szükség további információ átadására, annak érdekében, hogy munkájuk során megfelelő körültekintéssel kezeljék a rendelkezésükre bocsátott adatokat.

Kulcsszavak: Selye, óvónő, információbiztonság, tudatosság

A szerző elérhetőségei: kiss.gabor@bgk.uni-obuda.hu

Kiss Mária Rita

Online Demokrácia Activity: lehetőségek és tapasztalatok

Az előadás egy 2013-2015 között közel 400 középiskolás részvételével megvalósított online társadalomismereti verseny, az Online Demokrácia Activity bemutatásán keresztül a fiatalok társadalmi szerepekre való iskolai felkészítésének lehetőségeit vizsgálja. A formális oktatás keretei között közismerten szűkre szabott társadalomismereti jellegű fejlesztési keretek és a NAT által elvárt állampolgári kimeneti kompetenciák között feszülő ellentétek sikeres feloldása a közoktatási gyakorlatban sokszor megoldhatatlan feladatok elé állítja a pedagógusokat. Interaktív, képi és filmanyagokkal dokumentált előadásunkban arra a kérdésre keressük a választ, hogy a projektpedagógiai megoldások mennyiben képesek pótolni a tanórákon időhiány miatt sokszor elmaradó jelenismereti tartalmak átadását, az állampolgári kompetenciák fejlesztését. Mennyiben képesek az ODA során alkalmazott élménypedagógiai és tapasztalati tanulást előtérbe helyező módszertani megoldások eljuttatni a fiatalokat a felismerésig: olyan információkhoz jutottak és „felhasználói tudást” szereztek, amit jövőbeni életük során hasznosítani tudnak. A középiskolások verseny során készített feladatmegoldásainak tartalomelemzése egyben fontos visszajelzés a korosztály jelenismereti tudásáról és a versenyző csapatokkal az iskolákban együtt dolgozó mentortanárok pedagógiai, módszertani kultúrájáról is.

Kulcsszavak: a fiatalok társadalmi szerepekre való felkészítése, digitális pedagógia, módszertan

A szerző elérhetősége: kmrita@t-online.hu

Kis Noémi – Józsa Krisztián

A szülői nevelés, a gyermek elsajátítási motivációja és az iskolai teljesítménye közötti kapcsolat

Vizsgálatunk során a korábbi kutatásokat meghaladva a családi háttérrel összetett módon közelítettük meg. A hazánkban még alig ismert strukturális egyenletmodellezés módszerét alkalmazva serdülők körében kimutattuk, hogy a szülők iskolai végzettségén túl a szülői nevelési stílus is fontos szerepet játszik mind a gyermek elsajátítási motivációjának fejlettségében, mind iskolai eredményességében. A nevelési stílust a szülői gondoskodással, korlátozással és túlvédéssel jellemeztük. A gondoskodás pozitív, a korlátozás és túlvédés negatív hatásait azonosítottuk. Kutatásunk során mind a tanulók, mind pedig szüleik megítéléseit egyidejűleg figyelembe vettük. A nevelési stílus direkt és indirekt hatásait egyaránt elemeztük. Igazoltuk, hogy a gyermek elsajátítási motivációja meghatározó az iskolai sikeressége szempontjából.

Kulcsszavak: nevelési stílus, motiváció, korlátozás

A szerző elérhetőségei: kisnoemimi@gmail.com, Krisztian.Jozsa@colostate.edu

Kocsis Anett

A nem kormányzati fenntartói lehetőségek és felelősségek összehasonlítása a magyar és az iráni köznevelési rendszerben

A két állam politikai, gazdasági és társadalmi berendezkedésének figyelembevételével, de annak mélyreható és történetileg kiterjedt vizsgálatára nem vállalkozva, komplex országtanulmányok készítése nélkül kívánja összehasonlítani a tanulmány a nem kormányzati fenntartású, működtetésű köznevelési intézmények helyzetét. Mindkét államban állampolgári jog a köznevelési intézmény fenntartása. A téma iránti motivációt az adta, hogy eddigi munkám során sikerült megismernem számos olyan diákot, akik más állam oktatási rendszeréből érkeztek. Az egyedi esetek mögött lévő oktatási háttér is kirajzolódott részben. Hasznos a téma kibontása, főként a nem állami fenntartású intézmények hazai engedélyezési eljárásainak ismeretében. Az intézmények és az állam közötti együttműködés, munkamegosztás tanulmányozása újszerű lehet a két állam viszonylatában. A nem kormányzati fenntartású és a kormányzati fenntartású köznevelési intézmények eltérését sokszor csak az anyagi források biztosításában látják. Jelentőségük azonban ettől nagyobb, hiszen a tömeges oktatás céljaival összhangban, képesek kiegészíteni azt, így gondoskodva mindazokról, akik önként vagy szükségszerűen kilépnek a tömeges oktatás államilag biztosított keretei közül. A cél annak a vizsgálata, hogy milyen területen és mekkora autonómiát élveznek a nem kormányzati fenntartású köznevelési intézmények az eltérő társadalmi és gazdasági közegekben. Feltételezhető, hogy sajátos oktatási struktúra működik Iránban, amely nagyban eltér a magyar oktatási rendszertől a társadalmi, gazdasági, politikai és vallási különbségek miatt.

Kulcsszavak: köznevelés, oktatási rendszer, összehasonlító elemzés, intézményfenntartás, állampolgári jog

A szerző elérhetősége: kocsisanett85@gmail.com

Kollarics Tímea

Tanösvényekkel kapcsolatos empirikus felmérések tervezés-módszertani összefüggései

A kutatás célja: A tanösvény fogalma, a tanösvények típusai szerteágazóak Magyarországon. A tanösvények, mint terepi, ismeretterjesztő bemutatóhelyek, valamint ökoturisztikai létesítmények környezeti szemléletformálásban betöltött szerepét fontos vizsgálni, empirikus kutatási eredményekkel alátámasztani a hatékony tervezés-módszertani szempontok megfogalmazása céljából. A kutatás módszerei: Tanösvényekkel kapcsolatos empirikus felméréseink során többek között a tanösvényekhez való viszonyulást, a látogatói igényeket, az elégedettséget, valamint a tanösvények ismeretszerzésben betöltött szerepét tártuk fel, mindvégig törekedve a pedagógiai-módszertani kérdések szem előtt tartására. A kutatás legfontosabb területe három jelentős magyar tanösvény hatékonyságvizsgálata, amely a pedagógiai aspektusokon túl a tervezési-módszertani kérdésekre, valamint a látogatói elégedettségre is válaszokat ad. Az empirikus felmérések során az írásbeli és szóbeli kikérdezés módszerével összesen 837 fő véleményét kérdeztük meg, illetve ezen belül 305 fő ismeretszerzését vizsgáltuk. Főbb eredmények: A különböző helyszíneken és módszerekkel végzett felmérések eredményei közül elsősorban a tervezés-módszertani összefüggések bemutatására vállalkozik az előadás, főképpen a hatékonyságvizsgálatnak helyet adó három terepi felmérés tapasztalatait összegezve.

Kulcsszavak: tanösvény, felmérés, tervezés-módszertan

A szerző elérhetősége: kollarics.timea@nyme.hu

Komjáthy Zsuzsanna

Mozgáskorlátozott emberek foglalkoztatási helyzete Nyugat - Dunántúlon, a népszámlálási adatok tükrében

Az előadás, a 2001 és 2011-es népszámlálások statisztikáinak segítségével hívásával, kritikai elemzésével, kísérletet tesz a fogyatékos személyek demográfiai helyzetének összehasonlító, elemző bemutatására, Nyugat – Dunántúlon. A régió gazdasági helyzetének, foglalkoztatási jellemzőinek bemutatása után, az adott időszaktól napjainkig vizsgálja a mozgáskorlátozott egyének számának alakulását, gazdasági aktivitását, munkaerő – piaci jelenlétét. Egy készülő doktori disszertáció részeredményeinek bemutatásával, mely húsz nyugat – dunántúli nagyvállalat foglalkoztatási jellemzőit vizsgálja munkáltatói és munkavállalói szempontból, feltárja a mozgáskorlátozott személyek munkaerő - piaci lehetőségeit a régióban.

Kulcsszavak: statisztika adatok; foglalkoztatási helyzet; gazdasági aktivitás; foglalkoztatási jellemzők; doktori disszertáció

A szerző elérhetősége: zsuzsa.komjathy@gmail.hu

Kovács Karolina Eszter

Serdülők egészségmagatartása a sport és családszerkezet függvényében

Az egészségtudatosság fontos szerepet játszik életünkben, a megfelelő életvitel segít az optimális egészségi állapot megőrzésében és a krónikus betegségek megelőzésében (Conner, 2005). Serdülőkorban a legmagasabb a rizikómagatartások, és a legalacsonyabb az egészségvédő magatartás megjelenése (Lohaus és mts, 2009). A család és a szülők szerepe serdülőkorban még mindig jelentős, hiszen család mintegy támogató bázisként még jelen van a serdülő életében (Kovács és Pikó, 2009). Ez azonban a családszerkezet megbomlásával nem tud teljesülni, amely komoly stressz forrást jelent a gyermek számára, így növelheti az egészségkárosító magatartások megjelenését (Bramlett és Blumber, 2007). A kutatás olyan egészségkárosító magatartásformák megjelenését hivatott feltárni, mint a dohányzás, alkoholfogyasztás és illegális szerhasználat a sportolás, valamint a családszerkezet függvényében három kelet-magyarországi megye területén a FASCES 2015 kutatás alapján. Az eredmények szerint a különböző családtípusban nevelkedő serdülők között különbség tapasztalható az egészségkárosító magatartásformák kipróbálásának tekintetében, amely a hagyományos családban élő serdülők körében volt a legalacsonyabb. A kockázati magatartások kipróbálási aránya a sportolók körében alacsonyabb, ugyanakkor a különbség nem szignifikáns. A sportolás és a családszerkezet önmagában nem befolyásolja a kipróbálási arányt, ugyanakkor a társadalmi háttérváltozók közvetítő szerepe jól érezhető.

Kulcsszavak: serdülőkor, sport, családszerkezet, egészségkárosító magatartás

A szerző elérhetősége: karolina92.kovacs@gmail.com

Kovács Klára

Nyíregyházi fiatalok szabadidő-eltöltése és sportolása társadalmi háttérük mentén

Tanulmányunk célja, hogy bemutassuk, milyen szabadidő-eltöltési és sportolási szokásokkal jellemezhetők a nyíregyházi fiatalok, illetve megvizsgáljuk, hogy milyen társadalmi és demográfiai tényezők befolyásolják ezeket. A kutatás elméleti háttérét Bourdieu habituselmélete adja, melynek lényege, hogy az életmód olyan összetevőiben, mint a szabadidő-eltöltés vagy sportolás, fontos szerepet játszik az egyén társadalmi státusza, s ez alapján az egyes társadalmi csoportok között lényeges különbségeket találhatunk. A különbségek háttérében a gazdasági és kulturális tőkén kívül befolyásoló ereje van az egyes társadalmi csoportok ízlésvilágának és habitusának. Elemzéseinket egy Nyíregyházán 2015-ben zajlott kérdőíves felmérés adatbázisának felhasználásával végeztük (N=733), amelyben két korcsoportot vizsgáltak: 15-19 éves iskolásokat és 20-29 éveseket. Eredményeink összhangban állnak az országos ifjúságkutatás eredményeivel a szabadidős preferenciák tekintetében: a nyíregyházi fiatalokra is elsősorban otthoni, passzív, rekreatív, digitális közegben zajló szabadidő-eltöltés jellemzi. Amennyiben kimozdulnak otthonról, szabadidejüket leginkább barátaikkal töltik. A magaskultúra-fogyasztás szinte egyáltalán nem jellemzi a fiatalokat, de ez nemcsak korosztályi sajátosság, hanem sokkal inkább szocio-kulturális. A fiatalok sportolását vizsgálva azt láthatjuk, hogy lényegesen többen sportolnak bevallásuk szerint, mint az országos mintában (a megkérdezettek több mint a fele), azonban a sportolás társadalmi, demográfiai meghatározottsága nagyon erőteljes az elemzések eredményei szerint. A férfiak és a fiatalok (15-18 évesek) dominanciája a legszembetűnőbb a sportolók körében.

Kulcsszavak: sport, szabadidő, társadalmi háttér

A szerző elérhetősége: kovacs.klarika87@gmail.com

Kovács Laura

Humorul tanulni, vagy humorral tanítani?

Mindennapi életünket jellemzi a humor iránti nyitottság. Képesek vagyunk vicces helyzeteken kacagni, humoros történeteket kitalálni, megnevettetni másokat. De mitől lesz valami vicces? Mi is a humor? A humort igen nehéz meghatározni, de egy tisztán látható jelenség az emberek körében: naponta élnek vele, de ugyanakkor reagálnak is rá. A környezetből jövő humorral telített ingerek élvezetesekek, szórakoztatóak számunkra és ezeket humorosnak viccesnek találjuk. Ez így van a gyerekeknél is, a humorra figyelnek, motiváltabbak lesznek, ami az oktatásban kulcsfontosságú szerepet kap. De hogyan vélekednek erről a pedagógusok? A kutatás célja, hogy feltárja a humor jelenlétét a közoktatásban dolgozó pedagógusok körében. Arra a kérdésre keresek választ, hogy mi a véleményük a humorról és annak alkalmazásáról a tanítási órán. Vajon a stresszel telített 21. században jelen van a humor a közoktatásban? Melyek azok a tantárgyak, amelyek keretén belül a pedagógusok alkalmazzák a humort, mint motivációs erőt? A kutatás a 2016-os év márciusában és áprilisában történik. A kutatásban vajdasági tanítók és tanárok vesznek részt, úgy pályakezdő, mint már több éves tapasztalattal rendelkezők. Egyaránt válaszolnak a kérdésekre falusi és városi iskolákban dolgozó pedagógusok is. A felmérés kérdőívek formájában valósul meg a vajdasági magyar településeken. Összesen 100 pedagógus válaszol a feltett kérdésekre. A kapott adatok összegzése az SPSS programban történik.

Kulcsszavak: humorpedagógia, pedagógus, diákelvárás

A szerző elérhetősége: kovacslaura90@gmail.com

Kovács Zsófia – Tóvári Ferenc – Prisztóka Gyöngyvér

Az iskolai úszásoktatás eredményességének vizsgálata két eltérő metodika alapján

Az úszásnak az egészségmegőrző és -fejlesztő, életmentő funkcióján túl számos fontos hatása ismert, amelyek indokolják, hogy iskolai keretek között minél több gyermek elsajátíthassa a sportág alapjait. Hazánkban a mindennapos testnevelés és a vizes világbajnokság által indikált, 2013-ban bevezetett „Minden gyermek tanuljon meg úszni!” program tágabb lehetőséget nyújt az úszásoktatás iskolai keretek közti megvalósulásához. Munkám célja, két sikeres úszásoktatási metodika összehasonlításán keresztül bemutatni az iskolai keretek közötti megvalósulást, eredményességet - mindezt az oktatásra fordítható, illetve az optimálisnak mondható időkeret függvényében. Anyag, módszer Két megyeszékhely (Pécs, Kaposvár) iskoláiból érkező 1-2. osztályos tanulók (n=474) úszástudásának szintjét mértem fel egyénenként, azonos szempontrendszer alapján, közvetlenül az oktatási időszak befejezése után az elmúlt tanévben. A kapott adatokat egyszerű matematikai-statisztikai módszerekkel (átlag- és százalékszámítással), Excell program segítségével dolgoztam fel. Eredményeim alapján igazolható mindkét metodika esetében az a tény, hogy a tanulók többsége az iskolai időkeretben biztosított oktatás során megtanulja a különböző úszómozgások alapjait, azonban ez nem elegendő ahhoz, hogy az elfogadott európai úszás-tudás szintjét (200 m folyamatos úszás) elérjék, és akár javasolhatók legyenek a vizes sportágak űzésére.

Kulcsszavak: úszásoktatás, összehasonlítás, úszástudás, Kaposvár, Pécs

A szerző elérhetőségei: kovacszofoia0224@gmail.com

Kováts Gergely

A kancellária-rendszer megítélése a felsőoktatási intézmények vezetőinek körében

A magyar felsőoktatásban 2015-ben az egyik legmarkánsabb változást a kancellári rendszer bevezetése jelentette. Az előadás a kancellári rendszer bevezetésének okait, illetve az új irányítási móddal kapcsolatban felvetődött kérdéseket, dilemmákat mutatja be az első év tapasztalatainak, valamint két kérdőíves felmérés eredményeinek a fényében, amelyeket intézményvezető körében végeztünk, illetve tervezünk végezni. (Az egyik felmérés 2015 áprilisában zajlott, a másikra 2016 áprilisában kerül majd sor.) Az előadásban többek között kitérek az irányítási rendszer változása kapcsán várt hatások bemutatására, a kancellárok elvárt és tényleges szerepének megítélésére, a kancellárokkal kapcsolatos kompetenciákra, valamint a kancellári rendszerrel kapcsolatos véleményekre, illetve ezek időbeli változására.

Kulcsszavak: felsőoktatás irányítás, kancellári rendszer, kettős vezetés

A szerző elérhetősége: gkovats1978@gmail.com

Kővári Attila

Költséghatékony informatikai eszközökkel támogatott projektoktatás alkalmazásának lehetőségei

A mérnök informatikus alapképzési szak szakmai törzsanyagának rendszertechnika, programozási és informatikai rendszerek modulja számos, az informatika közvetlen gyakorlati alkalmazásával összefüggő tématerületet tartalmaznak. Az oktatott elméleti ismeretek gyakorlati feladatokban történő alkalmazása általános elvárás, melynek egyik jól, eredményesen alkalmazható módszere az előzőekben felsorolt területeket érintő hallgatói projektfeladatok megvalósítása. A projekt feladat általánosan úgy definiálható, hogy olyan tevékenységek sorozata, melynek célja terv szerinti produktum létrehozása (Henczi, 2009), valamint jól meghatározott kezdeti és befejezési pontja van (Verzuh, 2006). A projektmunkát elsősorban a tanulók érdeklődési köréhez célszerű illeszteni, diákok számára az aktív részvétel, a személyes tapasztalatszerzés, csoportmunka, felelősségtudat kialakítása a legfontosabb (Dewey-Kilpatrick 1935). Az oktatás keretei között megvalósított projektmunka többféle módon is szervezhető, mint például projekthét, projektnap, tanítást kísérő projekt vagy éppen órai projekt keretében folytatott (Estefánné-Szikszay 2007). Néhány konkrét példán keresztül bemutatásra kerülnek a projektoktatás alkalmazásának lehetőségei, szervezésének módja a mérés- és irányítástechnika tématerületén. Ezen esettanulmányok alapján, korszerű és költséghatékony informatikai eszközök felhasználásával megvalósított projektek eredményei kerülnek ismertetésre, melyek ötletekkel szolgálhatnak más hasonló területen oktatók számára is.

Kulcsszavak: projektpedagógia; informatika; tehetség gondozás

A szerző elérhetősége: kovariati@outlook.com

Kővári Attila

Környezettudatos szemléletmód egy hallgatói projektfeladat példáján

A környezeti nevelés magatartás- és viselkedésformáló folyamat, melynek célja a környezeti tudat kialakítása (Lükő I.: Környezetpedagógia). A felelősségteljes és környezettudatos magatartás formálása minden korosztály és tanulási módszer tekintetében igen fontos, a műszaki oktatás tekintetében kiemelten a fenntarthatóságra és az energiatudatos szemléletmódra történő nevelés vonatkozásában. Az előzőkben megfogalmazott nézeteknek meg kell jelenniük a mérnökképzésben is, és támogatni kell a mérnöki szemléletmód környezettudatos formálását mind az elmélet, mind pedig a gyakorlati feladatokban történő alkalmazás terén. Egy konkrét hallgatói projektfeladat példáján keresztül bemutatásra kerül egy műszaki, a napenergia tudatos alkalmazását bemutató projektfeladat célja, megvalósítása, valamint a feladat környezettudatos szemléletmód kialakításában betöltött szerepe. A projekt tanulsággal szolgálhat más hasonló területen oktatók, diákok, műszaki szakemberek számára is.

Kulcsszavak: környezetpedagógia; projektpedagógia; informatika

A szerző elérhetősége: kovariati@outlook.com

Kővári Attila

Középiskolai tehetséggondozás tapasztalatai egy felmérés kapcsán

A tehetséggondozás szempontjából kiemelten fontosak az olyan foglalkozások, melyek a kötelezően tanultakat kiegészítő, azokon túlmutató ismeretek elsajátítására irányulnak. A kutatás célja annak vizsgálata, hogy a középiskolát végzett diákok milyen tapasztalatokkal rendelkeznek a középiskolai tehetséggondozás lehetőségeivel kapcsolatban. A kutatás céljaként meghatározott tárgykör kérdőíves felmérése a felsőoktatásban továbbtanult mérnökinformatikus hallgatók körében történt, a megkérdezettek nemek szerinti megoszlása N_{férfi}=53, N_{nő}=11, közülük a 80% 18-25 év közötti volt. A kérdőíves felmérésben a tanórán kívüli foglalkozások lehetőségei és jellemzői kerültek megkérdezésre, elsősorban arra irányulva, hogy egy adott tárgy témakörét bővítő, vizsgafelkészítő volt-e, vagy a diákok egyéni érdeklődési területe szerint szervezett témát öleltek fel. Továbbá a kérdőív arra tért ki, hogy egyéni felkészítéssel milyen mértékben segítettek a tehetségesebb diákokat, mennyire ösztönözték őket. A kutatási eredmények arra mutatnak rá, hogy a tanórát kiegészítő foglalkozások egy vagy két tárgy területére összpontosultak és jelentős részben (74%) vizsgafelkészítő jellegűek voltak (elsősorban matematika tárgyat érintően). Adott témakörben szabadon választható foglalkozások már csak 52%-ban jelentek meg a válaszokban. A diák érdeklődési területe szerinti témakörben szervezett felkészítő foglalkozást csak 24%-ot tettek ki. A megkérdezettek jelentős része (88%) úgy vélekedett, hogy nem volt jellemző az, hogy egy tanár csak a tehetségesebb diákokkal foglalkozzon.

Kulcsszavak: felkészítő foglalkozások; tudásbővítés; tehetséggondozás

A szerző elérhetősége: kovariati@outlook.com

Kramarics Rita

A reziliencia mindannyiunkban ott rejlő lehetőség?

Előadásomban a humán reziliencia jelenségét járom körbe elméleti és empirikus kutatási eredmények segítségével. A rezilienciára tekinthetünk úgy, mint egy általános magyarázó elvre, mely a rendszerek különféle behatásokkal szembeni ellenállását jelzi a stabilitás fenntartása érdekében. Sorra veszünk néhány elméleti megközelítést majd rátérek a rezilienciaegyéni és társas összetevőire. A rizikótényezők és protektív tényezők fontossága derül ki Werner és Smith longitudinális vizsgálatából, valamint a hazai kutatási eredményekből Forray és Ceglédi nyomán. Az inklúziót, mint protektív/támogató kulcstényezőt azonosította vizsgálataiban Rayman és Varga. A kutatási eredmények rávilágítanak arra, ugyan sok fontos alkotóelemet és valós összefüggést sikerült azonosítani a reziliencia témakörében, egyelőre mégsem látjuk tisztán és kétséget kizáróan, hogy mi alapján szerveződnek ezek az elemek. Miért képes egyikünk a reziliens viselkedésre és miért szinte ismeretlen lehetőség ez mások számára? Tanult viselkedésről beszélhetünk vagy tudattalan mechanizmusról? Milyen szocioökonómiai, társas és pszichológiai mintázatai vannak a reziliens viselkedést sikeresen alkalmazó egyéneknek? A reziliencia komplex jelenség és mint ilyen, nem írható le egyetlen magyarázó modellel. A fenti kérdésekre választ adhatnak a rezilienciát fókuszba állító kutatások, melyek több szinten vizsgálják a jelenség hátterét. Kutatási tervemben olyan személyeket állítok fókuszba, akik kevésbé vagy egyáltalán nem voltak képesek reziliens módon működni. Azokat a fiataloknak az életkörülményeit, belső tulajdonságait szeretném vizsgálni, akik ugyan részt vettek különféle támogató programokban és ennek ellenére mégis lemorzsolódtak; nem voltak képesek reziliens módon megküzdeni a nehézségeikkel. A kutatások jelentős része foglalkozik a reziliens egyének jellemzőivel, külső és belső tulajdonságaik szerveződésével. Azonban kevés kutatási tapasztalat áll rendelkezésre a nem reziliens személyek viselkedésével és stratégiáival kapcsolatban. Elképzelhető, hogy ők is képesek ily módon működni, csak kevésbé eredményesen alkalmazzák a külső és belső erőforrásaikat. A kutatók arra jutottak, hogy a vulnerábilis gyerekek többnyire negatív megküzdési stratégiákat (pl.: különféle elkerülési módok, elutasítás) alkalmaztak, vagy egyáltalán nem rendelkeztek ilyenekkel. (Werner és Smith, 1977 idézi Ribiczey 2008). A reziliens életműködést számtalan tényező befolyásolja, ezek szerveződését szeretném közelről vizsgálni azokban az esetekben, amikor a külső segítő tényezők és erősen protektív környezeti hatások ellenére sem sikerül a hátrányos élethelyzet leküzdése.

Kulcsszavak: reziliencia, vulnerabilitás, rizikótényezők és protektív tényezők

A szerző elérhetősége: rita.kramarics@gmail.com

Kun András István – Boros József – Kovács Éva Katalin

Teljesítmény és önértékelés összefüggésének empirikus vizsgálata alapképzéses hallgatók esetében, feleletválasztásos és igaz-hamis tesztek használatával

Különböző képzéseken és felsőoktatási intézményekben végzett vizsgálatok támasztják alá, hogy a tanulmányaikban kevésbé jól teljesítő hallgatók egyben kevésbé is ismerik hiányosságait. A teljesítményükben különböző hallgatók nem csak teljesítményük megítélésének pontosságában, de abban is eltérnek, hogy milyen irányú becslési hibát vétenek: a rosszabbul teljesítők felül-, a jobban teljesítők alul- (vagy kevésbé felül) értékelik magukat. Jelen tanulmány célja egy hazai egyetemről származó mintán bemutatni a fent említett jelenségek létét, erősségét, továbbá rávilágítani arra, hogy ezek az eltérő teszt-típusok esetében némileg eltérően jelentkeznek. A vizsgálatot primer adatokon (298 fő alap- és felsőoktatási szakképzéses hallgató, feleletválasztásos és igaz-hamis tesztek, saját teljesítmény becslése a teszt előtt és után is), egyszerű statisztikai módszerekkel (lineáris korreláció-elemzés, t-tesztek) végeztük. Elemzésünk a tényleges teszteredmények szignifikáns, negatív irányú korrelációs kapcsolatát mutatta ki az előjeles hibákkal minden vizsgált esetben (azaz a jobb teljesítmény kisebb felülbecsléssel járt együtt), a hibák abszolút értékével pedig a feleletválasztásos teszt esetében mind a vizsgák előtt, mind azok után, az igaz-hamis tesztek esetében pedig az előzetes becsléseknél. Ezeket az eredményeket úgy is megerősítettük, hogy a hallgatók legjobban és legrosszabbul teljesítő harmadának hibáit vetettük össze.

Kulcsszavak: értékelés a felsőoktatásban, tanulmányi eredményesség, hallgatói önértékelés

A szerző elérhetőségei: kun.andras.istvan@econ.unideb.hu

Ladnai Attiláné

Embert barátjáról, oktatási rendszert reformtörekvéseiről?

A XX. század elején számos iskolakísérlet hívta fel a figyelmet a hagyományos iskola didaktikai-metodikai megoldásainak hiányosságára. E reformtörekvések nem rekedtek meg az egyes országok határain belül, hanem világméretű reformmozgalmakká erősödtek (Németh – Skiera, 1999). A kontinentális és az atlanti oktatási rendszerek sajátosságai (Kozma 2006) detektálhatók számos megközelítésből, melyeket felhasználva tanulmányomban komparatistikai, deszkriptív tényfeltárást végzek. E szempontok felhasználásával hasonlítom össze a Rudolf Steiner nevével fémjelzett Waldorf pedagógiát és a kontinentális rendszer egyik meghatározó, ún. „Dalton-tervét”. Kutatási kérdésem: a vizsgált reformpedagógiákra is érvényes a kontinentális-atlanti megkülönböztetés, vagy inkább a hasonlóságok vannak túlsúlyban? Munkámat kvantitatív tartalomelemzéssel végzem. Célom, hogy láthatóvá legyenek azok az azonosságok, melyek e két reformpedagógiai irányzat intenzióját és extenzióját adják. A kvalifikáció az egyes intézmények tanügyi dokumentációiból nyert információk kategorizálása révén történik, mely során láthatóvá válhatnak e pedagógiai koncepciók mögött meghúzódó azonosságok (elvek, gyakorlat, szemlélet, gyermekkép), és különbözőségek. Ennek eredményeként körvonalazódhatnak további, jövőbeli kutatások, melyek hozzájárulhatnak egy korszerű, tudományos alapokon nyugvó, sikeres és pozitív iskolakoncepció megvalósításához.

Kulcsszavak: atlanti és kontinentális oktatási rendszerek, Waldorf pedagógia, Dalton-terv, Rudolf Steiner, Helen Parkhurst, pozitív iskolakoncepció

A szerző elérhetősége: szerecsesanita5@gmail.com

Lakatos Szilvia

Erkölcstan és etika tankönyvek vizsgálata a romológia szemszögéből

Az előadásomban szeretném bemutatni az erkölcstan és etika tankönyvek tartalmi vizsgálatát végző munkacsoport által végzett értékelést, amely „A roma kultúra reprezentációja a tartalomszabályozók, tartalomhordozók körében, valamint ezek fejlesztési lehetőségei” című projekt keretein belül történt. A kutatás célja volt megvizsgálni az erkölcstan és etika tankönyveket abból a szempontból, hogy megjelenik-e és ha igen, milyen módon a cigány/roma kultúra reprezentációja. A kutatási módszerek között a dokumentumelemzés szerepelt, melynek során összesen 12 tankönyvet vizsgáltunk meg (9 alapfokú oktatásban, valamint 3 középfokú oktatásban használt oktatási segédanyagot). A kutatás konklúziója: az erkölcstanárok képzése, illetve továbbképzése során nagyobb hangsúlyt kell fektetni a hiteles, előítélettől mentes forrásokat tartalmazó tematika kialakítására (Fischerné 2006), mely több tartalmi elemet összefüggésbe helyezve kedvezőbb lehetőséget nyújthat a cigány kultúra bemutatására az egyes tananyagtartalmak összeállítása és oktatása során. Az elvégzett kutatást követően fejlesztési javaslatainkkal továbbsegítettük az OFI egyes munkacsoportjainak munkáját, akik véleményezésre és értékelésre bocsátották vizsgálandó tananyagrészeket és fejezeteket. Így utólag lehetőségünk volt véleményezni az általános iskolák 4. és 8. osztályos tanulói számára összeállított tananyagrészeket is. A munkafolyamat kritikájaként jegyzem meg, hogy a véleményezés mindig utólag történt, nem az alkotó munka folyamatában vettünk részt. Ennek mérlegelése és módosítása megfontolandó az eredményes munka folytatása érdekében.

Kulcsszavak: erkölcstan és etika, romológia, sztereotípiák, tankönyvelemzés

A szerző elérhetősége: lakatosszilvi@gmail.com

Laki Tamásné

Aprófalvas kisiskolák szociometriai vizsgálata

A kutatás célja Baranya megye aprófalvas kisiskoláiban az összevont tanulócsoportok kapcsolatrendszerének vizsgálata. A kutatás módszerei 1. szociometria Valamennyi vizsgált iskolában az összes tanulóval szociometriai felmérést végzünk. A kutatás egyik újdonsága, hogy nem egy osztály, hanem egy egész iskola kapcsolatrendszerét méri fel. Mivel minden egyéb tekintetben a felmérést a szokásos módon végezzük, így az eredmények összevethetők az országos átlagos eredményekkel. 2. óralátogatás 3. interjú A tagintézmények vezetőivel készített interjúk során rákérdezünk az összevonás sajátosságaira, a pedagógusokra háruló feladatokra és arra, hogy tapasztalataik szerint az egyes tanulókra, ill. a tanulócsoportra mint közösségre hogyan hat ez a tanulásszervezési módszer. A kutatás főbb eredményei Az eddigi felmérések azt mutatják, hogy ezek az iskolai közösségek több központú, a gyerekek legalább 90%-át felölelő sűrűn átszőtt hálózatot alkotnak. A szociometriai törvényszerűségek szerint ezekben a csoportokban jó az információáramlás, egy-egy feladatra jól mozgósítható szinte valamennyi tanuló. Ezt gyakran a pedagógusok tapasztalatai is alátámasztják. Az eredmények azt mutatják, hogy igen sok a különböző évfolyamú gyermekek közötti kölcsönös kapcsolat. Gyakoriak a többdimenziós kapcsolatok, nemtől, kortól, évfolyamtól és tanulócsoporttól függetlenül. Mindebből következtethetünk az aprófalvas kisiskolák közösség szervező erejére, a szocializációs hatásaira

Kulcsszavak: aprófalva, kisiskola, szociometria, közösség

A szerző elérhetősége: lakieszter@web.de

Langerné Buchwald Judit

Ingázó magyar tanulók nemzeti identitásra nevelése az ausztriai határ menti iskolákban

Magyarország Európai Unióhoz való csatlakozása óta a magyar diákok Unió tagállamaiban ugyanolyan feltételek mellett tanulhatnak, mint a nem külföldi tanulók. Ennek hatására az elmúlt években egyre inkább megfigyelhető a nyugat-magyarországi régióban, hogy a szülők nem magyarországi iskolába járatják gyermekeiket, hanem a határhoz közeli ausztriai iskolákba, a számuk pedig közel 2000-re tehető. A nemzeti identitás alakulásával foglalkozó kutatók egyetértenek abban, hogy a nemzeti identitás fejlődésében meghatározó jelentőségű az anyanyelvi nevelés és az identitásképzőként működő nemzeti kultúra közvetítése. Ebben a folyamatban pedig kiemelt szerepet kap az intézményes oktatás és nevelés azáltal, hogy egységes ismereteket közvetít, egységes kultúrába vezeti be a gyerekeket, és ezzel erősíti azt a tudatot és érzést, hogy egy nagyobb nemzeti-társadalmi közösség részei. Ebből kiindulva vizsgáltuk a közoktatást szabályozó dokumentumok – törvények és tantervek – elemzésével, hogy az ingázó magyar tanulók esetében hogyan valósul meg az ausztriai közoktatás keretei között a nemzeti identitásra nevelés: az osztrák nemzeti identitásra nevelés áll-e a középpontban, vagy figyelembe veszik az ingázó tanulók magyar nemzeti identitását. Emellett arra kerestük a választ, hogy a nem német anyanyelvű tanulók anyanyelvi fejlesztésére adott-e a lehetőség az osztrák iskoláztatás keretei között, melynek jelentősége a nemzeti identitás alakulásában elsődleges.

Kulcsszavak: Közoktatás, külföldi iskoláztatás, nemzeti identitásra nevelés

A szerző elérhetősége: buchwald.judit@gmail.com

Lendvai Lilla – Pap Anna

Az iskolai tapasztalatok meghatározó szerepe a látássérült nők élettörténetében

A fogyatékos személyek életük során számos előítélettel és diszkriminatív megnyilvánulási formával találkoznak fogyatékoságuk okán (Csizmár, 2007). Fiske és munkatársainak (2006) sztereotípiák tartalom modellje szerint a fogyatékosággal élő személyek – a kölcsönös függés és a státus dimenziója mentén – a paternalista viszonyulással sújtott csoportba sorolhatók, amely gyámolító magatartást eredményez a többségi csoport részéről. Ez amellett, hogy a látássérült személy önbizalmát csökkentő és függőséget fokozó hatású, még a negatív énkép kialakulására is serkentő hatással van (Kálmán & Könczei, 2002). Az ilyen alacsony státusú csoportokhoz társuló sztereotípiák megerősítik a privilegizált csoportok előnyeit (Fiske és mtsai, 2006). Narratív kutatásunk középpontjában a hatalom, a társadalmi nem és a fogyatékoság viszonya áll, úgy, mint a feminista fogyatékoságtudomány fókuszában (Hernádi, 2009). A narratív interjúk feminista megközelítésű elemzése során célunk a komplex oksági viszonyok feltárása. A körültekintő mintavétel során a 20 látássérült női interjúalany kiválasztása esetében fontos szempont volt a halmozott fogyatékoság hiánya, illetve a gyengénlátó, aliglátó és vak csoport reprezentációja is. A kutatás célja felmérni, hogy a testi fogyatékosággal élő nők önértékelésére, iskolai és egyéb társas kapcsolataira milyen hatással volt fogyatékoságuk. Az élettörténetekben meghatározónak bizonyul az iskolai környezet, a kortársak, valamint a pedagógusok szerepe. Az interjúkból megismerhetjük a mikro- és makrokörnyezet hatásának megjelenését a narratívában.

Kulcsszavak: narratív interjú, látássérült nők, önértékelés, oktatás

A szerző elérhetőségei: lendvai.lilla@ppk.elte.hu, anna.pap24@gmail.com

Lendvai Lilla

Az inkluzív játszótér lehetséges hatásainak bemutatása egy kvázi-kísérlet eredményeként

A fogyatékos személyek stigmatizált létben élnek, azonban a domináns csoport által őket övező sztereotípiák pontatlansága kontaktus hatására (Allport, 1954) azonosítható, a csoportközi érintkezés következményeként az előítéletek csökkenthetők. Hipotézisem értelmében az inkluzív játszóterek a kontaktus eredményeként növelik a pozitív csoportközi kapcsolatok kialakulásának esélyét és a toleranciát. A 2014 tavaszán végzett kvázi-kísérletet három napon keresztül hajtottuk végre. A vizsgálat során három látó és három látássérült gyermeket, valamint óvodapedagógusait figyeltük meg egy mesterségesen létrehozott inkluzív helyzetben. Ennek során a Vakok Óvodájának játszótérén teremtettünk lehetőséget közös játékra, majd megfigyeltük a csoportközi kontaktus előítélet-csökkentő hatását. A szakértők által végzett megfigyeléseket, illetve az ott készített videofelvételek elemzését – a mélyebb megismerés érdekében – az óvodapedagógusokkal készített félig-strukturált interjúkkal egészítettük ki. Az eredmények az inkluzív játszótér magasfokú hatékonyságát mutatták. A kontaktus hatására a gyermekek több információt szereztek a másik csoportról, ezáltal nőtt az ismerősség érzése, a látássérült személyektől való szorongás csökkent, valamint a másik csoport tagjai felé irányuló empátia és bizalom növekedése is jelen volt. Azonban a csoportközi viszonyokban nem csupán a látó csoport tagjaira volt pozitív hatással a kontaktus, hanem a látássérült gyermekekre, illetve óvodapedagógusokra is. A kontaktus hatására tehát javult a csoportközi viszony, a vizsgálat során megszerzett információ pedig pozitív hatással volt a gyermekek és óvodapedagógusok attitűdjére is.

Kulcsszavak: játszótér, óvodáskor, látássérült, inklúzió

A szerző elérhetősége: lendvai.lilla@ppk.elte.hu

Lendvai Lilla

A romákkal szembeni előítéletek prediktorai a szociálpedagógia szakos hallgatók körében

A romákkal szembeni többségi attitűdök és előítéletek kutatása több évtizede a társadalomtudomány fókuszában áll (ld. Erős, 2007; Enyedi, Fábíán & Sik, 2004). Az előítéletes viszonyulás kérdése meghatározó a szociálpedagógiai aspektusok tekintetében is. A Szociális Munka Etikai Kódexe is kiemelten foglalkozik az előítélet-mentes attitűd szükségszerűségével, hiszen ez a szociális munkások és szociálpedagógusok egyik legfontosabb alapértéke. Kutatásunkban arra keressük a választ, hogy az alapképzésben résztvevő szociálpedagógia szakos hallgatókat milyen mértékű romaellenesség jellemzi, valamint milyen tényezők határozzák meg azt. Célunk volt több skála használatával megvizsgálni, hogy az entitativitásnak, a szociális dominancia orientációnak, a kontaktusnak, valamint a szociodemográfiai tényezőknek milyen hatása van az előítéletekre, vagyis mi jellemzi a nyílt és rejtett romaellenességet. Jelenleg kutatásunk az első szakaszban tart, amely során a Pázmány Péter Katolikus Egyetem szociálpedagógia szakos hallgatóit mértük fel (N=57). A tudományos poszter ezen előkutatás eredményeit és további lehetséges kutatási irányvonalait mutatja be. A kis mintaszám ellenére szignifikáns és tendenciális különbségeket találtunk. A nyílt romaellenesség a végzős szociálpedagógus hallgatók körében magasabb volt, mint az elsőéves hallgatók esetében, viszont a vizsgálati személyek nem találták homogén csoportnak a romákat, amely feltételezésünk szerint a szociálpedagógia képzésen kötelezően elvégzendő romológia kurzuson szerzett ismeretanyagra vezethető vissza.

Kulcsszavak: előítélet, romaellenesség, szociálpedagógia, szociális dominancia orientáció, entitativitás

A szerző elérhetősége: lendvai.lilla@ppk.elte.hu

Lőrinczy Barbara Eszter

Autizmus spektrumzavarral élő gyermeket nevelő szülők hazai ellátórendszerrel való elégedettségének vizsgálata

A fogyatékossgal élők száma világszerte nőtt az elmúlt évtizedek során, ezen belül az autizmus spektrumzavarral diagnosztizált személyek arányának növekedése is szembetűnő. Az epidemiológiával foglalkozó kutatók ma az autizmussal élők arányát az összpopuláción belül 1:100-ra becsülik. Az állapot tehát nem olyan ritka, mint első leírói - Leo Kanner és Hans Asperger - feltételezték, ezért is fontos felmérni az ellátórendszerrel kapcsolatos igényeket. A kutatás célja annak feltérképezése, a szülők mely területekkel vannak megelégedve, s melyeken tapasztalnak hiányosságokat, milyen intézményekre, szolgáltatásokra lenne szükségük. Az előadás alapját autizmus spektrumzavarral élő gyermekek szüleivel készített interjúk képezik, melyek tapasztalatait ismertetem, majd a szülők által adott válaszok segítségével bizonyítom, illetve cáfolom felállított hipotéziseimet. Kutatásom eredményei alátámasztják, hogy hazánkban jelenleg az autizmussal élő gyermeket nevelő szülők egyik legégetőbb problémája gyermekük számára megfelelő oktatási-nevelési, illetve - szükség esetén - bentlakásos intézményt találni. A vizsgálatom kapcsán született eredmények kiindulási alapul szolgálhatnak ahhoz, mely területeken kell a társadalomnak támogatást, segítséget nyújtania az autizmus spektrumzavarral élő gyermeket nevelő családoknak.

Kulcsszavak: autizmus spektrumzavar, interjú, ellátórendszer

A szerző elérhetősége: barbaralorinczy@gmail.com

Lükő István

A műszaki szakoktató és a képzők képzési rendszerének kidolgozása a TÁMOP 4.1.1/C program két alprojektjében

A program célja volt egy olyan járműipari, gépipari, mechatronikai ágazati ipar- és gazdaság fejlesztés megszervezése és lebonyolítása, amely lehetővé teszi, hogy az ágazat nemzetközi versenyképessége növekedjen. A kutatás rövid ismertetése. A kutatás/fejlesztés célja/feladata: A, Műszaki szakoktató BSc szak korszerűsítése, bővítése szakirányokkal és tananyagainak fejlesztése iskolai és vállalati szakemberek bevonásával. B, Képzők képzési rendszerének, a vállalati szakképzési és felsőoktatási szakoktató képzési programjainak és moduljainak kidolgozása iskolai és vállalati szakemberek bevonásával. Alkalmazott módszerek: - Interjúk a vállalatok szakembereivel, oktatóival a képzési szerkezetükről - Kérdőíves felmérés a régióhoz tartozó vállalatok profiljáról, méretéről, a gyakorló helyek felszereltségéről és személyi feltételeiről. - Kérdőíves felmérés a szakképző iskolák képzési profiljáról, a tanárok és szakoktatók létszámáról, képesítésükről, valamint az iskolai tanműhelyek és laborok felszereléséről. - Adatgyűjtés a gépészeti és mechatronikai területek csúcstechnológiájának szakember vonzatáról. - A szakképzés és a mérnökképzés dokumentumainak tanulmányozása. Eredmények. 1, Műszaki szakoktató szak gépész/mechatronika szakirány 2, A szakindítási kérvény megvalósítási háttéranyaga 3, Elektronikus tananyagok 4, Korszerű mechatronikai, gépészeti ismeretek oktatására való felkészítés iskolai szakelméleti tanároknak szakirányú továbbképzési szak 5, Duális mérnökképzés mérnökpedagógiai szakirányú továbbképzési szak

Kulcsszavak: duális képzés, szakirányú továbbképzési szak, műszaki szakoktató, K+F+I

A szerző elérhetősége: sajokaza@chello.hu

Madarász Tibor

A Honvédelmi nevelés pedagógiai oldalának gyakorlati tapasztalatai a Kratochvil Károly Honvéd Középiskola és Kollégiumban

A kutatás célja, a magyar nemzeti tradícióikkal rendelkező katonai nevelés újraéledésének, a Kratochvil Károly Honvéd Középiskola és Kollégiumban zajló, honvédelmi nevelésen keresztül történő bemutatása. A kutatás módszertani alapját az intézményben, több mint 2000 órában végzett résztvevő megfigyelés, félig strukturált interjúk készítése és elemzése, valamint a rendszerben való érintettség tapasztalata adja. A hazafias honvédelmi nevelés lehetősége az intézmény szomszédságában található Kossuth Laktanya és a részben általuk rendelkezésre bocsátott katonai személyzet révén adottnak tekinthető, a hosszan tartó átalakulási folyamat során az egyedülálló programnak nehézségekkel is meg kell küzdenie. A kutatás során a megvalósulás sikerei, pozitívumai mellett az esetleges hiányosságokra és azok megoldási lehetőségeire is fel kívánjuk hívni a figyelmet. Az erősségek és gyengeségek mentén alkotott bemutatás során a SWOT analízis módszerét hívjuk segítségül.

Kulcsszavak: katonapedagógia, katonai iskola, katonai kollégium, katonai szolgálat, átalakulás

A szerző elérhetősége: madarasz.tibor78@gmail.com

Makk Gábor

A comte-i pozitivizmus és a Dewey féle pragmatizmus tudáskonceptiójának összevetése

Tekintettel arra, hogy a jelenleg egyeduralkodó konstruktivista pedagógia Dewey köpönyegéből bújt ki, tudáskonceptiójának eredetvizsgálata aktuális. Ahhoz, hogy a konstruktivizmus tanulásfelfogásához eljuthassunk, elengedhetetlen a gyökereit képző atlanti pragmatizmus és az azzal ellentétes tudáskonceptiót képviselő kontinentális pozitivizmus összevetése. A XVIII. század végén kibontakozó ipari és politikai forradalom eredményeképpen elszabaduló társadalmi és politikai pluralizmus a felvilágosodás eszmerendszerének hatása alatt a lét nagy metafizikai kérdéseit háttérbe szorítva kizárólag az objektív tényekre támaszkodó egyetemes igazságok nyomába szegődött. Ennek megfelelően a XIX. század derekán Franciaországban August Comte által megteremtett pozitivizmus nevelésfelfogása szerint az oktatás feladata, hogy résztvevőit a pedagógusok által jónak tartott objektív ismeretek felhalmozásával és átadásával felkészítse az új társadalmi rend befogadására. A XIX-XX. század fordulóján a darwini evolúciós elmélet és az amerikai „self made man” ideál térhódítása következtében az embert egyre inkább választó-cselekvő lényként képzeltek el, aki az ismereteket már nem önmagukban kívánta értelmezni, hanem a hasznosságot szem előtt tartva az adaptáció próbájának vetette alá. Ennek megfelelően a XX. század első felében az Amerikai Egyesült Államokban John Dewey révén Peirce és James nyomán tovább fejlesztett pragmatizmus nevelésfelfogása alapján a tanulókat az életre kell felkészíteni, ezért az ismeretszerzés helyett az azt lehetővé tevő készségek elsajátítása került előtérbe. Az előadás célja, hogy a XIX. századi kontinentális pozitivizmus és a XX. századi atlanti pragmatizmus tudáskonceptiójának összevetésével betekintést nyújtson a konstruktivista pedagógia kialakulásának hazánkban máig feltáratlan összefüggésközpontú történetébe.

Kulcsszavak: pozitivistá tudáskonceptió, pragmatista nevelésfelfogás, konstruktivista tanulásfelfogás, pozitivizmus, pragmatizmus

A szerző elérhetősége: makkgabor03@gmail.com

Malmos Edina – Szűcs Gábor

Mi történik a természettudományos tantárgyakkal a közoktatásban? – egyetemisták véleménye a természettudományos oktatásról

A természettudományos műveltség leértékelődése a társadalomban nem új keletű probléma. Az elmúlt ötven évben különféle módszerekkel és eszközökkel igyekeztek növelni a természettudományos oktatás színvonalát, a természettudományok presztízsét, de a folyamat sosem vezetett a várt eredményre. Vizsgálatunkban ehhez kapcsolódóan a Természettudományos tantárgypedagógiai kutatások újszerű, interdiszciplináris megközelítése című K105262 számú OTKA projekt keretében célul tűztük ki a közoktatásban és a felsőoktatásban tanulók természettudományos tanulási és tantárgyi attitűdjeinek több oldalról történő elemzését. A kutatásunk 2014-től zajlik, és terveink szerint a jövőben is folytatódik. Jelen előadásban a felsőoktatási tanulók közül a Debreceni Egyetem hallgatóitól származó önkitöltős kérdőíves felmérés eredményeit ismertetjük (N=340 fő). A kérdőív a tantárgyi kedveltséggel, hasznossággal kapcsolatos modult, a tanórák tanulásszervezési, módszertani és taneszköz-használati jellemzőit vizsgáló kérdésblokkot, a szaktanárok habitusára és magatartására, valamint a hallgató tanulási szokásaira és tanulási motivációira vonatkozó kérdéseket tartalmazott, ezekhez kapcsoltuk a szociológiai háttérváltozókat. A többváltozós statisztikai elemzéseket megelőző elsődleges adatok igazolják azokat a korábbi eredményeket, hogy a természettudományos oktatás alapvetően egy avított oktatásszervezési szemléleten alapuló, a mindennapi gyakorlatra nagyon kevésbé reflektáló metodikát követ.

Kulcsszavak: természettudományos tantárgyak, attitűd, közoktatás

A szerző elérhetőségei: edina.malmos22@gmail.com, igorgaben@gmail.com

Malmos Edina

Természettudományos problémamegoldó képesség mérése a középiskola 12. évfolyamán

Az oktatásban régóta ismert az a vélemény, miszerint az ismeretközpontú tantervek megvalósítása kevésbé teszi alkalmassá az egyént arra, hogy megszerzett tudását a gyakorlatban alkalmazza, mivel a mindennapi életben való sikeres boldoguláshoz szükséges készségei és képességei a kérdéses tantervek követelményrendszere által nem fejlődnek hatékonyan. Ilyen képesség a természettudományos problémamegoldás is. A tantervi követelményrendszer mellett a természettudományos attitűd romlása és több más befolyásoló tényező is hozzájárul a teljesítmény romlásához, melyek együttesen azt eredményezhetik, hogy a munkaerőpiacra olyan szakemberek kerülnek ki, akik sokszor a saját szakterületükön sem képesek hatékonyan problémákat megoldani. Előadásunkban végzős középiskolás tanulók természettudományos problémamegoldásának vizsgálatát mutatjuk be, amelyben az eredményesség mellett kitérünk a problémamegoldás Pólya György féle kognitív struktúra modell elemeinek értékelésére is. Vizsgálatunk elsődleges célja, hogy egy pilot mérés részeként, kérdőíves módszerrel felmérjük tesztfeladataink alkalmazhatóságát és az eredményekből következtetéseket tudjunk levonni egy későbbi felsőoktatási méréshez kapcsolódóan. Mérésünkben külön figyelmet fordítunk a problémamegoldást befolyásoló háttérváltozókra, így a szociális háttérre, a tanulók tanulási stílusára, illetve a pedagógusok módszertani kultúrájára.

Kulcsszavak: problémamegoldó képesség, természettudomány, alkalmazható tudás, eredményesség

A szerző elérhetősége: edina.malmos22@gmail.com

Mandel Kinga Magdolna

Tanulók nemzeti és nemzetközi eredményeinek eltérései: az erdélyi és székelyföldi diákok esete

Előadásomban arra a kérdésre keresem a választ, hogy miért mutatnak látványosan más eredményeket a nemzetközi és a nemzeti képességvizsgálatok eredményei. A nemzetközi PISA és TIMSS felmérések alapján a kutatók (Csata Zsombor és Papp Z. Attila) igazoltnak látják azt a századelő óta a köztudatban fennmaradt meggyőződést, hogy a romániai magyar diákok az oktatásban, (ezen belül is a természettudományokban és matematikában) még mindig jobban teljesítettek az elmúlt 10 év felméréseiben a többségiéknél. A nemzeti felmérések (képességvizsga és érettségi) eredményei ellenben azt mutatják, hogy a székely megyékben, ahol a magyarok többségben vannak, nemcsak román nyelvből, de matematikából és más tárgyakból is rendre rosszabb eredmények születnek, mint a többségi megyékben. Kérdés, hogyan lehetséges ez, mikor elméletileg ugyanazokat a diákokat tesztelte mindkettő? Lehet a nemzetközi mérések kisszámú almintája torzításának betudni mindezt? Vajon a nemzeti mérőeszközök diszkriminálják a magyar diákokat, vagy valamilyen más oka van a szembetűnő eltérésnek? Lehet, hogy a székelyföldi magyar diákok rosszabbul teljesítenek, mint az erdélyi magyar diákok? Kérdés az is, hogy ez a jelenség csak Romániában jellemző, vagy más országokban is észleltek hasonlót és mivel magyarázták a jelenséget? Munkámban egyrészt a szakirodalom feldolgozására, másrészt a tanfelügyelőségi adatok elemzésére támaszkodom.

Kulcsszavak: képességvizsga, érettségi, PISA, TIMSS

A szerző elérhetősége: mandel.kinga@gmail.com

Markos Valéria

A felsőoktatási hallgatók önkéntességének motivációs típusai

Előadásunk célja az önkéntesség motivációinak vizsgálata a felsőoktatási hallgatók körében országok (Magyarország, Románia, Ukrajna Szerbia), intézmények és karok szerint. Stefanescu és Osvat (2011) két nagy csoportot különített el a fiatalok önkéntességének motivációs vizsgálata során: (1) önérdékű, szakmai tapasztalatszerző motivációk és (2) a mások érdekében végzett altruista motivációk, illetve jelen voltak kevert motivációjú csoportok is. A jelen előadásban a Teacher Education Students Survey in Central and Eastern Europe (TESSCEE) valamint az Institutional Effect on Students' Achievement in Higher Education (IESA) kutatások egyesített adatbázisát elemezzük (N=1792). Az önkéntesség motivációjának vizsgálatához egy 20 itemes Likert skálát használtunk, melynek alapját Clary et al. (1998) által kifejlesztett Volunteer Functions Inventory (VFI) skála itemei adták. Vizsgálati módszereink keresztábra elemzés és klaszterelemzés. Eredményeink alapján öt hallgatói csoportot különíthetünk el: posztmodern, altruista, eminens, puritán és segítő új típusú klasztert. Az adatok azt mutatják, hogy mind Magyarországon, mind a határon túl az önkéntességet végző hallgatók többsége a puritán típusba került. Ezen hallgatók az önkéntes tevékenységet nem azért végzik, mert a környezetük, családjuk, barátaik is önkénteskednek, és azért sem, hogy önkéntes tevékenységüket feltüntessék önéletrajzukban. Fontos számukra a másokon való segítség, de emellett a saját szakmai fejlődésük és készségeik gyarapítása.

Kulcsszavak: önkéntesség, motiváció

A szerző elérhetősége: markosvaleria.90@gmail.com

Márkus Edina

Az általános célú felnőttképzés a statisztikák tükrében (OSAP 1665)

Munkánk célja a felnőttképzést, különösen az általános képzést végző intézmények számának, területi elhelyezkedésének, meghatározó képzési jellegének áttekintése. Valamint annak vizsgálata, hogy a felnőttek milyen arányban vesznek részt képzéseken és ennek milyen területi sajátosságai figyelhetők meg. Az elemzéshez az OSAP 1665 statisztika idősoros adatait használjuk. A képzést folytató intézmények száma 2011-től 2015-re jelentős csökken, amelynek legfőbb oka véleményünk szerint nem az adatszolgáltatási kötelezettség elmulasztása, mert 2011 és 2013 között már viszonylag állandósult szervezeti szám volt megfigyelhető, hanem a 2013-as felnőttképzési törvény rendelkezései miatti átstrukturálódás. Ha a képzést folytató intézményeket képzési jelleg szempontjából vizsgáljuk, megállapíthatjuk, hogy 2011 és 2015 között nagyobb arányban vannak azok az intézmények, amelyek szakképzést folytatnak, de nem elhanyagolható a nyelvi képzés és az általános felnőttképzést folytató intézmények száma sem. 2011 és 2015 között iskolarendszeren kívüli felnőttképzés befejezők száma Budapest és Borsod-Abaúj-Zemplén megye mellett Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Győr-Moson-Sopron megyében a legmagasabb az utóbbi években. Ez az adat részben összhangban van az intézmények számának adataival, mivel az intézmények száma Közép-Magyarországon, Észak-Alföldön és Nyugat-Dunántúlon magasabb. Ha a képzést befejezők számát a képzési jelleg szerint nézzük, egyértelműen látható, hogy a szakmai jellegű képzések közel azonos létszámmal folynak, bizonyos képzések (pl. hátrányos helyzetűek felzárkóztató képzése; nyelvi képzés, általános felnőttképzés, informatikai képzések) esetében az átlagosnál magasabb képzést befejezői szám az Európai Unió forrásokból finanszírozott egyes projekteknek köszönhető. A változó számok mögött valószínűleg a kínálat és a pénzügyi források változása állhat. Ezek összessége hat a szektor alakulására. A regionális és megyei különbségek összefüggésbe hozhatók a források (Európai Unió támogatás) alakulásával, valamint a régió-megye keresleti viszonyaival is. Tekintettel arra, hogy itt – az iskolarendszerű képzéssel ellentétben – nem rajzolódik ki vertikális struktúra, így a résztvevők számának egésze jól leírja a rendszert, vagyis indikátorértéke van (Györgyi, 2015).

Kulcsszavak: általános célú felnőttképzés, nem szakmai képzés, OSAP 1665

A szerző elérhetősége: medina101@gmail.com

Márkus Zsuzsanna

Kisebbségi hallgatók és intézményi integráció

A határon túli kisebbségi magyar oktatásszociológiai munkák általában az oktatás különböző funkciói köré szerveződnek. A régiók felsőoktatási intézményi környezeteiről azonban eddig kevés kutatás született. Az intézményi környezet és a hallgatók intézményi beágyazottsága mint a hallgatók kapcsolathálózati struktúrájának egyik dimenziója azonban megkerülhetetlen kisebbség- és oktatásszociológiai kutatási téma. Így elemzésünk fontos kérdése, hogy a határon túli magyar felsőoktatási intézmények hallgatói mennyire integráltak intézményük kultúrájába, továbbá hogy az intézményen belüli, esetleg kívüli kapcsolathálójuk hogyan segíti őket sikeres iskolai pályafutásukban. Releváns kérdés, hogy a vegyes, a többségi vagy a tisztán kisebbségi intézmények hallgatói kultúrájába való beágyazottság jelent-e támogató faktort a sikeresebb iskolai eredmények elérésében, valamint hogy az intézményen kívüli kapcsolatok milyen erőforrásként bírnak a hallgatók életében. Adataink a SZAKTÁRNET című projekt kérdőíves nemzetközi adatfelvételének adatbázisából származnak. Az adatfelvétel a Debreceni Egyetem magyarországi és határon túli felsőoktatási vonzáskörzetébe tartozó intézmények hallgatóinak körében történt 2015-ben (N=2017). Eredményeinkből kiderült, hogy különböző intézményi környezeti típusok rajzolódnak ki az alapján, hogy milyen mértékben képesek integrálni hallgatóikat. Összevetve ezeket az intézménytípusokat az látszik, hogy leginkább a tisztán kisebbségi intézmények azok, amelyek mint az inter- és az intragenerációs kapcsolatok számában és intenzitásában élen járnak.

Kulcsszavak: Intézményi integráció, kisebbség, kapcsolatháló

A szerző elérhetősége: zsuzsanna.markus@gmail.com

Megyesi Judit

Civilek partnerségben

A Nemzeti Művelődési Intézet átfogó kérdőíves kutatásban tárta fel közel 4.000 hazai nonprofit szervezet működésének módját és tevékenységi profilját 2014-ben. A válaszadó civil szervezetek munkájukkal naponta megközelítőleg 6,8 millió állampolgárt érnek el Magyarország 908 településén és a főváros 18 kerületében. A poszterbemutató a kérdőíves kutatás eredményeit ismerteti: a közreműködő egyesületek, alapítványok alapinformációinak bemutatásán túl – mint szervezeti forma, alapítási adatok, tagság – a hallgatók betekintést nyerhetnek a kutatásban résztvevő szervezetek strukturáltságába, valamint szakmai és tevékenységi profiljába. A bemutató során az előadó kitér arra is, hogy a hazai civil kataszter információval mennyire állíthatóak párhuzamba a kutatási eredmények a nemzeti statisztikai adatok figyelembevételével. A poszterbemutató célja a kutatási eredmények és összefüggések bemutatása az érdeklődők számára.

Kulcsszavak: civil szervezetek, kérdőíves kutatás, tevékenységi portfólió, kutatási eredmény

A szerző elérhetősége: megyesi.judit.1988@gmail.com

Mika János

A Fenntartható Fejlődési Célok (2016-2030) pedagógiai lehetőségei, természettudományi példákkal

Az ENSZ 2015 szeptemberében fogadta el a Fenntartható Fejlődési Célok (2016-2030) című dokumentumot, amely 17 fő célt és 169 rész-célt határozott meg az emberiség előtt álló legfontosabb feladatokról. A fenntarthatóság itt a legteljesebb értelemben, tehát a társadalmat és a gazdaságot nem a környezeti fenntarthatóság feltételeként, hanem önálló feladatmeghatározóként, a fenntarthatóság épületének egyenrangú pilléreiként kell értenünk. Véleményünk szerint e célok és részcélok ismerete minden diák számára fontos, természetesen a maga ismeret- és fogalmi szintjén. Az előadásban áttekintjük a fő célokat, és példákkal illusztráljuk a részcélok jellegét, különös tekintettel azokra, amelyek a Kárpát-medencében is kiemelten fontosak. Ez utóbbi megítélésében segítségünkre vannak a hazai fenntarthatósági mutatók illetve a 2012. évben elfogadott nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia. Ezen túlmenően, e célok alkalmat adnak arra is, hogy a legtöbb tantárgy saját ismereteit alátámasszuk velük (és megfordítva). Az előadásban erre is mutatunk példákat a természettudományi tárgyak (matematika, fizika, kémia, biológia, földrajz és informatika) ismeretkörében.

Kulcsszavak: fenntartható fejlődés, ENSZ, KSH-indikátorok, természettudomány, közoktatás

A szerző elérhetősége: mika.jancsi@gmail.com

Miklósi Márta

Büntetés-végrehajtási intézetekben folyó oktatási-képzési tevékenység megvalósításának kérdései

Előadásomban bemutatom, hogyan jelenik meg ma hazánkban a büntetés-végrehajtási nevelés, reintegráció jogszabályi szinten, mennyiben tekinthető az így kialakult helyzet sajátosnak akár a fogvatartottak, akár a tanárok szemszögéből, és mennyiben tér el ezen viszonyok között az elítéltek oktatása a „normál” oktatási intézményben folyó képzésekhez képest. Hazánkban garanciális szabályként törvény írja elő, hogy milyen jogok és kötelezettségek vonatkoznak az elítéltekre tanulási lehetőségeiket illetően. Részletesen rögzítésre került az alap- és középfokú oktatási lehetőségek biztosításának formája, a bizonyítvány kiállításának módja, valamint az elítéltek tanulási teljesítményének kérdése. A jogszabályi háttér feldolgozását és elemzését követően nem hagyható figyelmen kívül, hogy teljesen másképp szervezhető meg az oktatás a börtön falain belül, mint egy „normál” iskolában. A tanulás a büntetés-végrehajtási intézetben más típusú szervezést igényel, nagy felkészültségre, rugalmasságra van szükség a rendszer működtetéséhez. Előadásomban ezzel a témakörrel is részletesen foglalkozom. Előadásom harmadik részében körbejárom, vajon hogyan tud a rendszer alkalmazkodni ahhoz, hogy a fogvatartottak oktatása a sajátos célcsoport és oktatási körülmények miatt egy speciális pedagógiát igényel, ami nem teszi lehetővé a klasszikus nevelőmunkát. Sajnos jelenleg a büntetés-végrehajtási intézetekben dolgozó tanárok nem minden esetben rendelkeznek ilyen irányú speciális felkészültséggel, sőt a felnőtt korú elítélteket oktatók zöme az andragógia módszertani kérdéseivel is csak a gyakorlatban szembesül, mégpedig oktatási tevékenységének megkezdése után.

Kulcsszavak: büntetés-végrehajtási nevelés, felnőttképzés, börtöntanárok

A szerző elérhetősége: mmiklosi79@yahoo.com

Miklósi Márta

The essential role of prison teachers

Being a prison educator poses the difficult task to adapt to the environment and subculture of a given institution, to learn about the peculiarities of the inmates, and to adjust one's work to these challenges. My poster demonstration deals with how educators teaching in prisons can be prepared for situations they are likely to encounter during their everyday work in a penitentiary facility. I intend to find the answers to the following questions: What are those special skills and practices that prove effective in the preparation phase of prison educators, which will later be of assistance during the teaching procedures? What type of continuous trainings and further education sessions are necessary for the prison educators to do their job effectively? Despite the fact that the determining role teachers play at every stage of the teaching procedure is a given, this important momentum of prison education has not yet been properly described. While researching the professional literature related to this subject matter I started processing the European documents, UN resolutions and I paid special emphasis to European Prison Rules. After I had studied all the basic documents intensively, I dealt with the sources of European Prison Education Association as well. I strive to synthesize the knowledge obtained in the realm of criminal andragogy in a new approach to help the work of educators teaching in prisons. I have compiled what information should be conveyed to improve the efficiency of education carried out by educators teaching in prisons.

Keywords: prison teacher, correctional education, inmates education

Contact: mmiklosi79@yahoo.com

Mikonya György

A gyermekszoba - történeti és ikonográfiai megközelítésben

„A kultúrnépeknél a gyermekszoba a legtitokzatosabb dolgok egyike. Külön nyelve, külön szokásai és egészen különleges problémái vannak. Ez érthető is, hiszen a gyermekszoba tulajdonképpen az őskor és a civilizáció találkozási helye; itt történik meg nap-nap után az a csoda, amikor a féktelen ősemberből kultúrlény lesz.” – írja a természeti népek életének és a gyermekpszichoanalízis elméletének és gyakorlatának kutatója. (Bálint, 2011.) A kora gyermekkori lét kitüntetett helyszíne a gyermekszoba. Ez az a társadalmi helyzettől és életkörülményektől determinált szigorúan körülhatárolt tér ahol a korai szocializációs folyamat zajlik. A gyermekszoba kialakítása alapvetően a 19. századi városi nagypolgárságra jellemző. A magán és a közterek szétválasztására és speciális funkciójú mikroterek kialakulása Európa-szerte nagyjából a 19. századra tehető. A gyermekszoba típusok történeti anyagának bemutatása rézkarcok, festmények, fotódokumentumok alapján történik. Az elemzés középpontja maga a gyermek - ruházatával, testtartásával, tevékenységével, térben elfoglalt helyével. A vizsgálat részei még a gyermek környezetében található személyek, más élőlények és azok gyermekhez való viszonyának megismerése. Fontosak még a vizsgált térben elhelyezett tárgyak és azok jelentése. Az ikonográfiai program részeként vizsgálom még a mai fogyasztás-centrikus mintákat nemzetközi összehasonlításban orosz-magyar-német képanyag felhasználásával. Az ellentmondásos élethelyzetek szemléltetése érdekében a gyermekszegénység is megjelenítésre kerül. A gyermekszoba funkcióit tekintve az elemzés tárgya: a gondozás, az alvás, a játék és a játékszerek világának, a tevékenységi lehetőségek, az egyéni jelleg és a balesetveszélyre utaló jelek megfigyelése.

Kulcsszavak: gyermekszoba, ikonográfia, történeti és pedagógiai megközelítés

A szerző elérhetősége: mikonya.gyorgy@tok.elte.hu

Millei Ilona

Roma identitás és társadalmi mobilitás

A magyar társadalom aktuális problémája a leszakadó társadalmi rétegek helyzetének kezelése. A magyar közéletnek szembe kell néznie azzal a kihívással, hogy a szegénység egyre mélyülő és változó tendenciát mutat napjaikban. A szegénység továbbörökítő bélyeg: nem egyszerűen szegénység már, hanem tartós szegénység. A munkanélküliség bizonyos társadalmi csoportok között tartóssá vált. Két nagyon jelentős dimenzióban mutatkozik változás: egyrészt az időbeli kitolódottság, a generációkon keresztül történő hagyományozódás területén, másrészt több területen jelentkezik (lakóhelyi kirekesztettség, munkaerőpiaci és az iskolarendszerből való kirekesztettség). A probléma egyik vetülete az alacsony iskolázottsági szint. Egy korábbi dolgozatomban Korniss Péter és Závada Pál Egy sor cigány című interjúkötetének elemzésére vállalkoztam, majd az elkészített dolgozat nyomán kezdtem bele saját kutatásomba. Saját tanári praxisomban készítettem el 10 roma származású fiatal felnőttel ugyanazt az interjút. Az alábbi kérdésekre kerestem a választ: - az interjúalanyok életútjában milyen sajátosságok mutathatók ki, - a leendő roma értelmiségiségnek milyen küzdelmekkel kell szembenéznie a társadalmi környezetben, - milyen családi környezet indította útjára a fiatalokat, - mi jellemzi roma identitásukat és változott-e, - mit jelent számukra a különböző csoportorientáció, - kik gyakoroltak hatást életútjukra, - milyen nehézségekkel kell megküzdeniük a munkaerőpiacon, - párválasztásukra milyen sajátosságok jellemzők. A vizsgálatban elsődlegesen a társadalmi mobilitás pszichológiai-szociálpszichológiai aspektusait mutatom be.

Kulcsszavak: társadalmi mobilitás, integráció, társadalmi attitűdök

A szerző elérhetősége: millei66@gmail.com

Miskolczi Péter – Király Gábor – Kovács Kinga Emese – Lovas Yvette – Pálóczi Bence

"Fogalmak mentén": Hallgatói gondolattérképek alkalmazása oktatási újítás vizsgálatára

A társadalmi és technológiai környezet folyamatos változása arra készíti a felsőoktatás szereplőit, hogy új, korszerű módszereket vezessenek be az oktatási gyakorlatba. Ezen új módszerek hatásait ellenőrizni is kell. A jelen kutatás módszertani fókuszú, egy kevert módszertani megközelítést mutat be, mellyel a Budapesti Corvinus Egyetemen nemrégiben megújított A szociológia alapjai tantárgy eredményességét vizsgáltuk. Kutatásunk a vizuális szociológia, szűkebben véve pedig az ábrakészítés gyakorlatára épít. A nemzetközi szakirodalomban az utóbbi évtizedekben kikristályosodott, saját belső szabályok szerint felépülő ábratípusok közül az úgynevezett gondolattérképet használtuk fel – már az adatgyűjtés fázisában, ami viszonylag új módszertani megközelítésnek tekinthető. Az említett tantárgy hallgatóit kértük arra a félév elején és végén, hogy a szociológia központi fogalmából kiindulva rögzítsék asszociációikat egy gondolattérképen. A módszer előnye, hogy kvalitatív és kvantitatív megközelítésben egyaránt elemezhető, az egyes személyek szubjektív gondolkodását remekül tükröző adatokat eredményez, melyek keletkezésénél leküzdhetők a kifejezés nehézségének korlátai, és minimális a kutatói befolyás. Az ábrákat kutatásunkban szocio-demográfiai alapváltozók is kiegészítik, s az így létrejött adatstruktúra segítségével olyan kérdésekre kaphatunk választ, mint például: eredményes volt-e a kurzus, csökkent-e a hallgatók közti kezdeti különbségeket; milyen tematikai elrendezésben gondolkodnak a hallgatók a szociológiáról.

Kulcsszavak: ábrakészítésen alapuló adatgyűjtés, gondolattérkép, kevert módszertan, tudásteremtő iskola, vizuális szociológia

A szerző elérhetőségei: peter.miskolczi@gmail.com, kiraly.gabor@uni-bge.hu

Molnár György

A pedagógiai e-portfólió szerepe és tanításának módszerei a pedagógusképzés különféle területein

A portfólió eredete még a világháború előtti időszakra nyúlik vissza, az 1980-as évektől azonban az oktatásban is megjelent. Sokféle definíció kialakult rá, a cikkben a Falus Iván és Kimmel Magdolna által idézett portfólió fogalmát használja a szerző, nevezetesen: „A portfólió a tanuló egy vagy több tantárgyból készített munkáinak célirányos, szisztematikus gyűjteménye.” Célja kettős: egyfelől értékelési céllal, másfelől a tanulás elősegítése érdekében jön létre. (Kalimkova, 2002). Jelentőségét egyfelől az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló 8/2013. (I. 30.) EMMI rendelet, másfelől a pedagógusok előmeneteli rendszeréről szóló 326/2013. (VIII.30.) Kormányrendelet adja. Tehát mind a tanárjelölteknél, mind a gyakorló pedagógusoknál kötelező elemmé vált Magyarországon a használatuk. Alkalmazkodva az információs társadalmunk IKT fejlettségi szintjéhez már a kezdetekről az elektronikus változata honosodott meg. Kutatásunk során egy longitudinális vizsgálat segítségével tárjuk fel évről évre a végzett tanárjelöltek körében az e-portfólió készítéséről és annak folyamatáról kialakult véleményüket. E vizsgálat sorozat 2009-ben indult, s évente mintegy N=40-50 végzős tanárjelölt hallgató véleményéből táplálkozik, immár 7 éve. A vizsgálat célja megtalálni a folyamat legkritikusabb és legnehezebben teljesíthető részeit, illetve ezek felismerése után a szükséges lépések meghatározása a portfóliókészítés és védés egyszerűbbé és hatékonyabbá tételében.

Kulcsszavak: e-portfólió, Mahara, tanári kompetenciák

A szerző elérhetősége: molnar.gy@eik.bme.hu

Morvai Laura

Kompetenciák középfokon - A telephelyi szintű kompetenciamérési eredményesség vizsgálata abszolút és iskolahatás típusú megközelítésből regressziós modell segítségével

Az elmúlt évtizedekben egyre nagyobb szerepet kap az iskolai kompozíció vizsgálata, amely a tanulói szintű elemzések helyett vagy mellett iskolai vagy osztály szinten is gondolkodik, számolva a kontextusból fakadó hatásokkal is. Dolgozatunkban olyan telephelyekre koncentrálnak, amelyek a családi háttér ellenére az elvárhatónál jobb eredményt képesek elérni, nagyobb a kimutatható iskolahatásuk. Arra keressük a választ mi áll a családok szociális, gazdasági és kulturális háttéréből adódó előnyök vagy hátrányok kiszűrését követően az iskolák/telephelyek eredményességének háttérében. Jelen kutatásban a korábbi kutatások eredményeit figyelembe véve olyan változókat vonunk be, amelyek a területi, az iskolatípusból adódó, fenntartó szerinti és iskolanagysághoz kötődő körülményeket írják le. Kutatás során varianciaanalízist, kereszttáblás vizsgálatokat, lineáris regressziót és korreláció analízist végeztünk a 2014-es tizedik évfolyamos OKM eredményeken. A szakirodalomból is jól ismert tény, hogy a tanulók családi háttere nagymértékben befolyásolja az eredményességüket, melyet jelen kutatás is megerősített. A területi különbségek beigazolódtak, azonban a kistérségek hátrányos helyzete alapján várt különbségek nem jelentek meg. Az egyházi intézmények eredményessége elmaradt a nem egyházi szektor adataitól, amely további vizsgálódásra ad alapot. Az iskolanagyság hatásában csak a tanulói létszám esetén volt kimutatható hatás, a tanárok esetén azonban nem.

Kulcsszavak: iskolai eredményesség, iskolahatás, iskola klíma, pedagógiai hozzáadott érték

A szerző elérhetősége: morvailaura@gmail.com

Mrázik Julianna

Az orosz pedagógusképzés modernizációs törekvései

A mai orosz pedagógusképzés jellegét a minőség és a professzionális tevékenység hatékonysága iránt megnövekedett társadalmi, valamint a pedagógus személyiségével kapcsolatos elvárások adják. A jelenkori orosz pedagógusképzés modernizációs törekvései olyan célkitűzésekben nyilvánulnak meg, mint a struktúra optimalizálása és a pedagógus-felkészítés tökéletesítése; valamint egy teljesítmény-mérési rendszer létrehozása. Elsődlegessé vált az anyagi-technikai lemaradás leküzdése és információ-források biztosítása a pedagógiai képzőhelyeknek a kor követelményei szerint és a permanens tanárképzést lehetővé tevő oktató és oktató-kutató pedagógiai komplexumok támogatása. A képesítési követelmények célkitűzéseinek az összhangba hozásával és a tanárképzés tartalmainak megváltoztatásával történik a modernizáció – figyelembe véve a legfrissebb tartalmi és technológiai újdonságokat (tantárgyak legalább egy idegen nyelven tanítása; az általános iskolai tanárok képzésébe a korai idegennyelvtanulás-tanítás, az információs és kommunikációs technológiák bevezetése). A képzési rendszer fejlesztése irányba a multietnikus és multikulturális környezetben való oktatási tevékenységek megvalósítása és a hallgatók gyakorlati képzése modern modelljének fejlesztése, tesztelése. A megújulás célja az állami oktatási színvonal megújítása a közép- és felsőfokú szakképzés és tanárképzés utánpótlása és a képzés folytonossága biztosítása érdekében. Fontos az új módszerek kidolgozása és tesztelése, valamint gyakorlati képzés biztosítása a tanárok számára olyan témákban, mint milyen módon vehetnek részt a hajléktalanság megelőzésében, az elhanyagolás, a társadalmi árvaság kivédésében, valamint a pszichológiai és pedagógiai támogatás nyújtásában a személy és család részére. Célkitűzés, hogy a leendő tanárok képessé váljanak kutatások folytatására a pszichológiai-pedagógiai és szaktárgyi területeken; s új eszközök biztosítása az oktatás minőségének mérésére és új generációs tankönyvek, oktatási anyagok fejlesztése, beleértve az elektronikus formátumúakat egyaránt.

Kulcsszavak: orosz, pedagógusképzés, modernizáció

A szerző elérhetősége: mrarik.julianna@pte.hu

Mrázik Julianna

Gyermekkép, tanulókép – mítosz, metafora, monda

A társadalmi szerepjuttatás szempontjából a tanárszerep és a tanulószerep számos hasonlóságot mutat: külső elvárások fogalmazódnak meg és ezekhez való viszonyulás a belső elvárásokkal (azonosulás, háritás vagy tagadás formájában). A tanulószerep azonban alapvetően különbözik – nem csupán a pedagógusétól vagy más szereplőétől a pedagógia világának – hanem más társadalmi szerepektől is abban, hogy a tanulószerep nem önként vállalt (úgy nevezett „kényszer-szerep”) A nevelésről való gondolkodást számos, a neveléshez kötődő mítosz övezi, történetileg kialakult közhely köti meg, jó néhány metafora és sablon – gyakran akadályozza – az alkotó pedagógiai gondolkodást. Olyan kialakult nézetek, minthogy a siker záloga a sokféle iskola; azok a vélekedések, amelyek a hazai pedagógia „hőskoráról” emlékeznek meg, amikor nem „siralmas” eredményeket produkált az iskola. Ugyanígy, kritika nélkül szoktuk elfogadni, hogy a tanulók túlterheltek az iskolában és zavart okoz, hogy oktatás, nevelés, képzés fogalmakat – a hasonlóságuk következtében – szinonimákként használjuk, minek folytán a köztük lévő eltérések elsikkadnak. Ez nem csupán a fogalmak szintjén való szórszálhasogatás, hanem távolra mutató következményekkel jár – olyan jelenségeknek ágyaz meg, mint a „siettetett gyermek”, azaz az amúgy is rövid gyermekkor további lerövidítésének; vagy történeti adalékok mára vonatkozó reflektálása hiányában a „büntető-jutalmazó pedagógia” újraéledésének. Léteznek tehát a neveléssel kapcsolatos mítoszok, amelyek nem engednek a szorításukból. Ilyen mítosz, hogy a szülő és az iskola vagy a nevelésben szerepet vállalók érdeke közös: a gyermek jólléte a nevelés során – holott sokszor kikandikál a valóság, ami nem ez. Előadásunkban arra kívánunk rámutatni, melyek azok a tényezők, amelyek a reális gyermekképet, gyermekszemlélet kialakulását akadályozzák.

Kulcsszavak: gyermekkép, tanulókép, mítosz, metafora, monda

A szerző elérhetősége: mrarik.julianna@pte.hu

Nagy Júlia

A MOOC sötét oldala - Etikai kérdések a tömeges, nyitott, online kurzusok kapcsán

A tömeges nyitott online kurzusokat (MOOC-okat) 2012-ben nagy újságírói lelkesedés fogadta, de utóbb előtérbe kerültek a kritikus hangok. Olyan etikai kérdések merültek föl, mint a tanulói csalás; a tanár-diák kapcsolat kiüresedése; az oktatás és kutatás érdekellentéte, az adatkezelés ellenőrizetlensége és az esélyegyenlőség missziójával ellentétes tendenciák serkentése. Ugyanakkor kifejezetten a MOOC-okkal kapcsolatos etikai fölvetéseket összegző tanulmányok eddig alig születtek, a MOOC-ok résztvevőinek etikai kérdésekkel kapcsolatos tudatosságát empirikus módon nem próbálták vizsgálni. Kutatásom célja feltárni, hogy milyen etikai, illetve integritáshoz köthető dilemmák merülnek föl a MOOC-ok kapcsán, és mennyire reflektálnak ezekre a résztvevők a kurzusok felületén. Ennek első lépése a meglevő, MOOC-okra, illetve akadémiai integritásra vonatkozó szakirodalom áttekintése nyomán a lehetséges problémakörök azonosítása. A következő lépés véletlenszerűen kiválasztott kurzusok fórumtevékenységének tartalomelemzése. Az egyes problémakörökhöz kapcsolódó kulcsszavak keresésével azonosítom, hogy milyen intenzív diskurzus folyik egy-egy kérdéssről. A hipotézisem, hogy a MOOC-ok résztvevői elsősorban a tanulói viselkedéssel kapcsolatos problémákra reflektálnak (pl. a plágium vagy a peer-grading nem konstruktív megvalósítása), és ehhez képest lényegesen csekélyebb mértékben fordul elő az oktatói/kutatói, illetve intézményi szerep hasonló szempontú taglalása (pl. adatkezelési kérdések).

Kulcsszavak: MOOC, etika, integritás, e-learning

A szerző elérhetősége: njuli85@hotmail.com

Nagy Katalin

A tanártovábbképzés szerepe a pedagógus életpálya tervezésében

Az oktatás minősége és az ország gazdasági fejlettsége közötti összefüggés ma széleskörben elfogadott nézet (Hanuschek-Woessmann 2010). Más oldalról azt is tudjuk, hogy az oktatás minőségének meghatározó tényezője a pedagógus személyisége és tevékenysége (McKinsey jelentés 2006). Ezért is van jelentősége a pedagógus továbbképzéseknek. A pedagógus-továbbképzések alapvető funkcióját a 2011-ben bevezetett pedagógus életpálya modell megváltoztatta azzal, hogy az egyes minősítési fokozatok közötti továbblépés kritériumai között szerepel meghatározott a továbbképzéseken való sikeres részvétellel megszerezhető szakképzettség. Pilotkutatást kezdeményeztünk annak feltárására, hogy a továbbképzésen résztvevőket mi motiválja a képzési program megválasztásában, milyen várakozásaik vannak a választott képzéssel kapcsolatban, a képzéssel megszerzett szakképzettség milyen befolyással van a személyes pedagógus életpálya tervezésére. Hipotézisünk szerint a pedagógusok továbbképzésben való részvételét meghatározó motivációs tényezők egyike a pedagógus életpálya modell bevezetése. Másik feltevésünk, hogy képzésben résztvevők nem eléggé tájékozottak a képzési kínálatban és az egyes képzési programok egyéni pedagógus életút tervezését szolgáló képzési tartalmak vonatkozásában. A kutatás rövidtávú célkitűzése a továbbképzésben résztvevők pedagógus karrier értelmezéseinek megismerése, a tanulási motiváció, a képzéssel szembeni elvárások és a képzéssel megszerezhető szakképzettség életpálya tervezésére gyakorolt hatásának feltárása. Módszere online kérdőíves felmérés, amelynek első fázisa várhatóan március végére lezárul. Az előadás keretében a felmérés eredményeit szeretnénk bemutatni. A kérdőíves felmérés célcsoportja a BME szakirányú továbbképzésben résztvevők és végzettek csoportja. A pilot kutatás módszertani tapasztalatait, és eredményeit szeretnénk alapként felhasználni egy szélesebb körű és több évet átfogó vizsgálat előkészítésének kidolgozásában. A kutatás várható eredményei hozzájárulhatnak a pedagógus továbbképzés szakjainak tartalmi továbbfejlesztéséhez és az igényeknek megfelelő képzési kínálat bővítéséhez.

Kulcsszavak: tanártovábbképzés, pedagógus életpálya modell, motiváció

A szerző elérhetősége: nagy.k@eik.bme.hu

Nagyné Árgány Brigitta

A zenei előképzettség összetevőinek vizsgálata pedagógushallgatók körében

Korunk legfrissebb kutatási eredményei (idegtudományi kutatások) egyre meggyőzőbben támasztják alá, hogy a szisztematikusan végzett zenei nevelés sokrétű és vitathatatlan pozitív hatást fejt ki az értelmi és az érzelmi képességek terén. Mégis ez a terület intézményes nevelésünkben gyakorta háttérbe szorul. Tapasztalatom alapján a pedagógusképzésbe érkező hallgatók egyre jelentősebb részének zenei előképzettsége nem kielégítő, így képzésükben a felsőoktatásban folyamatosan új kihívásokat jelent az ilyen alapon létrejövő heterogén csoportokkal való differenciált foglalkozás. Kutatásom célja a Kaposvári Egyetem pedagógushallgatói körében végzett komplex vizsgálataimat alapul véve a zenei előképzettséget támogató tényezők meghatározása és rendszerezése, az egyes részterületek közti többszintű kapcsolatok feltárása. Eredményeim alapján a hallgatók zenei előképzettsége közti eltérést magyarázó háttérváltozók összegzése. Vizsgálataimat az alkalmassági vizsgák eredményeinek elemzésével, a hallgatók zenei képességeinek felmérésével, a végzős hallgatók gyakorlatának elemzésével és kérdőívvel végeztem. Eredményeim rávilágítanak a zenei előképzettség erőteljes kapcsolatára a szülők iskolai végzettségével, az ének-zene tárgy kedveltségére alap- és középfokon, a zenei tevékenységek arányára a közoktatás különböző szintjein. Mutatják a zenei élmények szerepét a tárgyhoz való hozzáállásban, a tanórai és a tanórán kívüli zenei tevékenységek hangsúlyát a zenei élmények létrejöttében.

Kulcsszavak: pedagógushallgatók, zenei előképzettség, zenei képzés

A szerző elérhetősége: nagyne.brigitta@ke.hu

Nyúl Eszter Anna

Állampolgárságra oktatás dilemmái

2015 tragikus eseményeire Európa nem maradhatott érzéketlen, a politikusok foglalkozni kezdetek uniós szinten is az állampolgárságra nevelés kérdésével, mivel az oktatás fontossága nyilvánvalóvá vált a terrorcselekmények elleni küzdelemben és a demokratikus alapértékek alakításában. Az oktatásügyi miniszterek 2015. márciusában elfogadták a Párizsi Deklarációt, amely alapján újra nemzetközi párbeszéd alakult ki az állampolgárságra nevelésről. Egy ilyen környezetben különösen érdekes, hogy a rendszerváltozás óta hol és hogyan kívánja Magyarország az állampolgárságra nevelést megvalósítani, jelenleg mekkora figyelmet szentel hazánk neki? A kutatás az összehasonlítás eszközével él, megvizsgálja a francia és magyar demokratikus állampolgárságra nevelés történetét, valamint az elmúlt év főbb törekvéseit a két országban és azok találkozását az uniós fórumokon. A kutatás vizsgálja, hogy mekkora az eltérés az Európai Unió két eltérő múlttal rendelkező tagállama, Franciaország és Magyarország között ebben a kérdésben. Hogyan közelíti meg a két ország a vizsgált témát: oktatáspolitikai vagy ifjúságpolitikai kérdésként foglalkozik vele inkább? Továbbá összehasonlítja 2015. évi legfőbb magyarországi és uniós kezdeményezéseket az állampolgárságra nevelés témában. A kutatás rámutat, hogy az Európai Unióban az állampolgárságra nevelésben a közösen használt fogalmak mögött, eltérő tartalmak és tendenciák találhatók, amelyekre a sikeres párbeszéd érdekében javasolt nagyobb figyelmet fordítani.

Kulcsszavak: EU, állampolgárságra nevelés, NAT, NIS

A szerző elérhetősége: dr.nyulea@gmail.com

Óhidy Andrea

Tanár-diák kapcsolat és iskolai eredményesség hátrányos helyzetű tanulók szemszögéből

A kutatás középpontjában roma és cigány származású nők állnak, akik hátrányos helyzetből értek el eredményes iskolai karriert (felsőoktatási végzettséget). Narratív interjúk segítségével kerestük a választ a kérdésre: Mely tényezők befolyásolták az érintettek véleménye szerint az oktatási rendszerben való sikerüket? A kutatás célja a vizsgált személyek szubjektív elméleteinek megismerése volt. Kiválasztásuk az ún. hólabda-módszer szerint történt. Kiegészítő módszerként statisztikák és empirikus kutatások eredményeinek elemzését, valamint szakértői interjúkat alkalmaztunk. A kutatás társadalomtudományi hátterét Julius Wilsonnak (Wilson 1978, 1987) a Szelényi Iván és Ladányi János által a magyar roma/cigány kisebbség helyzetére alkalmazott underclass-elmélete (Szelényi/Ladányi 2004), Helmut Fendnek az iskola társadalmi funkciójáról szóló elmélete (Fend 1980, 2003), valamint Walter R. Heinznek a tanárokat gate-keeperekként definiáló elmélete (Heinz 1996) adják. Az interjúkat a Fritz Schütze (Schütze 1983) által kidolgozott módszer alapján elemeztük. Az eredmények interpretációjához Forray R. Katalin és T. Hegedűs András a roma nők iskolai karrierjének kategorizálásáról szóló (Hegedűs, 1996, Forray és Hegedűs, 2003) elméletét használtuk fel. A szülői/családi segítség mellett az iskolai és főiskolai/egyetemi tanárok szerepe volt nagyon jelentős; példakép-funkciójuk és személyes támogatásuk fontos motiváló erőt jelentett a megkérdezett nők számára. Érdekes jelenség, hogy bár egy fő kivételével minden megkérdezett beszámolt legalább egy olyan iskolai/főiskolai/egyetemi tanárról, aki példájával és/vagy individuális segítségnyújtással támogatta az iskolai karrierjét és a továbbtanulását, explicit csak hat fő nevezte meg a tanári támogatást segítő tényezőként. Két fő segítő és hátráltató tényezőként is neveztek meg tanárokat. Hét esetben a személyes diszkrimináció hiányát is segítő tényezőként nevezték meg. A vizsgálat egyik legfontosabb eredménye, hogy megerősíti John Hattie kutatási eredményét az egyes tanároknak az iskolai eredményességre való jelentős hatásáról (Hattie 2009) és az elemzett esetek alapján konkrét támpontokkal is szolgál, hogyan érhető el az iskolai gyakorlatban a tanulási eredményességet pozitívan befolyásoló hatás hátrányos helyzetű roma/cigány tanulók esetében.

Kulcsszavak: tanár-diák kapcsolat, hátrányos helyzet, romológia

A szerző elérhetősége: andrea.ohidy@ph-freiburg.de

Oleh Topuzov

Curriculum Innovations

Innovative Approaches to the definition of the national curriculum in the educational policy of the state – it is an open system, which includes concepts, standards, learning programs. In particular, learning programs, created in the new innovative principles and approaches, include educational system tasks aimed at implementation of the Curriculum. Learning programs should ensure the elaborate of learning subject content considering on new technologies and techniques.

Keywords: educational policy; concepts; standards; educational program; training program; learning objectives; requirements to learning outcomes

Contact: olehtopuzov@gmail.com

Orsós Anna

A roma kultúra reprezentációja a tankönyvekben egy kutatás eredményei alapján

Az Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet a TÁMOP 3.1.15-14-2014-0001 Köznevelési reformok operatív megvalósítása c. kiemelt projekt „A roma kultúra reprezentációja a tartalomszabályozók, tartalomhordozók körében, valamint ezek fejlesztési lehetőségei” című projektje keretében készítettünk helyzetfelmérést arról, hogy a hatályban lévő tartalmi szabályozókban és a gyakorlatban megjelenő tartalomhordozókban milyen műveltségterületeken, milyen módokon, milyen vizuális és tartalmi elemeken keresztül történik a cigány/roma kultúra bemutatása. A vizsgálat tárgya 258 tételes tankönyv, munkafüzet, munkatankönyv és szöveggyűjtemény kvantitatív és kvalitatív elemzése volt. Az elemzés célja annak vizsgálata volt, hogy ezekben a tankönyvekben, munkafüzetekben, szöveggyűjteményekben hogyan reprezentálódik a cigányság, és a közoktatásban tanuló diákoknak nyújtott ismeretek mennyire segítik e csoport társadalmi befogadását. Szimpóziumunk keretében szeretnénk a kutatás néhány tantárgycsoportjának kutatását bemutatni - a teljesség igénye nélkül. A továbbiakban a környezetismeret, természetismeret, földrajz, erkölcsan és etika valamint történelem tantárgyakhoz tartozó tankönyvek vizsgálati eredményét ismertetjük, melyekben mind pedagógiai, mind tudományos szempontból végiggondolásra ajánljuk a jogi szabályozók által is előírt tartalom arányának meghatározását, illetve a tankönyvek struktúrájának, ill. tantárgyanként változó koncepcióinak az átvizsgálását is olyan megvilágításból, amely arra törekszik, hogy az országban élő különböző nemzetiségeket és népcsoportokat „láthatóbbá” tegye a többségi társadalom és a saját nemzetiségi közösségeik számára is. Ez a kép a magyar társadalom különböző csoportjainak mai együttélését és jövőbeli kapcsolatait kevésbé szolgálja hatékonyan. Könyveink nagy részének szemlélete ily módon nem segíti, sok esetben inkább nehezíti a mai magyar társadalom integrációját.

Kulcsszavak: tankönyvvizsgálat, nemzetiségi tartalmak, jogi szabályozók, kerettantervi követelmények, reprezentáció

A szerző elérhetősége: porsosa@gmail.com

Osman Mohamed

Az elveszett nemzedék

Mintegy öt év telt el a szíriai konfliktus kitörése óta (2011. márciusban kezdődött). Az UNICEF hivatalos adatai szerint 2011.01.01-jén Szíria lakossága 22.5 - 24.5 millió között volt. A szíriai állampolgárok közül 3 millió állampolgár külföldön élt. Azóta a több százezer halottan kívül van még 5 millió 835 ezer menekült. A menekültek elosztása: Törökországban 2.5 millió, Libanonban 1.1 millió, Jordániában 1.2 millió, Irakban 249 ezer. Európába (Németországba, Svédországba, Franciaországba, Nagy_Britanniába, Dániába) 894.046 menekült jött át, akikből 428.735 hivatalosan kért menedékjogot, közülük 3.5% gyám nélküli gyerek. (A romániai Nagyváradon több mint 700 menekült érkezésére várnak a helyi segélyszervezetek - pl. a katolikus Caritas - az EU menekültügyi kvótája alapján.) 2007-ben több mint 8 millió gyerek és ifjú (15-24 év között) vett részt a szíriai oktatásban. A polgárháború/forradalom után több mint 3000 iskola tönkrement; 1500 iskolai épületből katonai bázis lett a helyben domináló erő számára, illetve a belföldi menekültek elszállásolására, vagy a nemzetközi segítő szervezetek telephelyei. A kutatás témái Az oktatásügyi rendszer tönkremenetele után, az érintett gyerekek és ifjak, valamint a hozzátartozók élete. Mik lehetnek a jelen helyzet következményei? Milyen megoldások lehetnek, amelyekkel meg lehetne előzni a súlyosabb következményeket? A kutatás a következőket is figyelembe fogja venni: Hogyan mentek tönkre az iskolák Szíriában, és milyen állapotban vannak most; a menekült családok helyzete és a gyerekeik átmeneti oktatása; mik lehetnek a megoldások a menekült családoknál, akiknek tanuló hozzátartozói vannak. Módszer Adatgyűjtéshez interjúkat kell fölvenni az érintettekkel és az érintettek gyámjaival. További információt kell gyűjteni egyéb információs forrásokból, mint pl. The Damascus Bureau Organization Reports, a Siria Libera (Szabad Szíria) iroda (Bukarest). Várható eredmények Rövid- és középtávú stratégiai megoldásokat szíriai menekült gyerekek oktatásában; ezáltal megelőzni a megtapasztalt oktatásügyi gondokat más európai menekült táborokban; illetve szembeszállni az "elveszett generáció" társadalmilag káros következményeivel.

Kulcsszavak: Szíria, menekültek, oktatás

A szerző elérhetősége: dr_osmanmohamed@hotmail.com

Óvári Heléna

Rendőrok és romák együttműködése?

A cigányság és a rendőrség kapcsolatának történelmi gyökerei vannak. Kapcsolatuk kezdete óta jelentős társadalmi változások történtek, melyek figyelembevételével viszonyrendszerük tudományos vizsgálata szükséges. Parancs, pénz, programok...PPP, Vajon elég ahhoz, hogy együttműködésről beszéljünk? A vizsgálat tárgyát a 2007 – 2014. közötti időszakban megjelent másodlagos források, a hazai és nemzetközi dokumentumok, törvények és jogszabályok, ORFK utasítások, Belügyi/Rendészeti Szemlében megjelenő tudományos és szakmai cikkek, romák és rendőrök között létrejött együttműködési megállapodások alkotják. Jelen előadás során a vizsgált téma szempontjából kimagasló jelentőséggel bíró 22/2011. évi ORFK utasítás előtti időszakról egy összefoglaló áttekintés készül a norma hatályba lépésével bezárólag. Azt követően a rendőrfőkapitányságok 2011. és 2014. év közötti tevékenysége kerül górcső alá azt vizsgálva, hogy a bevezetésre kerülő szabályozás milyen mértékben segíti elő a romák és a rendőrség közötti együttműködést.

Kulcsszavak: parancs, pénz, programok

A szerző elérhetősége: ovarihelena@gmail.com

Ozsváth Judit

Márton Áron és Domokos Pál Péter népnevelői munkássága a két világháború közötti időben

Márton Áron és Domokos Pál Péter népnevelői munkája eleinte külön szálon futott, majd – az 1930-as évek derekán – találkozott és erős hatást gyakorolt egymásra. Az előadás célja e két irány, majd azok metszéspontjainak részletes vizsgálata. A munka során a történeti kutatásokra jellemző – levéltári és könyvtári iratokra alapozott – forrás- és dokumentumelemzés módszerei kerülnek előtérbe. Ezek alapján veszem számba és elemzem e két szellemi nagyság népnevelésről vallott gondolatait és tevékenységét. Domokos Pál Péter 1926-tól a Székelyföldön tanított, kántorizált, miközben kórusszervezői munkát is végzett és a népviselet népszerűsítését szorgalmazta. Egyre tudatosabban vállalt néprajzi kutatómunkát is a székelyföldi és moldvai részekben. Tanári munkája mellett nagy lendülettel munkálkodott azon, hogy a helyi népi kultúrát, a néphagyományt megismertesse és elismertesse az értelmiséggel: tanárként népviseletbe öltözött, ún. „szőttesbálokat” rendezett, gyermekkórusokkal járta a vidéket, kórusversenyeket és népművészeti kiállításokat rendezett, énekeskönyvet adott ki stb. Bár ekkor még térben távol éltek egymástól, de a fiatal Márton Áron érdeklődéssel figyelte Domokos Pál Péter munkáját. Az ő tevékenysége irányt mutatott az egyetemi lelkész népművelést népszerűsítő munkája számára is, erről Márton Áron több alkalommal is említést tett. Ő is támogatta a falumozgalmat, és maga is szervezett körutat a székelyföldi katolikus ifjúság megismerése, vallásos egyesületekbe való szervezése, nevelése érdekében. Kettejük egyre szorosabbra fonódó kapcsolatának minden bizonnyal szerepe van abban, hogy Domokos Pál Péter 1936-ban családjával Kolozsvárra költözött. Itt közvetlen módon kapcsolódott az Erdélyi Iskola című folyóirat népnevelési részének szerkesztésébe, a népnevelő és hagyományőrző programok szervezésében pedig Márton Áronban, Venczel Józsefben és György Lajosban igazi segítségekre, sőt lelki társakra is talált. Reményeim szerint munkám gyarapítja az erdélyi neveléstörténeti feltárások szakirodalmi bázisát és további kutatásokhoz is segítségként szolgál.

Kulcsszavak: népi értékek, kultúra, népnevelés, Erdély

A szerző elérhetősége: ozsvathjudit@gmail.com

Óry Ágnes

Pedagógusok körében végzett kérdőíves vizsgálat a cukorbetegségről és a cukorbeteg gyermekek közoktatásbeli helyzetéről

A diabetes mellitus-szal élő gyermekek (3-10 éves korosztály) közoktatásbeli helyzetének vizsgálatával foglalkozom. Számuk világszerte és Magyarországon is rohamosan nő, de oktatásbeli helyzetük nem egyértelmű. Jelen kutatásom célja, hogy a pedagógusok, nevelők ismereteit, hozzáállását megismerjem. Óvópedagógusok és tanítók, tanárok körében végzett kérdőíves vizsgálatnál nézőpontjuk és helyzetük feltárására törekszem és ennek eredményeiről számolok be előadásom során. A cukorbetegség inkább egy állapot, amellyel megtanulnak a gyermekek együtt élni. Számukra az a segítség, ha további megkülönböztetések nélkül integrálódhatnak a társadalomba, ennek helyszíne számukra az iskola. Mivel ez az állapot a mentális-, szociális- és fizikai fejlődést a szabályok betartásával (megfelelő inzulinkezelés, étkezés és testmozgás) nem befolyásolja, nem indokolt oktatási intézményből való elutasításuk. Márpedig erre Magyarországon lehetőség van és sajnos az esetek körülbelül egynegyedében tapasztalnak is visszautasítást. Mi az, ami megoldást hozhat helyzetükre? Miben szükséges a pedagógusok támogatása? A pedagógusok, nevelők ismeretbővítése elegendő lenne? Vagy már a kommunikációban történő változás is előrelépést jelentene?

Kulcsszavak: közoktatás, cukorbetegség, inklúzió

A szerző elérhetősége: agnes.ory@freemail.hu

Pap Anna

A tanulási korlátok megjelenése a szakképzés területén

Andragógusként és gyógypedagógusként elkötelezett vagyok a felnőttképzés támogató funkciója, a tanulás területén megjelenő hátrányok csökkentése iránt. A tanulási korlátok három fokozata, a tanulási nehézség, a tanulási zavar és a tanulásban akadályozottság a tanulók jelentős arányát érinti. (Illyés, 1987; Vassné, 1988; Fazekasné, 2011; Sós, 2011; Gerebenné, 2012; Gyarmathy, 2014) Az érintettek nagy része a valamilyen formában felnőttképzés területén folytatja tanulmányait, így a felnőttképzésnek kezelnie kell azokat a speciális igényeket, melyekkel a tanulási zavarokkal küzdő felnőttek az oktatás világába lépnek (vissza). Képzésük, tanulásuk támogatása gazdasági-társadalmi előnyökkel is jár, hiszen ezáltal segíthetjük munkába állásukat. A gyógypedagógia széleskörű ismereteket nyújt a tanulási zavarok köréről, de jelenleg még csak kevesen foglalkoznak a felnőttkori tanulásra történő adaptálásával, a szak- és felnőttképzés felkészültségével. Doktori kutatásom célja, hogy megvizsgáljam a tanulási zavarokkal küzdő (fiatal) felnőtt tanulók helyzetét a szakképzési centrumokban, feltérképezem, hogy milyen módszertárral, eszközrendszerrel, szolgáltatásokkal, jó gyakorlatokkal segítik tanulásukat. Kutatási eredményeim alapján komplex andragógia módszertani javaslatcsomagot dolgozok ki, amely segítheti a tanulási zavarokkal küzdő felnőttek eredményes tanulását, figyelembe veszi speciális szükségleteiket. Előadásom bemutatja kutatásom a tanulási zavarok körét, számadatait, valamint a szakképzési centrumok szerepét a területen.

Kulcsszavak: tanulási zavar, speciális igények, szakképzési centrum

A szerző elérhetősége: anna.pap24@gmail.com

Podráczky Judit – Nyitrai Ágnes

Mit tudnak a 6 évesek az iskoláról?

Az előadás címébe foglalt kérdés kutatásának apropóját az adta, hogy a 2011. évi CXCV. tv. a nemzeti köznevelésről változást hozott a tankötelezettség szabályozásában. Felülírta a tankötelelessé válás rugalmas életkori határok közötti értelmezését (azt ahhoz az évhez rendeli, amelynek augusztus 31. napjáig a gyermek a hatodik életévét betölti). További egy éven át akkor van lehetőség óvodai nevelésben részt venni, ha azt iskolaérettségi vizsgálat alapján szakértői bizottság javasolja, vagyis az iskolakezdés időpontjáról a szülő és az óvodapedagógus együttesen már nem dönthet. Voltaképpen ez a jogszabályi változás volt a kiindulópontja annak a tavaly elvégzett pilot-vizsgálatnak, amelyben arra fókuszáltunk, hogy miként élik meg a szülők az iskolaválasztás időszakát, azt milyen érzelmek kísérik, és milyen módon igyekeznek támogatni gyermeküket az iskolássá válásban. Az elvégzett vizsgálat eredményeként merült fel annak gondolata, hogy jó lenne többet tudni a gyermeki nézőpontról: mit tudnak az iskola előtt álló óvodások az iskoláról, honnan szerzik ismereteiket, kivel szoktak beszélgetni erről, milyen konkrét tapasztalataik és érzelmeik vannak. Kérdéseink megválaszolásához 2016. február-márciusában összesen 48, különböző óvodába járó iskola előtt álló óvodással beszélgettünk, továbbá – abból kiindulva, hogy az óvodás az érzelmeivel együtt azt jeleníti meg rajzában, amit tud az adott témáról – arra kértük őket, hogy rajzolják le azt az iskolát, ahová járni fognak. Előadásunk az irányított beszélgetés és gyermekrajz-elemzés eredményeit ismerteti.

Kulcsszavak: tankötelelessé válás, iskolakészültség, óvodások iskolaképe

A szerző elérhetőségei: podra@t-online.hu

Polgár András – Pájer József – Pintérné Nagy Edit

Környezetmérnöki ismeretmegújító képzés megalapozása a Nyugat-magyarországi Egyetemen

A Nyugat-magyarországi Egyetem (NymE) a „ZENFE – Zöld Energia Felsőoktatási Együttműködés (TÁMOP-4.1.1.C-12/1/KONV-2012-0012)” projekt keretében vállalta a szakirányú továbbképzések iránti igények felmérését. Az NymE-n végzett mérnökök továbbképzési igényeinek felmérése céljából a végzett hallgatók körében kérdőíves megkérdezést végeztünk. Az adatgyűjtés során arra kerestük a választ, hogy a szakemberek egyetemi tanulmányaik során megszerzett tudásukat mely területeken tervezik bővíteni a betöltött szakmai munkakörükhöz kapcsolódóan, illetve, hogy a néhány éve végzettek az NymE által vállalt ZENFE tudásterületeken milyen további kiegészítő ismeretekre szeretnének szert tenni. A továbbképzési szakirányú szakok indítási igényeinek felmérését a korábban végzett környezetmérnök BSc és MSc, környezetkutató végzettségű szakemberek körében végeztük el, akik már a gyakorlatban tevékenykednek. A megkérdezettek legnagyobb arányban (47%) 1-2 éven belül tervezik szakmai tudásuk bővítését továbbképzés keretén belül, 26%-uk jelenleg nem tervezi. Tanfolyami képzés keretén belül a megkérdezettek legnagyobb arányban (34%) a 3-5 hónapos időtartamú (havonta 2 napos) képzési formát választották. 70%-uk a szakképzettséget biztosító 2 féléves posztgraduális szakirányú képzésben vennének részt. Poszter előadásunk bemutatja a felmérésben felkínált továbbképzési témakörök, valamint a válaszadók által javasolt témakörök széles körét és fontossági sorrendjét.

Kulcsszavak: továbbképzés, környezetmérnök, igényfelmérés

A szerző elérhetősége: polgar.andras@emk.nyme.hu

Pusztafalvi Henriette

Női egészségkép a 20. század első felében, avagy publikációk a nők egészségvédelméről

A 20. század első felében új koncepció nyert teret a mindennapi ismeretterjesztő irodalomban és a szakirodalomban egyaránt. A nőkre vonatkozó egészségvédelmi és preventív koncepciók sora jelent meg a hazai és nemzetközi irodalmakban. Köszönhetően a női orvosok megjelenésének. Kutatásom célja volt feltárni és meghatározni azokat a területeket, témaköröket, amelyben a nők egészségére vonatkozó ismereteket széles körben feltárták, ismertették. Kutatási módszerként főként a másodlagos források feltárását elemzését alkalmaztam, az egészségtan, egészségprevenció témakörében keletkezett tanulmányokat és könyveket vizsgáltam meg. A női orvosok megjelenésével egy új szemlélet, új hang jelent meg az irodalmakban, amelyek a nő fontos, meghatározó és elsődleges családi szerepére hívja fel a figyelmet. Nem csak figyelemfelhívás a cél ezekben az egészségmegőrzést és fenntartást célzó művekben, hanem a nő konkrét tevékenységének sorát fejtik ki a szerzők. A modern szemléletű és sok tekintetben ma is használható tanácsokat és instrukciókat adó művek befolyásolták a művelt nők hétköznapi életét. Vizsgálatomban szeretném összefoglalni és bemutatni a 20 század első felében megjelent művek alapján azokat a főbb elemeket, témákat, melyek a női egészségképben megjelentek, mint a felvilágosult és modern női eszménykép.

Kulcsszavak: egészségkép, nők, egészségvédelem

A szerző elérhetősége: [tigyi.heni@gmail.com](mailto:tigy.heni@gmail.com)

Pusztai László Péter – Kiss Zsuzsanna – Kun András István

A külföldi munkavállalás hallgatók által észlelt valószínűsége: egy a Debreceni Egyetem üzleti alapszakos hallgatói körében végzett felmérés eredményei

Jelen tanulmányban a hallgatók külföldi munkavállalási hajlandóságának vizsgálatát tűztük ki célul. Arra a kérdésre keressük a választ, hogy milyen tényezők befolyásolják a külföldi munkavállalás – hallgatók által becsült – valószínűségét. Az elemzés adatbázisát a Debreceni Egyetem alapszakos hallgatói körében készült kérdőíves felmérés adja, melyet az üzleti képzésben részt vevőkre szűkítettünk. Lineáris regressziós módszerrel megbecsültük a következő tényezők kapcsolatát a hallgatók külföldi munkavállalásának becsült esélyével: nem, élet-kor, szak, évfolyam, debreceni-e, költségtérítéses-e, kereseti várakozások (frissdiplomásként és 3 évvel később), ingázásért elvárt bértöbblet, munkahellyel szembeni elvárások, egyetem melletti munkavállalási hajlandóság, mennyire szeretne a szakjának és/vagy szakirányának megfelelően elhelyezkedni. Vizsgálatunk alátámasztotta a következő tényezők pozitív illetve negatív kapcsolatát a hallgatók külföldi munkavállalási hajlandóságával kapcsolatban. Pozitívan járult hozzá a függő változóhoz a munkahellyel szembeni elvárások közül az, hogy biztosít-e lehetőséget a külföldre jutásra, szakok közül a turizmus és vendéglátás és a nemzetközi alapszak, az egyetem melletti munkavállalási hajlandóság. Negatív volt a hozzájárulása a munkahellyel szembeni elvárások közül a szakmai tartalom és a kapcsolatépítés, a szakirányhoz illeszkedő elhelyezkedés fontossága.

Kulcsszavak: külföldi munkavállalás, gazdasági felsőoktatás, munkával szembeni elvárások

A szerző elérhetőségei: laszlo.pusztai.91@gmail.com, kun.andras.istvan@econ.unideb.hu

Rázi András – Tóth Boglárka

Az éghajlatváltozás megjelenése az alsó tagozatos tananyagban

A tanulmányomban az alsó tagozatos tananyagot vizsgálom át, hogy milyen mennyiségben és minőségben jelenik meg benne a klímatudatos nevelés. Több tanulmány megerősítette már azt a tényt, hogy az ember értékrendje 12 éves korig kialakul, ezért különösen fontos, milyen benyomásokat kap ez a korosztály az éghajlatváltozással, és az éghajlat tudatossággal kapcsolatban. A vizsgálat során a környezetismeret tantárgyon túl kitérek minden fő tárgyra, mivel mind a matematikában, mind az olvasásban előfordulhatnak olyan példák, olyan feladatok, melyek segíthetik a felnövekvő nemzedék környezettudatossá válását. Kitérek továbbá a Nemzeti Alap Tantervben megfogalmazott irányelvekre is, és összehasonlítom, hogy az abban megfogalmazottak mennyire jelennek meg ténylegesen a tankönyvekben.

Kulcsszavak: alsó tagozat, klímaváltozás, környezeti nevelés

A szerző elérhetőségei: uranus442@freemail.hu

Rébay Magdolna

**Nevelés néhány arisztokrata családban (Lónyay, Mednyánszky, Podmaniczky, Splényi)
a dualizmus korában**

Virág Irén A magyar arisztokrácia neveltetése (1790–1848) c. kutatásának (2013) folytatására vállalkoztunk. Arra a kérdésre keressük a választ, hogy hogyan hatott a polgárosodás a magyarországi arisztokrácia neveltetési szokásaira. A Virág Irén által bemutatott családok közül összehasonlítás céljával jelen előadásunkban a Lónyay, a Mednyánszky, a Podmaniczky és a Splényi család tagjainak a neveltetésére fókuszálunk. Együttes bemutatásuknak praktikus okai vannak, a minta alacsony száma. A mintánkba (1849 és 1911 között főnemesi címmel születtek) Gudenus János József genealógiája (1993, 1999) alapján a négy családnak (nemzetségnek) összesen 27 tagja került (gróf Lónyay 2, báró Mednyánszky 2, báró Podmaniczky 14, báró Splényi 9). Forrásaink az MNL OL Lónyay családra vonatkozó dokumentumai, valamint a különböző biográfiák voltak. Módszerül a prozopográfiát és a történeti dokumentumelemzést választottuk. Érdekes, hogy az eddig kutatott iskolák közül (kalksburgi jezsuita, pesti piarista, pozsonyi kir. katolikus, székesfehérvári ciszterci főgimnázium és a bécsi Theresianum) közül egyedül utóbbiba járt egyikük (br. Mednyánszky Imre [1861–1923]), aki később katonai pályát választott. A négy család közül a Lónyay és a Mednyánszky XVII., a másik kettő XVIII. században kapta a főnemesi címet. A Lónyayak bárói ága azonban kihalt, s a nemesi ágakhoz tartozók csak a dualizmus korában kaptak grófi/hercegi címet. A 4 család főnemesként született tagjai közül a vizsgált időszakban országos ismertségre alig tett szert valaki. Egyedül br. Podmaniczky Endre (1858–1932) vállalt szerepet az országos politikában hivatásos katonai pályafutásának lezárását követően. A leghíresebb személyiség közülük kétségkívül br. Mednyánszky László, aki zürichi műegyetemi tanulmányait követően először a müncheni, majd a párizsi művészeti akadémiára járt. A Splényi családban a hagyományokat is követve többen a katonai pályát választották.

Kulcsszavak: arisztokrácia, nevelés, 1867–1918

A szerző elérhetősége: rbay@ella.hu

Revákné Markóczi Ibolya – Malmos Edina – Jász Erzsébet – Csákberényi-Nagy Miklósné Tóth Klára – Ütőné Visi Judit – Barta Jánosné – Kovács Enikő – Balaska Piroska

A megújuló energia fogalmának tudásszintje az általános iskolában – Hajdú-Bihar és Heves Megyében

Napjaink jelentős kihívása, hogy a fenntarthatóság érdekében viszonylag rövid időn belül minél nagyobb arányban megújuló energiaforrásokból fedezzük szükségleteinket. A globális célkitűzések elérése érdekében az Európai Unió, így hazánk is 2020-ra az alternatív energiahasznosítási arányt jelentősen szeretné növelni. Ennek megvalósulási szintjét nagyban befolyásolja a társadalom, de alapvetően a helyi közösségek energiatudatossága, melynek elsődleges befolyásoló színtere az iskolai oktatás. Ahhoz, hogy a megújuló energia hasznosítása alulról építkező társadalmi igényné váljon és beépüljön a mindennapok gyakorlatába, elsősorban azt szükséges kideríteni, hogy a felnövekvő fiatal generáció tudatában milyen ismeretek vannak a témával kapcsolatosan. Így a vizsgálat célja, hogy felmérje az általános iskolai tanulók megújuló energiákkal kapcsolatos ismeretét, attitűdjét és az arról alkotott véleményét két magyarországi megyében – Hajdú-Bihar és Heves megyében. Mintaként egy alsós – 4. osztály –, és egy felsős – 7. osztály – került megjelölésre megyénként egy megyeszékhelyi és egy kistéleplési oktatási intézményében. A helyzetfeltáró kutatás szóasszociációs teszt segítségével valósul meg, mely feltárja az egyén tudatába rögzült, beépült ismereteket, illetve a megújuló energiával kapcsolatos tévképzeteket. A felmérés jelentősége, hogy jó alapjául szolgál a jövőben a tanulók megújuló energiával összefüggő környezeti attitűdjét vizsgáló komplex, valid kérdőív kidolgozásához.

Kulcsszavak: energiatudatosság, megújuló energia, szóasszociációs teszt

A szerző elérhetőségei: revaknemi@gmail.com, edina.malmos22@gmail.com,
jaszerzsebet@gmail.com, judit.uto.visi@gmail.com

Révész József

Kreatív képességek fejlesztése a zenei nevelésben

Az óvodai nevelés három fontos alappillére az óvodai-iskolai átmenet, az integráció, valamint az érzelmi, erkölcsi nevelés. Az óvodai zenei nevelés 1974-ben lefektetett alapjai szerint a legfőbb fejlesztendő területek ritmusérzék, az egyenletes lüktetés, a zenei fogalompárok. Ezek mind nagyon fontos nevelési célok, jelentőségük megkérdőjelezhetetlen. Ugyanakkor a zene segítségével hatékonyan fejleszthető az érzelmi intelligencia, az empátia, a nyitottság, a képzelőerő és kreativitás. Ahhoz azonban, hogy az óvodai zenei nevelés ezeket az új célokat elérje, zeneileg megfelelően képzett pedagógusokra is szükség van. Legfontosabb kutatói kérdésünk felmérni, hogy a gyermekek egészséges lelki fejlődését nagyban befolyásoló művészeti nevelés eszköztárát, a megfelelő kompetenciák kialakítását mennyiben segítik elő az óvodapedagógus képzés során tanultak. A második nem kevésbé fontos célja kutatásunknak, hogy rámutassunk, a kreativitást a klasszikus zenén keresztül fejlesztő tevékenységnek ugyanolyan nevelési potenciálja van, mint a klasszikus értelemben vett a népzene és a magyar gyermekdalokra alapuló zenei foglalkozásoknak. A kutatásnak harmadik célja az, hogy eredményeinkre hivatkozva egy a művészetre és a kreativitás fejlesztésére koncentráló óvodapedagógus képzés tantervét elkészítsük, amelyet aztán az épp aktuális pedagógusképző modellbe adaptálni lehet. A kutatás nem mellékes kutatómódszertani célkitűzése továbbá, hogy olyan mérőapparátust tervezzen, amely segítségével a képzésben részt vevő óvodapedagógus jelöltek személyiségében bekövetkező változások nyomon követhetőkké váljanak.

Kulcsszavak: zenei nevelés, érzelmi nevelés, óvodapedagógia

A szerző elérhetősége: josefrevesz@gmail.com

Sági Matild

Az iskolavezetés és az iskolai kollektíva szerepe a hátrány-kompenzálásban

A korábbi kutatások szerint ugyan a családi háttér hatása meghatározó a tanulói teljesítményekre, az iskola jelentős mértékben tudja befolyásolni ezt. Az iskolai eredményesség és a hátránykompenzáció szempontjából kiemelt jelentősége van annak a kutatási kérdésnek, hogy hogyan tudnak egyes iskolák annak ellenére átlag feletti eredményeket elérni, hogy a tanulók társadalmi helyzete lényegesen rosszabb az átlagosnál. Elemzésünk e kérdés megválaszolásához járul hozzá. Kutatásunk során hat olyan magyarországi hátrányos helyzetű iskolában végeztünk kvalitatív vizsgálatot, amelyek közül három kompetenciamérési eredményei átlag feletti, három pedig átlag alattiak. Két napon keresztül figyeltük meg az iskolákat, interjúkat készítettünk az intézményvezetővel, pedagógusokkal, a tankerület illetékesével, diákokkal és esetenként szülőkkel is, órákat látogattunk, és elemeztük az iskola pedagógiai programját. Eredményeink alátámasztották azokat nemzetközi kutatási eredményeket, mi szerint az iskolavezetés kollektív munkát és kollektív tanulást elősegítő beállítódása és a nevelő testület kollektív autonómiával társuló, együttes tanulási és tanítási gyakorlata, valamint az iskolák kistérségi együttműködése jelentős mértékben elősegíti azt, hogy a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók a vártnál jobb teljesítményt nyújtsanak. Vizsgálatunk arra is felhívta a figyelmet, hogy a hátrányos helyzetű tanulók esetében a szociális integráció legalább akkora jelentőségű, mint az alapképességek megszerzése.

Kulcsszavak: eredményesség, reziliencia, iskolavezetés, iskolai kollektíva

A szerző elérhetősége: matild.sagi@gmail.com

Sánta Tamás

Veszélyeztetett Fiatalok Egy Speciális Csoportja avagy: A NEET (Not in Employment, Education or Training) Problematikája Magyarországon

Az előadás és egyben a kutatás a magyarországi NEET (Not in Employment, Education or Training) jelenségre, illetve a fogalom által kijelölt csoportra fókuszál. Igyekszik részletesebben körüljárni a fogalommal, illetve magával a jelenséggel együtt járó problematikát. A előadás kijelöli magát a célcsoportot, törekszik megadni a fogalom definícióját, s egyben el is különíti a NEET közösséget azoktól a csoportoktól, melyek ma Magyarországon hasonló problémával küzdenek, de mégsem alkotnak egy közösséget a NEET-es fiatalokkal. Továbbá adatokat mutat be a NEET csoport nagyságára vonatkozóan. Ezek egyrészt nemzetközi adatok, de a kutatás prezentálja a hazai NEET csoport nagyságára vonatkozó külföldi statisztikai adatokat, valamint az előadó által vizsgált szegedi NEET csoport nagyságára vonatkozó statisztikai mutatókat is. A szegedi kutatás feltárta továbbá azt is, hogy az adatközlők módszertani eltéréseiből adódóan a hivatalos foglalkoztatási szerv a teljes szegedi NEET csoport több mint felét nem képes látni. Ezen statisztikák összehasonlítása egyben rávilágít e speciális csoport veszélyeztetett helyzetére. Az előadás kitér arra is, hogy miért szükséges kiemelten foglalkozni a NEET csoporttal úgy szociálpolitikai, mint szociálpszichológiai szempontokat figyelembe véve.

Kulcsszavak: NEET; sebezhető ifjúság; társadalmi kirekesztődés; ifjúságvédelem

A szerző elérhetősége: tamassanta70@gmail.com

Sántha Kálmán

Én-központú hálózatok kutatásának neveléstudományi aspektusai

A hálózatkutatás makroszkopikus és közepes hatókörű megközelítése mellett ismert az egyének hálózatának vizsgálatára fókuszáló irány is. Az ilyen esetelemzésre koncentráló hálózatok én-központú hálózatok, melyek alkalmazásakor a szociocentrikus megközelítésről az egocentrikusra helyezük a hangsúlyt, vizsgálatukban a kvantifikálható struktúrában szerepet játszó relációk, csomópontok mélyrétegeinek feltárása kvalitatív technikákkal valósítható meg. Az én-központú hálózatok a pedagóguskutatás számára relevánsak, a kutatás-módszertani repertoár gazdagítása mellett a tanári tevékenység, a gondolkodás aspektusaira is fényt deríthetnek. Az előadás célja a strukturált nem sztenderdizált hálózatkártya reflektív gondolkodás feltárásában betölthető szerepének kimutatása. Vizsgálatunkban tanárjelöltek a strukturált nem sztenderdizált hálózatkártya általunk módosított verziójával illusztrálták a tanári tevékenységgel kapcsolatos gondolataikat. A módszertani triangulációval, valamint a kvalitatív strukturális analízissel összhangban, a hallgatók írásban is indokolták a hálózatkártya elkészítésének lépéseit, így induktív tartalomelemzéssel feldolgozható reflektív naplók is az elemzés rendelkezésére álltak. Az eredmények a tanári tevékenységről alkotott reflexiók hálózatszerű kapcsolatát mutatják. A koncentrikus körök száma és a tevékenységre adott reflexiók tipizálása közötti összefüggés látható, a körök szektorainak elemei a tanári tevékenység és a pálya komplex értelmezését láttatják.

Kulcsszavak: én-központú hálózat, strukturált nem sztenderdizált hálózatkártya, reflektív gondolkodás

A szerző elérhetősége: santha.kalman1@gmail.com

Sebestyén Krisztina

Német nyelv, és ami mögötte van: kétszintű érettségi eredmények elemzése 2007 és 2015 között

Az idegennyelv-tudást Európai Unió szinten (Hesse et al. 2008) és hazánkban (Fehér könyv 2012-2018) is kiemelten kezelik, mivel nemcsak a továbbtanuláskor (2011. évi CCIV. tv.; Sebestyén 2014), hanem a munkaerőpiacon is egyre fontosabb elvárás (Veroszta 2010). Az angol nyelv lingua franca, de Európában továbbra is jelentős szerepe van a német nyelvtudásnak is. Ezért a poszter célja bemutatni a német nyelvű, kétszintű érettségi eredményeit 2007-2015 között, amikből megismerhetők a tanulók globális teljesítménye és az egyes készségeként elért eredményei is. Az adatbázis az Oktatási Hivatal honlapján elérhető kétszintű érettségi adatokat tartalmazza, melyet SPSS statisztikai program segítségével elemeztünk. Az adatokból megismerhetők többek között a férfiak és nők, valamint a különböző iskolatípusok tanulóinak egyes készségekben megmutatkozó különbségei. Az érettségi jegyek átlagaiból az látszik, hogy középszinten a 2007-es, 2010-es, és 2012-es év kiemelkedő, míg emelt szinten az első 3 évben születtek a legjobb eredmények és ezután folyamatos romlás tapasztalható. Az egyes készségek vizsgálatánál kiderül, a férfiak emelt szinten jobban teljesítenek olvasott és hallott szövegértésben, míg a többi esetben alatta maradnak a nők teljesítményeinek. A mélyebb összefüggések keresése még tart, de a jelenség magyarázható a nők jobb produkciós képességeivel. Íráskészséget tekintve több évben is a középszintű gimnáziumi bizonyult a legjobbnak, ami képzési különbségeket feltételez.

Kulcsszavak: érettségi eredmények, készségek, különbségek

A szerző elérhetősége: kriszti.se@gmail.com

Sebők Anna

Felsőoktatási illeszkedésvizsgálatok eltérő nézőpontjainak empirikus tesztelése

Az előadás során a diploma szakterülete és a végzett munka közötti illeszkedés értelmezési és mérési dilemmái kerülnek részletes bemutatásra a releváns szakirodalmi és kutatási előzmények, valamint a Diplomás Pályakövetési Rendszer témához kapcsolódó eredményeinek bemutatásán keresztül. E megközelítésmódok rendszerezéséhez az illeszkedés értelmezésének három fő dimenzióját vesszük alapul. Ezek egyike a hierarchikus/nem hierarchikus megközelítésmód. A végzettség és a foglalkozás kapcsolatának hierarchikus, értékalapú előfeltevésen nyugvó mérése a tanulmányok és a munka szakterülete közti megfelelés mértékén alapul. Ennek egy lehetséges alternatívája a differenciált, foglalkozási mintázat fókuszú kutatási értelmezési keret. Másik rendszerezési dimenzió a képzés és a munka illeszkedésének vizsgálati nézőpontja kínálkozhat. A témára irányuló kutatások egy része a felsőfokú képzés, más része a munkaerőpiac rendszere felől vizsgálódik, eltérő elméleti és módszertani apparátust mozgósítva ezzel. Harmadik rendszerezési dimenzióként a kutatási célt vesszük alapul, bemutatva az alkalmazott és a leíró jellegű kutatások témán belüli specifikumait. Az előadás mindhárom értelmezési dimenzió mögé elméleti és empirikus bázist helyez, valamint a képzés és foglalkozás illeszkedésének mérési és értelmezési ellentmondásait a Diplomás Pályakövetési Rendszer adatain végzett empirikus mérések segítségével összegzi.

Kulcsszavak: Illeszkedés mérése, empirikus vizsgálat DPR adatokon

A szerző elérhetősége: asebokanna@gmail.com

Sik Dávid – Molnár György – Szűts Zoltán

Mobilkommunikációs eszközök és alkalmazások módszertani lehetőségei a felsőoktatásban

Napjainkban már szinte mindenkinek a zsebében megtalálható valamilyen mobilkommunikációs eszköz, ami sokszor akár okostelefont jelent. Ez különösen igaz a digitális nemzedékek körére (Don Tapscott és Mark Prensky). A felhasználói funkciók mellett lehetőség nyílik arra is, hogy alkalmazásokat fejlesszünk okostelefonokon a tanulás támogatására, mely akár motivációt is adhat a mobil programozás megtanulására, amennyiben ez a tanulás hatékonyságát növelheti. A kutatásunk célja felmérni a felsőoktatási intézményekben kialakult mobilkommunikációs eszközök és alkalmazások használati attitűdjét, valamint ezek programozásának tanulási lehetőségeit. Az ezt támogató különféle operációs rendszer alapú szoftverfejlesztés kurzusokon a felkínált projektfeladat elkészítésével rendkívül jól motiválja a hallgatókat a tananyag elmélyítésére és az egyes szakterületi technológiák összekapcsolására. A tanulás eredményeként már csak a leendő oktató- kutató-fejlesztő elképzelésein múlik, hogy milyen területen hasznosítja a megszerzett tudását. Legyen szó pl. osztályteremben használatos szavazórendszerről, vagy valamilyen háromdimenziós modelleket (pl. kémia-fizikai folyamatokat) megjelenítő alkalmazásról (interaktív elforgatási és nagyítási lehetőséggel), közösségi tanulásról, akár további az élmény alapú tanulást elősegítő programokról. A cikk egy N=120 fős mintavétel alapján mutatja be a mobilkommunikációs eszközök használatának attitűdjét, valamint alkalmazható módszertani kultúráját.

Kulcsszavak: mobilkommunikáció, okostelefon, alkalmazott módszertan, felnőttoktatás

A szerző elérhetőségei: molnar.gy@eik.bme.hu, szutszoltan@gmail.com, siktdavid@gmail.com

Simonics István

Mentorok digitális felkészültsége

Intézményünkben 2011-ben indult el a gyakorlatvezető mentortanár pedagógus szakvizsgára felkészítő továbbképzés. 2015 márciusában egy kérdőíves kutatás keretében vizsgáltuk a mentortanárok IKT alkalmazásával kapcsolatos ismereteit. A kérdőíveit 56 mentortanár szakos hallgatónk és 14 gyakorló mentortanár töltötte ki. Az első kérdéscsoport arra irányult, hogy naponta mennyi időt fordítanak számítógép- és internethasználatra, rendelkeznek-e saját tulajdonú eszközökkel, és az IKT eszközöket használják-e az oktató-nevelő munkájuk során. A válaszok is visszatükrözték azt a valóságot, hogy a mobil eszközök, elsősorban a telefonok egyre nagyobb tért hódítanak a napi alkalmazás során. A következő részben a közösségi hálózati tagság meglétét és annak előnyeit vizsgáltuk. Rákérdeztünk a web2-es eszközök – Facebook, YouTube, – használatára is. A közösségi háló alkalmazása az oktatásban még csak a kezdeti szakaszában van, ugyanakkor nagyon sok érdekes és kreatív megoldásra kaptunk példát. A kérdőíves vizsgálat célja annak megállapítása volt, hogy a mentortanárok napi munkájában mennyire vannak jelen ezek az eszközök, mennyire meghatározóak oktatási és mentorálási gyakorlatukban ezek használata, hogyan vélekednek ezek hasznosságáról. Hipotézisünk szerint az informatikai és technikai eszközök alkalmazása jellemzi a mentortanárok oktatói és tanácsadói munkáját, illetve a mentori tanulmányok során jelentős változás következik be ezen a területen is.

Kulcsszavak: mentortanár, IKT eszközök, közösségi háló, web2

A szerző elérhetősége: simonics.istvan@tmpk.uni-obuda.hu

Somogyvári Lajos

"Eddig nem volt diktatúra, most lesz proletárdiktatúra". Rendteremtés a pedagógus-társadalomban 1956 után

Az idézet egy kihallgatótiszt szájából hangzott el 1957 elején, egy általános iskolai tanító kihallgatásának szünetében, mikor rövid időre abbahagyta a verést. Előadásom az (oktatás)történet egy „vakfoltját” kívánja feltárni: a pedagógusok elleni fizikai erőszak megnyilvánulási formáit az 1956-os forradalom után, a rendteremtés folyamatát. A vizsgálat időhatárait 1956 decembere és 1957 nyara jelenti, elszórt levéltári utalásokból és újságcikkekből állt össze a vizsgálat anyaga. Két pedagógusok ellen irányuló megtorlási hullám figyelhető meg a források alapján: 1956 decembere és 1957 januárja között a felsőoktatásban dolgozók és hallgatók voltak fókuszban, a közoktatást ért represszió 1957 február-április hónapokban tetőzött. A döntő részben minisztériumi iratanyagban fennmaradt feljegyzések, jegyzőkönyvek, rendőrségi jelentések és tanúvallomások Kónya Alberthez, Jóború Magdához és Kállai Gyulához köthetők, akik ebben az időszakban a tárca felső vezetéséhez tartoztak. Minden bizonnyal a jéghegy csúcsát jelentik a feltárt esetek, amiket anonim módon mutatok be, hiszen ez a téma ma is rendkívül érzékenynek számít, aminek nagy a latenciája. A dokumentumokból kirajzolódik az erőszakcselekmények jellemző mintázata – legtöbbször a helyi karhatalom/rendőrség túlkapásain alapult az agresszió és egy általános pedagógusellenes hangulat kontextusában volt értelmezhető. A bűnbakképzés mechanizmusa éppúgy felismerhető ebben a tevékenységben, mint a megfélemlítés vagy a személyes bosszú.

Kulcsszavak: oktatástörténet, 1956-os forradalom, represszió

A szerző elérhetősége: somogyvari.lajos@mftk.uni-pannon.hu

Sudeshna Lahiri

Attitude towards ICT among University Teachers for Innovation in Knowledge Management and Knowledge Generation

Indian education system contributes a mammoth structure of Universities and Colleges towards the higher education after USA and China. In this regard, the quality of teaching and research in Indian has provocatively attracted attention from policy makers since past few years as its status is going downhill, despite of relative huge increase in funding and being the major technical manpower supplier for IT industry all over the world. During the Eleventh Five Year Plan period, the Government of India has taken initiatives adopting Information Technology in Higher education. Thus, the present study explores how attitude towards ICT is related with Computer usage attributes among teachers teaching in University of Calcutta (India) vis-a-vis teacher age and teaching experience. Although the conducted study employs descriptive survey research, the result is delimited to the faculty strength of University of Calcutta making it a case study. The sample consists of randomly selected 100 teachers from University of Calcutta, India. The teacher age ranges from 24 years to 57 years whereas teaching experience ranges from 0.5 years to 30 years. The desired data was collected by using Attitude towards ICT Scale (AICTS) and Computer Usage Attributes Scale (CUAS). Results show A significant and positive correlation is found between Attitude towards Scale and Computer competence. Similarly, teacher age may be negatively correlated with Computer Usage Attributes but significantly related with Perceived Benefits; and Perceived Barriers, only. The same trend is noticed for teaching experiences where negative correlation is found with Computer Usage Attributes and significantly related with Perceived Benefits; and Perceived Barriers, only.

Keywords: Attitude towards ICT; Computer Usage Attributes; Higher Education

Contact: sudeshna.lahiri@gmail.com

Suki András

Kézzől tanítás a Rajkó Zenekar és iskolájának tükrében

Az 1952-ben alakult Rajkó Zenekarban Farkas Gyula kézzől tanította a fiatal cigánygyerekeket a hangszerjátékra közel 40 éven keresztül és így több száz kiváló muzsikus került ki a kezei közül. Zenetanítási módszere paradigmaváltás a klasszikus zeneoktatásban. A téma bevezetőjeként megismerkedünk a romák eredetével, kultúrájával és zenéjükkel. A magyar cigányzene egyik bástyájának számító Rajkó Zenekarban és a hozzá kötődő iskolában ma is többnyire kézzől tanítják a gyerekeket hegedülni, cimbalmozni, zongorázni és más hangszereken játszani. Így a szórakoztató zene műfaji sajátosságaiból adódóan a kottaolvasás háttérbe szorul. Azonban ez a módszer kiválóan alkalmazható a kisgyerekek korai klasszikus zenei tanulmányai során is. Megismerkedünk néhány nemzetközileg ismert zeneoktatási módszerrel, és összevetjük a különbségeket, valamint az előnyöket. A zenei percepció idegrendszeri hátterének és a zenei tanulás folyamatának alaposabb megértése is némileg segít feltárni az egyes módszerek hatékonyságának okait. A kutatásom során megvizsgáltam a kézzől tanítás módszerét összehasonlítva a hagyományosabb kotta alapú tanítással. A módszer klasszikus zenei tanulmányok során való alkalmazhatóságáról saját növendékeim is például szolgálnak.

Kulcsszavak: zenepedagógia, kézzől tanítás, auditív módszer, Rajkó

A szerző elérhetősége: sukiandras@sukiandras.hu

Surján Noémi

Párhuzamok a zenei és a beszédhang feldolgozásában: egy lehetséges út a diszlexiások fejlesztéséhez

Az újabb kutatások a zene és a beszéd strukturális és kommunikációs funkciójának párhuzamaiból kiindulva a zenei és a beszédhang hasonló kognitív feldolgozását és közös neurológiai alapját feltételezik (Patel és Iversen, 2007; Tillmann, 2012). Ezt a kapcsolatot támasztja alá az is, hogy a nyelvi feldolgozás során megjelenő deficitiek a zenei feldolgozás során is jelentkeznek (Giacobbe, 1972), mivel mindkettő hasonló agyi területek aktivizálódásával jár (Wong és mtsai, 2007). Ennek alapjául a hang olyan akusztikai tulajdonságai szolgálnak, mint a hangmagasság, időtartam, intenzitás és hangszín, melyeknek változtatása kommunikációs funkciót eredményez a zene és a beszéd területén (Besson, Chobert és Marie, 2011; Zatorre és Baum, 2012). Egy, az ezen hasonlóságokra épített zenei fejlesztés így pozitívan befolyásolhatja a nyelvi képességeket, és hatékony rehabilitációs módja lehet a különböző motoros és kognitív nehézségeknek, zavaroknak (Flaugnacco és mtsai, 2014). A szakirodalom elemző feltárásával e két terület kapcsolódási pontjaira mutatok rá, hangsúlyozva azon lehetőségeket, melyek az eddigi rövid távú fejlesztések eredményeinek a zeneoktatási gyakorlatba történő átültetésével az olvasási zavar megelőzésében és kezelésében új utat nyithatnak.

Kulcsszavak: beszédhang-feldolgozás, zenei hang, akusztikai tulajdonságok, diszlexia

A szerző elérhetősége: noemi.surjan@edu.u-szeged.hu

Szabóné Fodor Adrienne

Összetartozás és nyitás – zenei közösségek tagjainak kapcsolatai egymással és más közösségekkel

Az utóbbi években a közösségeket vizsgáló kutatások (pl. Putnam 2000, Utasi 2002, 2008, 2013) a közösségi identitás, a különböző közösségek szervezeti struktúrájának megismerése mellett nagy hangsúlyt fektettek a közösségi kereteken túli kapcsolati rendszer vizsgálatára. Kutatásunkban arra kerestük a választ, hogy a szabadidős tevékenységek közül az énekes zenei közösségekben (kórusokban) való részvétel milyen más jellegű szabadidős tevékenységekre ösztönzi még a közösség tagjait? Befejeződik-e a közösség együttes tevékenysége a próbák végén vagy más közös alkalmakra is összegyűlnek a kórustagok? Kimutatható-e a társadalmi participáció az aktív közösségi tagok körében? Előadásunkban kérdőíves kutatásból (n=100 fő) származó adatokkal mutatjuk be a közösségkutatások és a jelen kutatás közötti kapcsolat révén a társadalmi, közösségi aktivitás megvalósulását. Eddigi eredményeink azt mutatják, hogy a vizsgált kórustagok jelentős hányada szoros kapcsolatban áll kórusa tagjaival, továbbá szívesen vesz részt más közösségek rendszeres alkalmain.

Kulcsszavak: közösség, kórus

A szerző elérhetősége: adrifodor3@gmail.com

Szabad Klaudia – Uherkovich Orsolya Réka

A kancellári rendszer megjelenése a hazai sajtóban

Kutatásunkban a magyar felsőoktatási kancellári rendszert vizsgáljuk. A Nemzeti Felsőoktatási Törvény módosítása bevezette a magyar felsőoktatásban 2014. szeptember elsejétől a kancellári rendszert, ami heves szakmai és politikai vitát váltott ki mind a szakmai közösség, mind a nagyközönség és a sajtó körében. Számtalan írás jelent meg különböző sajtóorgánumban a törvény megjelenése óta. Az új kancellárok elkezdték munkájukat, aminek szintén olvasható már sajtóvisszhangja. Kutatásunk célja feltárni a hasonlóságokat és a különbségeket a magyar felsőoktatási kancellári rendszer és a külföldi példák között; feltárni, bemutatni és elemezni a sajtóban és a szaksajtóban folyó diskurzust a magyar rendszerről. A kutatás során a dokumentumelemzés, másodelemzés módszerét alkalmaztuk, és kvalitatív és kvantitatív tartalomelemzés segítségével vizsgáltuk a sajtóban megjelent írásokat. A kategóriarendszer felállításához a lehorgonyzott elméleteket alkalmaztuk. A kutatás eredménye, hogy rávilágít a hasonlóságokra és különbségekre nemzetközi és a hazai rendszer viszonylatában és feltárja a kancellári rendszerrel kapcsolatban a hazai sajtóban kialakult diskurzust.

Kulcsszavak: kancellári rendszer, sajtóvisszhang, felsőoktatás

A szerző elérhetőségei: szklau27@gmail.com

Szabó Barbara Éva

Bölcsész-és társadalomtudományi hallgatók a felsőoktatási szakképzésben

A poszter bemutató a szakképzésnek egy bizonyos szeletéről szól. Ez a terület a felsőoktatáson belül működik és nem is olyan régen komoly változásokon ment keresztül. A felsőoktatási szakképzés (FOKSZ) korábban felsőfokú szakképzés (FSZ- 2003-2013) és akkreditált iskolarendszerű felsőfokú szakképzés (AIFSZ 1998-2003) témájában az elmúlt 15 évben több jelentős kutatás ment végbe, amelyek egyrészt a hallgatói oldallal foglalkozó kutatások (Hrubos, 2002; DUF, 2008; Karsai, 2011), illetve a munkaerő-piaci és hallgatói oldallal egyaránt foglalkozó kutatások (Györgyi, 2008; Fehérvári, 2009; Gurbán, 2009; BKF, 2012; SZOLF, 2011; Szemerszki, 2012) voltak. Kutatásunkban az Oktatási Hivatal 2013 és 2014. évi felvételi eljárásához kapcsolódó statisztikáját használtuk, de emellett a 2001-2015 közötti jelentkezési adatokat is figyelembe vettük a képzési struktúra statisztikaival együtt, hogy jobban átláthatóvá tegyük a változásokat. Elemzésünkben a felsőoktatási szakképzésekre első helyes jelentkezők és felvettek adatait tekintjük át a bölcsész (pedagógus) illetve a társadalomtudományi képzési területek tekintetében. Feltérképezzük a hallgatók szociokulturális környezetét, háttérváltozóit, mutatóit. A képzésre jelentkezők száma a jelentkezési mutatók szerint egészen 2011-ig folyamatosan növekedett. Majd 2013-ban a képzés átalakítását követően, a képzési területek, szakok és támogatott férőhelyek csökkentésével egy közel 50%-os visszaesés volt tapasztalható. A 2012 utáni csökkenéshez képest a 2014. évben egy kisebb előremozdulás figyelhető meg. 3000 fővel nőtt a jelentkezők aránya, emellett pedig a nemi arányokat tekintve, a férfiak aránya is emelkedést mutat. Az új képzési rendszerben kiemelt területeket nézve, a jelentkezési és felvételi mutatók is követik az elvárásokat. A gazdaságtudományi képzések dominánsak, több mint 50% feletti a jelentkezési mutatójuk, de emellett a társadalomtudományok, agrár- és informatika is a legnépszerűbb képzési területek között van. A bemutatandó eredmények választ adhatnak azokra a kérdésekre, hogy milyen környezetből is érkeznek a hallgatók, mely szakok a legpreferáltabbak a két képzési területen, milyen továbbmeneteli lehetőségeik vannak a hallgatóknak.

Kulcsszavak: felsőoktatási szakképzés, bölcsész-és társadalomtudományi hallgatók, jelentkezési mutatók, statisztikák

A szerző elérhetősége: szabobara89@gmail.com

Szekeres Nikoletta

Történelemtanítás Magyarországon és Németországban: az iskolai történelmi atlaszok

Kutatásomban a magyarországi és németországi iskolai történelmi atlaszok összehasonlítására teszek kísérletet. Választásom azért esett e témára, mert a történelemtanítás egyik legfontosabb céljának, a térben való tájékozódás képességének fejlesztésének leghatékonyabb eszköze a térkép. A manapság Magyarországon használt atlaszokkal kapcsolatban azonban számos probléma felmerül: nem minden esetben illeszkednek a diákok életkori sajátosságaihoz, nem jelennek meg bennük a történelem érettségi hosszsmetszeti témái, főként politikatörténet – és Európa – központúak. Ahhoz azonban, hogy fejlesztésükre sor kerülhessen, szükséges megfigyelni, más országokban milyen atlaszokat találhatunk – így ezek erősségeit a magyar térképkészítés során is figyelembe venni. Németországot azért tartom fontosnak kiemelni, mert a hazai történelemoktatásra már a 18. század végétől nagy hatást gyakorolt a német történelemdidaktikai felfogás. A német iskolák számára nem előírás a történelmi atlasz használata, így hasznos lenne a két ország történelem tankönyveiben megjelenő térképek összehasonlítása is. Azt mondhatjuk, hogy a német tanulók számára készült térképek jóval egyszerűbbek, kevesebb információt tartalmaznak, színesebbek. A hazánkban használt atlaszok térképei túlszűfoltak, számos olyan információt jelenítenek meg, amelyek jelentősége az adott téma szempontjából csekély. A diákok információszerzésének egyik fontos eszköze a vizualizáció, ezért is gondolom, hogy szükséges a történelmi atlaszok folyamatos fejlesztése.

Kulcsszavak: történelemtanítás, vizualizáció, hatékonyság

A szerző elérhetősége: nikolettaszekeres703@gmail.com

Szell Krisztián

Iskolai légkör és eredményesség

Számos kutatás bizonyította, hogy a kedvező iskolai légkör pozitívan hat a tanulói eredményességre, vagyis a tanulók teljesítményét a családi-társadalmi háttér, az iskola szociális összetétele mellett az iskolai légkör, az iskola tanulási környezete is meghatározza. Az elemzés összefüggést keres az általános iskolákban tapasztalható légkör és az iskolai eredményesség között. Fő célja, hogy feltárja a reziliens (a társadalmi és gazdasági szempontból hátrányos összetételük ellenére átlagon felüli eredményeket elérni képes, sikeres), illetve a veszélyeztetett (az alacsony társadalmi-gazdasági státuszú és átlag alatti eredményeket elérő, sikertelen) általános iskolákban tapasztalható légkör különbségeit, az esetleges eltérések fő jellemzőit. Az előadás első része a kutatási és elemzési keretet írja le, melynek során ismertetésre kerülnek az elemzés alapját adó adatbázisok, valamint az iskolai légkör és az iskolai eredményesség mérésének módszertana. Ezt követően kerül sor a légkör és az eredményesség közötti kapcsolat vizsgálatára, valamint a kialakított iskolacsoportok közötti különbségek mélyebb elemzésére. Kutatási eredményeink összefüggést mutatnak a pedagógusok által észlelt iskolai légkör és az iskola eredményessége között. Eredményeink alapján a reziliens iskolákban nagyobb valószínűséggel vannak jelen olyan, az érzékelt légkört is meghatározó tényezők, amelyek növelik, növelhetik annak esélyét, hogy egy hátrányosabb társadalmi összetételű iskola sikeresebb legyen.

Kulcsszavak: iskolai légkör, iskolai eredményesség, hátrányos helyzet

A szerző elérhetősége: szell.krisztian@ofi.hu

Szell Krisztián

A felsőoktatás szociális dimenziója – külföldi megvalósulási gyakorlatok

A felsőoktatási részvétel és hozzáférés kiszélesítésének a folyamatát magában foglaló szociális dimenzió a nemzeti és az európai szintű szakpolitika központi témájává vált az utóbbi években. Az előadás elején összefoglaljuk a bolognai folyamat szociális dimenziójának erősödését meghatározó tényezőket, valamint a miniszteri találkozók és az egyes munkacsoportokban elfogadott ajánlásokat. Ezt követően három ország gyakorlatán keresztül mutatjuk be a felsőoktatás szociális dimenziójának nemzeti szintű megvalósulási formáit. A külföldi gyakorlatok közül Finnország, Németország és Lengyelország példáját ismertetjük. A nemzetközi tapasztalatok azt mutatják, hogy a felsőoktatás szociális dimenziója az utóbbi évek folyamán egyre bővülő jelentéstartalommal gazdagodott. A külföldi tapasztalatok összességében arra mutattak rá, hogy a szociális dimenzió céljainak elérését többek között olyan intézkedések szolgálhatják eredményesen, mint a szociális dimenziót erősítő hatékony szakpolitikák megvalósítása, a folyamatok nyomon követését szolgáló adatgyűjtési és elemzési rendszerek kialakítása, a nyitott és rugalmas tanulási utak biztosítása, az előzetes tanulmányok, ismeretek elfogadása, a hallgatói szolgáltatások fejlesztése, valamint a finanszírozási és támogatási rendszer kiszélesítése és hatékonyabbá tétele. *, „A felsőoktatás szociális dimenziója – hátrányos helyzetű csoportok hozzáférése és részvétele a felsőoktatásban” című, Tempus Közalapítvány által támogatott kutatás alapján.

Kulcsszavak: felsőoktatási részvétel, felsőoktatási hozzáférés, szociális dimenzió, nemzeti szakpolitikák, gyakorlatok

A szerző elérhetősége: szell.krisztian@ofi.hu

Szemerszki Marianna

Hozzáférs és méltányosság a felsőoktatásban

A felsőoktatás expanziója is együtt járt az intézményi, képzési diverzitás növekedésével, a hallgatói heterogenitás kiterjedésével. A modern felsőoktatásban ez a diverzifikálódás az egyenlőtlenségi viszonyok új dimenzióiban képeződik le, így például a különböző képzési szintek, képzési formák és képzési területek között. Előadásunkban egyes hátrányos helyzetű hallgatói csoportoknak a felsőoktatás különböző szintjeire való bekerülési esélyeit vizsgáljuk meg, kitérve azokra a jogszabályi és egyéb támogatási lehetőségekre, amelyek a belépést, illetve a bent maradást elősegítik. A 2015. évi felsőoktatási jelentkezési és felvételi adatokból kirajzolódik, hogy a fogyatékkal élők és az alacsonyan iskolázott, szociális hátrányokkal rendelkező fiatalok sajátos jelentkezési stratégiát alkalmaznak, a számukra elérhető többletpontok mellett ezzel is növelve bekerülési esélyeiket. A területi hátrányok is kirajzolódnak ugyanakkor mind az intézményválasztás tekintetében, mind pedig a felsőoktatási intézményrendszer szempontjából, amennyiben a hátrányosabb térségben lévő intézményeket a hátrányos helyzetű jelentkezők és felvettek nagyobb aránya jellemi, ami a kollégiumi ellátás és a szociális juttatások szempontjából is jelentőséggel bír.

Kulcsszavak: felsőoktatás, hozzáférs, hátrányos helyzet

A szerző elérhetősége: szemerszki.marianna@ofi.hu

Szigeti Fruzsina

A kulturális tőke szerepe az életminőség alakításában, a Nyíregyházi járásban élő 18. életévüket betöltött tanulók körében

Napjainkban egyre inkább hangsúlyossá válik az életminőség egyéni és társadalmi szintű vizsgálata, amely komplex módon csak az objektív tényezők és a szubjektív összetevők egyidejű mérésével valósítható meg (Ercsey 2010). Ezt a tényt felismerve a Nyíregyháza Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal Szociális és Köznevelési Osztály munkatársai valamint a Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar Társadalomtudományi Tanszék dolgozói útnak indították azt a kutatássorozatot, amely lehetőséget biztosít a Nyíregyházi járásban élő, felnőtt népesség életminőségének feltérképezésére és számszerűsítésére, valamint az adatfelvételek között eltelt időszak alatt megmutatkozó változások elemzésére, ismertetésére és magyarázatára (Fábián – Patyán – Huszti 2012). A kutatássorozat keretében fontosnak tekintettük azt megvizsgálni, hogy a Nyíregyházi járásban megjelenő kulturális tőkefajták hogyan alakítják azoknak az életminőségét, akik betöltötték a 18. életévüket és jelenleg az oktatási rendszerben foglalnak helyet, azaz tanulnak. Grossman (1972), Ross és Wu (1995), Meleg (2009) valamint Gondos és Hercz (2011) tanulmányainak az ismeretében azt feltételeztük, hogy az iskolai végzettségekben, tudományos rangokban testet öltő intézményesült állapotú kulturális tőkefajtan túl, a bensővé tett- valamint a tárgyasult kulturális tőkeforma is kedvezően alakítja a Nyíregyházi járásban lakók életminőségét.

Kulcsszavak: életmód, életminőség, felnőttek, kulturális tőke, kulturális tevékenységek

A szerző elérhetősége: szigeti.fruzsina.89@gmail.com

Szlivka Andrea – Rétsági Erzsébet

A testnevelés oktatásának tervezési folyamata Szerbiában

A rendszeres testmozgás és az egészség kapcsolata már évezredek óta ismert, viszont sokkal nagyobb jelentőséget kapott az utóbbi évtizedekben, amikor a mozgásszegény életmód mindinkább jellemzővé válik a felnőtt lakosság körében. A rendszeres testmozgás az egészség legjobb karbantartója, az egész szervezetre kedvező hatással van. A gyerekek természetüknél fogva szeretik a testmozgást, ezért a rendszeres, és tudatosan tervezett, szakszerűen irányított testmozgás elsődleges célja a gyerekek fejlődésének teljes körű segítése és biztosítása. Ez a folyamat leginkább az iskola szintjén a testnevelés tantárgy keretei között valósulhat meg. A munka elsődleges célja, hogy a testnevelés, mint iskolai tantárgy tantárgyprogramjának megvalósulási lehetőségeit vizsgálja, figyelembe véve az oktatási program (terv) által meghatározott célokat és feladatokat. Az oktatás megvalósulásának egyik fontos eleme az oktatómunka tervezése. A megfelelő munkamódszerek és technológiák kidolgozása illetve alkalmazása elengedhetetlenül fontos a sikeres testnevelési óra megvalósításához. A kiválasztott munkamódszereknek, eljárásoknak minden esetben a tanulói képességekhez kellene igazodnia, figyelembe véve az egyéni különbségeket. Ugyanakkor a sikeres oktatómunka nem csak a tanártól/tanítótól függ: ha a tervezéshez szükséges alapidokumentumok nem épülnek egymásra és nincsenek összhangban, akkor nem valósítható meg teljes mértékben a kitűzött nevelési/oktatás cél. A sikeres nevelő- és oktatómunka megvalósulásához több komponens együttesének összhangjára és megfelelő működésére van szükség.

Kulcsszavak: iskola, testnevelés, oktatás, iskolai program, oktatás-tervezés

A szerző elérhetőségei: szlivka.andrea@gmail.com

Szombathelyiné Nyitra Ágnes – Mészárosné Darvay Sarolta – Kontra József

A családi és a bölcsődei nevelés kapcsolódásai

A 0-3 éves korosztály kb. 12-16 %-a bölcsődés. A bölcsődei nevelés kiemelt szerepet szán a családdal való együttnevelésnek. 2011-2014. között végzett longitudinális kutatásunk célja volt (1) a családban történő gondozás, nevelés jellemzőinek, továbbá (2) a bölcsődéknek a gyermekek fejlődésében és a szülői kompetencia erősítésében betöltött szerepének feltárása, tanulmányozása. Mintánkban a Közép-magyarországi Régió 126 bölcsődéjében 2011 őszén beszoktatott gyermekek szülei és kisgyermeknevelői szerepeltek. Kutatásunk második szakaszában a harmadik életévüket betöltött bölcsődések szüleit a bölcsődével való elégedettségükről, a kisgyermeknevelőket pedig a családokkal való együttműködésükhöz fűződő sikereikről és nehézségeikről kérdeztük meg saját tervezésű kérdőívek segítségével. A kisgyermeknevelőknek az egyes gyermekekre vonatkozóan tettük fel a kérdéseket. Csak azoknak a gyermekeknek az adatait dolgoztuk fel, akikről a szülői és a kisgyermeknevelői kérdőív egyaránt rendelkezésre állt, így 1684 gyermekről vannak adataink. Előadásunkban elsősorban a szülőknek a bölcsődével való elégedettségére és a kisgyermeknevelőknek a szülői elvárásoknak való megfelelésükről alkotott véleményére vonatkozó eredményeinket mutatjuk be, érintve a szülői kifogásokat, javaslatokat és a kisgyermeknevelői sikereket és nehézségeket is, de kitérünk a bölcsődének a családi nevelésre gyakorolt befolyására és a bölcsődei nevelésnek a családi neveléshez történő illeszkedésére is.

Kulcsszavak: kisgyermeknevelés, család és bölcsőde egymásra hatása, szülői elégedettség

A szerző elérhetőségei: nyitrai.agnes4@gmail.com

Szűcs Tímea

Zeneoktatást szolgáló alapfokú művészeti iskolák térségi vetületei régióközi összehasonlításban

A kutatás célja az alapfokú művészeti iskolák térbeli elhelyezkedésének összehasonlítása többféle szempont figyelembevételével. A kutatás során kvantitatív módszert alkalmaztunk, a szakmai szempontok alapján kiválasztott három megye településeinek és népességének számát vetettük össze az alapfokú művészeti iskolák és a vizsgálandó 8. osztályos tanulók számával. A településeket kategóriákba soroltuk, az így kialakított klaszterek összehasonlítása jelenti a területi vizsgálatunk alapját. Az eredmények azt mutatják, hogy az intézmények elhelyezkedését jelentősen befolyásolja a megyék településszerkezete, míg a lakosság száma kisebb hatással bír. A települések mérete is jelentősen arányosítható a 8. osztályos tanulók számával, így pl.: a 17 megyeszékhelyi intézményben közel annyi 8. osztályos tanuló foglalkozik zenével, mint a 35 db. 5000 főt meghaladó népességszámú egyéb településeken. A régióközi összehasonlítás jól mutatja a tanulás hátránykompenzáló szerepét, mivel a vizsgálatunkba tartozó intézmények körében is nagyszámú az 5000 fő alatti kistépülések intézményszáma: 91 zeneoktatással is foglalkozó alapfokú művészeti iskolából 39 ezeken a településeken található. Jelen kutatásunk eredményeire kívánjuk alapozni azon iskolák és tanulói csoportok kiválasztását, ahol a zeneoktatás hatásait már egyéni szinteken (tanulói és iskolavezetői) is mérni tudjuk.

Kulcsszavak: alapfokú művészeti iskola, zeneoktatás, térségi elhelyezkedés

A szerző elérhetősége: szucstimea77@gmail.com

Szücs-Rusznak Karolina

(Re)prezentáció - A roma kultúra reprezentációja az általános iskola 1. 2.3. osztályos magyar nyelv és irodalom tankönyveiben valamint a kilencedikes és tizedikes szakiskolai tankönyvekben

Jelen előadás A roma kultúra reprezentációja a tartalomszabályozók, tartalomhordozók körében, valamint ezek fejlesztési lehetőségei címet viselő kutatás keretében megvalósult vizsgálatot, annak eredményeit valamint a lehetséges fejlesztési irányokat hivatott bemutatni. A vizsgálati korpuszt a magyar nyelv és irodalom tankönyvek esetében 62 darab (változatos műfajú – tankönyv, munkafüzet, olvasókönyv) tankönyv, míg a szakiskolai tankönyvek esetében 2, felépítésében is újszerű tankönyv alkotta. A kutatás során egy előzetesen kidolgozott szempontrendszer alapján készültek el az egyes tankönyvprofilok, melyek tartalmaztak egyrészt számszerűsített adatokat (pl. a cigány/roma lexéma előfordulására vonatkozóan a vizsgált tartalomhordozókban) valamint a szövegelemzési vizsgálatok által kapott eredményeket. A kapott kutatási eredmények összesítésekor, kiugróan alacsony számban volt kimutatható a vizsgálat tárgyát képező cigány/roma tartalom, míg a szakiskolai tankönyvek esetében ez a szám jóval magasabb volt, több helyütt és sokkal inkább változatos szöveggörnyezetben és tematika alapján jelentek meg a vizsgált tartalmak. A tankönyvkutatók által tett javaslatok elsődlegesen a cigány/roma kultúra beemelésére vonatkoztak, ám e tartalomhordozóknak jóval nagyobb mennyiségben kellene tartalmazniuk a hazai nemzetiségekre vonatkozó tartalmakat is, hiszen a vonatkozó tartalmi szabályzók ezt lehetővé tennék.

Kulcsszavak: tankönyvkutatás, nemzetiségi tartalmak, reprezentáció

A szerző elérhetősége: rusznakk@gmail.com

Takács László

Didaktikai paradigmaváltás a nyugat-németországi történelemoktatásban

A tanulmány arra a folyamatra összpontosít, melynek révén a németországi hagyományos, kronologikus és „historizáló” szemléletű történelemoktatást a mai, társadalomtudomány-aspektusú, kompetencia- illetve probléma-orientált szemlélet váltotta fel. A kutatás a múltbéli oktatásformák rövid, demonstratív célú bemutatása után alapvetően a paradigma-váltást kiváltó történelmi-politikai okokat és szaktudományon belüli didaktikai szemléletváltást elemzi. Ennek megfelelően részletesebben ismerteti, hogy miképpen valósult meg a történelemszemlélet átalakulása a kitűzött célok és a hozzá rendelt tartalmak újra-fogalmazásában, különös tekintettel a gimnáziumok 11-12. évfolyamának tananyagára.

Kulcsszavak: történelemoktatás német paradigmaváltás

A szerző elérhetősége: tenigl@tkbf.hu

Takács Zsuzsanna Mária

A magyar erdészeti szakképzés kérdésköre az Erdészeti Lapok hasábjain 1862-1883

A magyar szakoktatás történeti fejlődésének szerves részét képezi a magyar alsó-, majd középfokú erdészeti oktatás intézményesülése, melynek létrejöttében elvülhetetlen érdemei vannak az 1862-ben alapított Erdészeti Lapok hasábjain két évtizeden keresztül, 1862 és 1883 között megjelenő cikkek szerzőinek, akik felhasználva a sajtó figyelemfelkeltő és befolyásoló erejét, fejtették ki gondolataikat. A folyóirat az 1851-ben alapított Ungarischer Forstverein, majd a jogutód Országos Erdészeti Egyesület (1866-tól) folyóirataként biztosította a lehetőséget az erdészeti szakoktatás fejlesztése érdekében felszólaló szakembereknek, melynek eredményeként megállapították, hogy önálló állami alerdész iskola felállítása szükséges és 1883 őszén megnyitotta kapuit a Királyhalmi Erdőőri Szakiskola, az ország első állami alsófokú erdész szakiskolája. A történeti kutatások során a sajtótermékek vizsgálatával az adott korszakra vonatkozó többletinformációhoz juthatunk. Kutatásunk során felhasznált primer forrásainkat, az Erdészeti Lapokban megjelenő írásokat elemezzük a saját szakoktatásuk érdekében kifejtett érdekérvényesítő tevékenységükkel kapcsolatban, mely a folyóirat első két évtizedében megjelent lapszámok és az azokban megjelent cikkek témáinak tekintetében jelentős arányt képviselnek, és ennek kapcsán vállalkozunk azon folyamat bemutatására, ami elvezetett a 19. század végén ezen iskolatípus létrejöttéhez.

Kulcsszavak: Magyarország, dualizmus kora, erdészeti szakoktatás

A szerző elérhetősége: takacs.zsuzsanna@pte.hu

Tamás Harangozó

Conceptualising educational quality in Learning Communities

Conceptualising educational quality has been characterised by two major traditions: an economist that mostly judges quality based on financial returns, cost-efficiency of programs with the use of indicators; and a humanist/progressive one that focuses more on the role of education in overcoming inequalities and establishing social well-being. Many authors suggest (e.g. Barrett et al., 2006; Tikly, 2011) that the dominance of the economist approach, with few exceptions, has made the western episteme of understanding quality in education prevail, which impedes grasping the complexity of outcomes in unique educational programs that do not fit neatly in either of the two approaches. Learning Communities, a school transformation model based on a large-scale longitudinal research project (INCLUD-ED: Strategies for Inclusion and Social Cohesion in Europe from Education 2006-2011), is one of these programs. It has been evidenced that inclusion and utilisation of the cultural knowledge of parents, community members and social workers in classrooms and school matters not only improve students academic performance, solidarity and equality in general, but also lead to a more efficient school operation and the socio-economic development of the surrounding community. The main objective of the paper was to find out how educational quality is defined in Learning Communities when characteristics of the economist and humanist/progressive traditions are equally discernible. The following two research questions were identified. What are the underlying quality-related assumptions in research papers discussing Learning Communities? How consistent the quality concept of Learning Communities is with the major approaches to educational quality? The theoretical framework is based on a five-component model that is proposed as a tool to analyse education quality. It includes effectiveness, efficiency, equality, relevance and sustainability. The model is argued to be independent from any tradition of quality concept, as they were identified by a literature review that involved both economist and humanist/progressive accounts. This framework was intentionally chosen to allow for a more objective approach in analysing the quality concept. In the study a qualitative research approach was taken and document analysis was used as a primary method which explores different historical, political, social, economic and personal aspects of the research questions (Mills et al., 2010). The social and the personal perspectives are emphasised in the paper. A thematic analysis was applied both as a descriptive and a data reduction strategy, and it helped to identify patterns in the data (Given, 2008). The analysis is inductive and it has a bottom-up approach. Different themes and subthemes were identified, some of which emerged from either the literature review or the theoretical framework and along the process of analysis. Common themes with regard to quality were identified and contested against the wider research findings that was previously outlined in the literature review. Designing the tool for analysis was based on a literature review that was previously conducted. While choosing the theoretical framework, it was important to take an unbiased view that allowed for analysing the data from multiple perspectives instead of prioritising one. The primary source for data were provided by 14 academic pieces of work e.g. reports, research papers, and case studies. 4 of the writings were connected to the conceptualisation of educational quality, and 10 were those discussing the findings of the INCLUD-ED Research from a wider perspective. Excerpts from these topics were taken into consideration and scrutinised from two angles: sociological on the one hand to gain insight into the underlying terms and ideology of Learning Communities as a construct; and a cognitive perspective on the other hand to involve the learning aspect of the model. There were two conclusions regarding the theoretical framework. Firstly, relevance and external effectiveness in the reviewed cases tend to be connected meaning that what in the analysis appeared to be relevant for education, seemed to be valid for what schools were defined to stand for. In other words, educational program serves the goals of schooling (external effectiveness) and the goals of schooling are aligned with the needs of the community (relevance). The other point concerns the relationship between equality and efficiency. In many cases efficiency is ensured on the cost of equality (Barrett et al., 2006). In the case of Learning Communities, this tension is resolved, because one factor that increases efficiency is the reallocation of human resources (parents', community members', social workers' participation) contributes to a stronger social cohesion, thus promoting equality. As for the traditions of educational quality concepts, Learning Communities is difficult to classify as it does not fit in either approach. Although, many of its characteristics are mostly associated with the humanist/progressive approach (e.g. focus on inclusive school processes, pedagogies, democratic school governance) there are many that are associated with the economist view (e.g. strong emphasis on development, cost-efficiency, high academic attainment, especially in literacy & numeracy skills). Thus considering the actual needs of the local environment through educational programs can be more beneficial economically and in a progressive humanist sense than thinking of educational quality in 'either-or' dichotomies. The findings revealed a more subtle understanding of quality, according to which efficiency and equality are not contradictory principles, the purpose and mission of schools respond to the need to equip students with what is necessary to cope with issues in their actual community, but at the same time basic skills are developed and positive results reflected in indicators are delivered too.

Keywords: Learning Communities, educational quality, K-12 schools

Contact: harangozo.toma@gmail.com

Támba Renátó

Az anya-gyermek kapcsolat ábrázolása Fényes Adolf festészetében

Kutatásomat módszertani szempontból sokrétűség jellemzi, de az elemzések szerkezeti vázát Panofsky (2011) ikonográfiai modellje alapján, illetve annak a Mietzner-Pilarczyk (ld. 2013, 36. o.) szerzőpáros által továbbgondolt változata alapján dolgoztam ki. Kutatásaim során az alkotást társadalmi állapotok, eszmei konstrukciók, életesemények dokumentumaiként, lenyomataiként vesszük számba, melyek politikai, vallásos vagy filozófiai meggyőződéseket hordoznak magukban, tükröznek vissza (ld. Bätschmann, é. n., 78. o.). Kutatásom alapfogalma a gyermekszemlélet, melynek alkategóriái: gyermekkép és gyermekfelfogás (ld. Pukánszky, 2005, 9-10. o.). Fényes Adolfot kortársai és ismerői csendes, különc humanistának tartották, kritikusai és a szocialista művészet későbbi képviselői a szocializmus prófétái közé sorolták (Oelmacher és N. Péntes, 1960), azonban Lyka Károly (1905) és Hornyik Sándor (é. n.) műveinek esztétikai kvalitásaira irányítják a figyelmet. Elemzéseim során nagy hangsúlyt fektetek az összehasonlításra, illetve a Madonna-ikonográfiával való folytonosság (Eperjessy, 2006) hangsúlyozására. A néprajzi szakirodalomban hangsúlyozott kíméletlen életre nevelés elvével és a szeretetlenség elvével szemben az ábrázolásokon leolvasható a szeretet, a gyámolítás, a gondoskodás mozzanata, összhangban Bálint Alice (1941) „archaikus szeretet” fogalmával”, illetve Linda Pollock (1998) megállapításával, mi szerint a gyermekkor és a gyermekhez való szülői viszonyulás nem annyira történeti, mint inkább biológiai kategória. Ugyanakkor az egyetlen olyan alkotás, mely már nem kisgyermekkorú gyermeket ábrázol anyjával (Öltöztetés, 1904) már a szertartásos falusi életrend szerves részeként mutatja be az anya-gyermek kapcsolatot.

Kulcsszavak: gyermekkép, gyermekfelfogás, Fényes Adolf, archaikus szeretet, ikonográfia és ikonológia

A szerző elérhetősége: trenato87@gmail.com

Teperics Károly – Szilágyiné Czimre Klára – Márton Sándor

A tanuló városok és régiók területi megjelenése és társadalmi-gazdasági mutatókkal való kapcsolata Magyarországon

Tanuló régió (tanuló város) kutatásunk keretei között komplex index (LeaRn Index) kialakításával vizsgáltuk Magyarország településeinek tanuláshoz való viszonyát. Az indexalkotás folyamatában a J. Delors-féle tanulási formákat használtuk fel. A munka jelen fázisában az általunk kreált komplex mutatót (illetve annak alkotóit) társadalmi-gazdasági mérőszámmal (egy lakosra jutó SzJA érték) és komplex fejlettségi mutatókkal (deprivációs index, objektív jól-léti index) vetettük össze. A várakozásoknak megfelelően erős korrelációt találtunk a gazdasági fejlettség és a formális tanulás eredményei között, de látványosan hiányzik ez a társadalmi aktivitás/közösségi tanulás vonatkozásában. A komplex indexekkel történő összevetés is erős párhuzamokat fed fel, közülük az objektív jól-léti mutató kapcsán észlelhető a legerősebb kapcsolat. Általában igaz, hogy a LI legjobb értékei városokhoz, városkörnyéki településekhez kötődnek, de más társadalmi-gazdasági mutatóknál jobb a megjelenésük a perifériákon is.

Kulcsszavak: tanuló régió, tanuló város, komplex index, területi különbségek,

A szerző elérhetőségei: teperics.károly@science.unideb.hu, marton.sandor@arts.unideb.hu

Tódor Imre

A középiskola-választási döntés mechanizmusai a felekezeti intézményekbe jelentkezők körében

A mai napig aktuális és égető kérdés megválaszolására vállalkozunk: az iskola-felhasználók (tanulók valamint a szülők) iskolaválasztásánál szerepet játszik-e a felekezeti iskolák által képviselt norma, érték és vallásosság? Kutatásunk által egyrészt adatokat kívánunk gyűjteni a minden évben történő beiskolázási terv elkészítéséhez, másrészt tudatos tanulási pálya tervezésére motiválni a tanulókat, és harmadrészt – tulajdonképpen célunk – előrejelezni a verseny mértékét az iskolák (állami és felekezeti) megválasztásában. Feltevéseink a következők: 1) a felekezeti iskolák vonzerejét az adott származási közösség vallásos volta határoolja be, ahol presztízs értékűnek számít tanulni, gyereket taníttatni. 2) a felekezeti iskolák vonzerejét a személyes odafigyelés, a „családias légkör”, a közösség összetartó ereje indikálja. 3) a felekezeti iskolák vonzerejében eminens szerepet játszik a kedvező minőségi mutatók megléte, azaz a „jó iskola” ismérvei (színvonalas oktatás, hírnév, rend stb.). Többlépcsős csoportos mintavételt tervezünk, melynek során első körben az iskolát választjuk ki, majd második lépcsőben az iskolákon belül kerül sor a tanulócsoporthoz kiválasztására. A kutatásunk során elérni kívánt iskolák közé az erdélyi magyar történelmi egyházak (római katolikus, református és unitárius egyházak) Hargita megyében székelő felekezeti tanintézményei kerülnek be. Kutatásunk módszeréül a kérdőíves felmérés szolgál, melyet a felekezeti iskolák kilencedikes diákjaival végzünk, ugyanis egy évvel korábban (VIII. osztály folyamán) már ki voltak kérdezve az akkori aspirációik tekintetében, ugyanakkor az akkori döntés mechanizmusa még elevenen él bennük.

Kulcsszavak: iskolaválasztás, felekezeti oktatás, tőkeforrások, erőforrások

A szerző elérhetősége: imretodor@gmail.com

Tordai Zita – Holik Ildikó

Mentortanárok a pedagógusi pályáról

A pedagógusi pálya megítélése számos hazai és nemzetközi kutatás témája (Szabó, 1998; Marián, 1997; Chrappán, 2010; Holik, 2014), ezek fókuszában a tanári pálya presztízse és a pedagógusok jövőre vonatkozó tervei állnak. Kutatásunkban a mentortanárok szempontjából járjuk körül ezt a kérdést. A mentortanárok a pedagógusképzés kulcsszereplőiként a modell, a szakértő konzultáns és a tanácsadó szerepét töltik be (Lesznyák, 2005), és segítik a tanári pályaszocializáció folyamatát (Kubinger-Pillmann, 2011). Mivel példaként szolgálnak a tanárjelöltek számára (Szivák, Lénárd és Rapos, 2011), fontos az, hogy miként viszonyulnak a pedagógusi pályához, hogyan tudnak utat mutatni a leendő tanárok számára. A kutatásunk célja annak a feltérképezése, hogyan vélekednek a mentortanárok a pedagógusi pályáról, mennyire elégedettek a pálya megbecsülttségével, illetve milyen a szakmai jövőképük és igényük a továbbfejlődésre. Kutatásunkat 2015 tavaszán végeztük az intézményünkben végzett és a jelenlegi gyakorlatvezető mentortanár szakos hallgatók körében, online kérdőív alkalmazásával. A megkérdezett mentortanárok egyáltalán nem (37%) vagy csak valamennyire (51%) elégedettek a pedagógus pálya presztízisével, mégis a pályán képzelik el a jövőjüket, 78%-uk a mesterpedagógusi fokozat elérésére törekszik. Ebben főként a magasabb fizetés, a szakmai elismerés, és saját önbecsülés iránti igény motiválja őket. A tanári pályán fontosnak tartják, hogy emberek között lehetnek, fejleszthetik a tanulók személyiségét és gondolkodását, a kihívást jelentő feladatokat, valamint a példamutatást. Az eredmények ismeretében a mentortanárok képzése során érdemes nagyobb hangsúlyt fektetni a pedagógusi pálya megítélésének kérdésére, a háttérben álló motívumok tudatosítására.

Kulcsszavak: pedagógus pálya megítélése, szakmai jövőkép

A szerző elérhetőségei: holik.ildiko@tmpk.uni-obuda.hu, tordai.zita@tmpk.uni-obuda.hu

Tóth Zoltán

Egy egyetemi felzárkóztató kurzus hatékonyságvizsgálata

A felsőoktatásba belépő hallgatók számának növekedése maga után vonta a hallgatók felkészültségének nagymértékű heterogenitását és a nemzetközi viszonylatban is kiugró lemorzsolódását. A természettudományos képzést folytató egyetemek többsége a gyenge alapokkal érkező hallgatók felzárkóztatására külön kurzusokat indítanak, melyekre a képzés első napjaiban megíratott ún. kritériumdolgozat alapján kötelezik a hallgatókat. Eddig elsősorban a kritériumdolgozatok formális és tartalmi elemzéséről jelentek meg tanulmányok. Nem készült el azonban ezeknek a felzárkóztató kurzusoknak a hatékonyságvizsgálata. Vizsgáltuk, hogy a Debreceni Egyetemen folyó „Felzárkóztató alapismeretek” kurzus hatékonyságát a gyenge alapokkal érkező kémia-, vegyészmérnök- és biomérnök szakos hallgatók felzárkóztatásában. Az elmúlt 4 év (2011-14) adatai alapján összehasonlítottuk a felzárkóztató kurzuson részt vett, valamint a kurzus alól felmentést kapott hallgatók „Általános kémia” szemináriumán, laboratóriumi gyakorlatán és kollokviumán elért teljesítményét. Ezután a felzárkóztató kurzuson részt vettek csoportját addig szűkítettük a leggyengébb hallgatók elvételével, amíg el nem értük a kritériumdolgozatot legalább 70%-os eredménnyel teljesítő csoport átlagteljesítményét. Az így kapott szűkített létszámot az eredeti csoportlétszámhoz viszonyítva képeztük a felzárkóztatás hatékonyságát jellemző százalékos mutatót. Megállapítottuk, hogy a felzárkóztatás hatékonysága a vizsgált időszakban 22%-ról 72%-ra nőtt. A legjobb mutatókat minden évben a laboratóriumi gyakorlat esetében, a leggyengébbeket a szeminárium esetében kaptuk.

Kulcsszavak: felsőoktatás, felzárkóztatás, hatékonyságvizsgálat, kémia

A szerző elérhetősége: toth.zoltan@science.unideb.hu

Török Balázs

A tehetséggondozás integrálódása az oktatási rendszerek működésébe

Az oktatási rendszer funkcióterületei egyenlőtlenül fejlődnek, aminek egyik jele, hogy a tehetséggondozás funkcióterülete a kompenzatórikus oktatás területéhez viszonyítva kevésbé kidolgozott, és a legtöbb országban kevésbé integrálódott az oktatási rendszer működésébe. Általánosságban elmondható, hogy tehetséggondozás vonatkozásában a rendszerfejlődési szempontok alapján a legtöbb országban stagnálás figyelhető meg. Vizsgálatunk a rendszerelméletet alapul véve kísérel meg feltárni azokat a tényezőket, melyek az oktatási rendszerek differenciálódását és működését a tehetségügy funkcióterületén befolyásolják. Az oktatási rendszerekre kitékintő elemzés elsősorban az angolszász országok elveire és gyakorlatára koncentrál, mivel az oktatáskutatás és a rendszerfejlesztés terén az utóbbi évtizedekben meghatározó jelentőségű audit kultúra leginkább éppen az angolszász országokban vált elterjedtté. Kiemelt figyelmet fordítunk az Egyesült Államokra, ahol a társadalomtudományok kvantitatív szcientizmusa már évtizedekkel korábban előkészítette a metodikai alapokat az iskolai teljesítmények és a tanulói tehetségek méréséhez, a tehetségügy mégis stagnáló állapotban van sokak szerint. A vizsgálat a tehetségügy oktatási integrálásának eltérő típusait mutatja be, emellett jelzi, hogy mely feltételek teljesülése esetén válhat az oktatás normál működésének - mindenki számára elérhető - szolgáltatásává a tehetséggondozás.

Kulcsszavak: oktatási rendszer, rendszerfejlesztés, tehetséggondozás

A szerző elérhetősége: torokb@ella.hu

Trendl Fanni – Vörös Katalin

Cigány/roma tartalmak vizsgálata a történelem tankönyvekben (5. – 12. évfolyam)

A 2015-ben lezajlott kutatás során 31 történelem és állampolgári ismeretek tankönyv vizsgálata zajlott le a PTE BTK Romológia és Nevelésszociológia Tanszék oktatói által megalkotott szempontsor alapján. A vizsgálat célja az volt, hogy a kísérleti tankönyvekben megjelenő romológia tartalmakat megvizsgáljuk, és fejlesztési javaslatokat tegyünk arra vonatkozóan, hogy a cigánysággal kapcsolatos hiteles és tudományos forrásokon alapuló tudástartalmak jelenjenek meg a közoktatásban. A vizsgálat során számos a cigánysággal kapcsolatban pontosításra szoruló tartalmat fedeztünk fel, továbbá a történelem tankönyvek alapvető szemléletével kapcsolatban is fogalmaztunk meg javaslatokat.

Kulcsszavak: tankönyvvizsgálat, történelem, cigány/roma tartalmak

A szerző elérhetősége: trendl.fanni@pte.hu

Trendl Fanni

A „befogadó környezet” megvalósulása egy egyetemi szakkollégiumban

Az előadást a Varga Aranka által vezetett Befogadó Egyetem című szimpóziumban kívánom megtartani. Jelen előadás a Pécsi Tudományegyetemen 2015 májusában megalakult, a „befogadó egyetem”⁴⁰ koncepcióját kidolgozó kutató-fejlesztő műhely keretein belül készült kutatás eredményeit kívánja bemutatni. Célja, hogy az inklúzió több évtizedes külföldi és hazai eredményeihez igazodóan bemutasson egy „jó gyakorlatot”, mely a Pécsi Tudományegyetemen működik 2002 óta. Az írás bemutatja a Wlislöck Henrik Szakkollégium létrejöttének társadalmi kontextusát, működését és az inklúzió gondolatvilágához kapcsolható különböző modellek segítségével rámutat a Szakkollégium befogadó jellegére.

Kulcsszavak: inklúzió, szakkollégium, eredményesség

A szerző elérhetősége: trendl.fanni@pte.hu

Ulleinné Gódor Alexandra

A hátrányos helyzetű és cigány gyermekek megismerésére irányuló módszerek vizsgálata a Hegyháti Járás óvodáiban

Az EU oktatáspolitikája dokumentumaiban felhívja a figyelmet arra, hogy az élethosszig tartó tanulási folyamatban a kisgyermekkorai nevelés megtérülési rátája a legnagyobb. Ez a megállapítás a hátrányos helyzetű gyermekek esetében az eredmények felhalmozódása miatt különösen érvényes. A köznevelési törvény három éves kortól kötelező óvodáztatást ír elő annak érdekében, hogy a gyermekek minél korábban bekapcsolódjanak az intézményes nevelésbe, és a szociokulturális hátrányok ne halmozódjanak fel. Emellett az óvodapedagógusoknak minden gyermekről kötelező egyéni fejlődési naplót vezetni. Az ehhez kapcsolódó eszközöket, módszereket az intézmények szabadon választhatják meg, és belső szabályozó dokumentumaikban rögzítik azokat. Az óvodai nevelőmunka hatékonyságát sok más tényező mellett erősen befolyásolja az a kérdés, hogy mennyire céltudatosak és alaposak a gyermek egyéni sajátosságainak megismerésére irányuló vizsgálatok. A nevelőmunka, és azon belül kiemelten a hátránycsökkentő munka csak akkor lehet eredményes, ha az egyéni sajátosságokból kiindulva az erősségekre építve igyekszik a lemaradásokat minimalizálni. Előadásomban bemutatom a Hegyháti Járás óvodáiban végzett kérdőíves vizsgálat eredményeit, amely a gyermek megismerésére irányuló vizsgálati módszerek feltérképezését, összehasonlítását célozta. A vizsgálat rávilágít, hogy valamennyi óvoda törekszik a törvényi előírásoknak való megfelelésre, ugyanakkor a megismeréshez használatos módszerek és eszközök tekintetében az intézmények gyakorlata nem egységes, és csak kevés esetben épül konkrét fejlesztő munka a megfigyelések, mérések tapasztalataira.

Kulcsszavak: óvodai nevelés, hátránycsökkentés, mérés-értékelés

A szerző elérhetősége: godorszandra@gmail.com

Üröginé Ács Anikó

A szakképzés szerepe a gyermekvállalásból eredő munkaerő-piaci hátrányok kompenzálásában

A szakképzés átalakuló rendszere az egyének társadalmi és gazdasági aktivitásának növekedését célozza, elsősorban a tanulási eredményekre fókuszálva. A foglalkoztathatóság növelése új szakmai ismeretek elsajátítását, illetve a meglévő szakmai tudás megújítását igényli. A munkaerő-piacon hátrányos helyzetű csoportok szakképzési lehetőségei azonban sokszor korlátozottak. A szakképzés területén nők és férfiak részvétele eltérő mértékben van jelen, gyakran találkozunk nemspecifikus képzési jellemzőkkel, szakmai végzettségekkel és foglalkoztatással. A gyermekvállalás időszaka tovább nehezíti a képzési programokban való részvételt, és ezáltal gyengíti a munkaerő-piaci reintegráció esélyét. Sokszor problémát jelent a szakképesítések megszerzéséhez szükséges hosszú képzési idő, a gyermekfelügyelet megoldatlansága, a támogató környezet hiánya, melyek végső soron a képzésből történő lemorzsolódást okozhatják. Kutatásom célja a kisgyermekes (0-3 éves korú gyermekkel rendelkező) anyák tanulási életútjának vizsgálatára irányul. Kiindulópontom, hogy felnőttképzésben és ezen belül a szakképzésben való részvételüket elsősorban az őket érintő hátrányok kompenzálásának tekintem, továbbá, hogy az önálló tanulás folyamatának sikeressége nagymértékben függ az iskolai végzettségtől és az egyén motivációjától. Adatbázis elemzés és kérdőíves kutatás keretében vizsgálom szakképzési és munkaerő-piaci jellemzőiket.

Kulcsszavak: kisgyermekes anyák, esélyegyenlőség, munkaerő-piaci hátrányok kompenzálása

A szerző elérhetősége: acs.aniko@ppk.elte.hu

Ütőné Visi Judit – Hollóné Bódi Katalin

Kertpedagógiai programfejlesztés az Eszterházy Károly Főiskolán

Az Eszterházy Károly Főiskola tevékenységében az elmúlt időszakban kiemelt szerepet kapott a környezettudatosság, a fenntarthatóság szemléletének közvetítése. Kutatócsoportjai, intézetei eddig is szép számban vettek részt ilyen jellegű programokban, fejlesztésekben. Ezért is örültünk az Iskola a természetben (TÁMOP-3.3.17-15/1) pályázat kiírásának, amely a környezeti nevelés egy sajátos eszközének és színterének, az iskolakertnek a fejlesztéséhez kapcsolódott. A főiskola Gyakorlóiskolája 15 partner iskolával – döntően hátrányos helyzetű tréségek intézményeivel – együtt vett részt a program kidolgozásába és kipróbálásába, amely 2015 nyarától 2015 őszéig tartott. A projektben az iskolakert több típusának pl. háztáji konyhakert, egészségkert kialakítását és fenntartását, a kertművelés tanulói tevékenykedtetésen alapuló tananyagát, valamint az ehhez kapcsolódó sajátos ismeretek és környezeti tartalmak (pl. fenntarthatóság, egészségnevelés és prevenció, környezetvédelem és biokertészet) komplex átadásának módszerét fejlesztették ki a kollégák. A programcsomag elkészítését számos képzés és tréning egészítette ki. Az előadásban ennek a fejlesztésnek a folyamatát, az elkészült modul rendszerű programcsomag tartalmi, módszertani jellemzőit és a környezeti nevelés megvalósulásában betöltött szerepét mutatjuk be. Kitérünk az intézmények közötti együttműködés, a hálózatos tanulás tapasztalataira is.

Kulcsszavak: kertpedagógia, iskolakert, programcsomag

A szerző elérhetőségei: judit.uto.visi@gmail.com

Ütőné Visi Judit

Az új 5-6. osztályos Természetismeret tankönyvek környezetpedagógiai szempontú elemzése

A környezeti nevelés és az annak megvalósulását segítő környezetpedagógia hazánkban a Nemzeti alaptanterv 1995-ös bevezetését követően fokozatosan került az érdeklődés középpontjába. A környezeti nevelés fontosságának felismerését tükrözi, hogy a nevelést-oktatást szabályozó dokumentumok szintjén mind hangsúlyosabban fogalmazódnak meg az ezzel kapcsolatos elvárások. Ezek megvalósulásához az út a tanításon, a közös tanári és tanulói tevékenységen keresztül vezet, amelynek alapját a tankönyvek jelentik. Különösen fontos szerep hárul azokra a tankönyvekre, amelyek megalapozzák a tanulók ilyen jellegű ismereteit. Ezért esett a választás a természetismeret tankönyvekre. Ezek közül az 5-6. évfolyam számára készített új kísérleti tankönyvet elemeztük. Az elemzés során arra kerestük a választ, hogy hol, mely témákban és milyen formában jelennek meg a környezeti tartalmak. Vizsgálatuk azt is, hogy ezekre a tartalmakra milyen mértékben jellemző a komplex megközelítés, illetve, hogy megfigyelhető-e már most a természettudományos ismeretek későbbi tantárgyi tagolódása. A tartalmi elemzés alapját a környezeti témákhoz kapcsolódó, előre meghatározott kulcsfogalmak előfordulás-vizsgálata jelentette. Vizsgáltuk a témák feldolgozását segítő módszertani eszköztárat is. Ebben kitértünk a képi elemekre, a tananyag feldolgozását, elmélyítését segítő feladatokra, a tanulói aktivitásra épülő módszerek megjelenésére. Vizsgáltuk a téma iránti érdeklődés felkeltését, a motivációt segítő eszközök megjelenését is. Az előadásban ennek a tartalmi és tantárgypedagógiai szempontú elemzésnek a tanulságait mutatjuk be.

Kulcsszavak: természetismeret, tankönyv, tantárgypedagógia

A szerző elérhetősége: judit.uto.visi@gmail.com

Váczai Zoltán – Rajna András

A multisport szerepe a 21. századi sportképzésben

A Rajna András olimpiai ezüstérmes kajakozó nevével fémjelzett Sport Navigátor Program multisport képzéseket és sportorvosi vizsgálatokkal (antropometriai mérés, mozgásszervi vizsgálat, sportpszichológia) megerősített sportágválasztási tanácsadást kínál a 6-14 éves korosztály számára.

Magyarországon a sportegyesületek körében abszolút egyeduralkodó a monosport szemlélet. Minden klub „vadászik” a gyerekekre, de amint megvannak, főleg azokra koncentrálnak, akik ügyesek/tehetségesek/akikben az eredményt látják. Az adott sportágban kevésbé tehetséges gyerek nagy valószínűséggel kihullik a sportágból, és ezzel együtt a (tömeg)sport rendszerből is. Ez mindannyiunk vesztesége sportklubnak, szolgáltatóknak, sportszer gyártónak/kereskedőnek egyaránt. A monosport klubok a nagyszerű sporteredmények melléktermékeként ezt is termelik.

Kutatásunk során hipotéziseink: nagyobb valószínűséggel marad bent a sportági rendszerben, mint aktív (értsd: legalább heti 1-2x aktívan sportoló) 12-18 éves korban és ér el jobb eredményeket a kötelező egészségügyi, állóképességi felméréseken (pl. NETFIT); potenciális élsportolóként jobb eredmények elérésére lesz képes.

Ha hipotézisünk igaz, akkor a multisport minden szinten pozitív hatású: egyén számára: élethosszig sportolás = jobb életminőség; gazdaság számára: több sportoló ember = több bevétel, munkahely, adóbefizetés a sport iparban; társadalom számára: egészségesebb egyének = egészségesebb/termelékenyebb társadalom.

Kulcsszavak: monosport, multisport, utánpótlás-sport, versenysport, tömegsport, sportgazdaság, egészséges társadalom, sportoló nemzet

A szerző elérhetőségei: kisvaczi@gmail.com

Varga Aranka

Az inkluzivitás folyamatelvű modellje

Az előadás a kölcsönös befogadást sikeres személyes és közösségi boldogulásként tételezi, és az érdekében tett folyamatos és célzott beavatkozások közös jelzőjeként használja az inkluzív megnevezést. Inkluzív modellként értelmezi azon beavatkozások komplex rendszerét, mely valamennyi szegmensében az egyéni sikerességet gazdagító együttélést célozza, és egyúttal segíti megtervezni és kontrollálni a különböző helyen, időben és közösségben megvalósuló inklúziós törekvéseket. Az oktatás területe különösen jó helyzetben van az inkluzív modellfejlesztés szempontjából – ahogy az előadás történetiségében felvillantott példái is mutatják. Az előadó ezen belül a felsőoktatásra fókuszál, ahol a befogadás eszméje az Inclusive Excellence gondolatával megerősítve terjed, mely szerint az „inkluzív kiválóság” a diverzitást a XXI. század kihívásainak szolgálatába állítva teremt minőségében új, mindenki számára haszonnal járó akadémiai környezetet. Az akadémiai kiválóságra törekvő környezet tehát az inkluzív megközelítésből táplálkozva, egyre inkluzívabbá válva lesz képes a minőségi megújulásra. Az előadás alkotó módon használja fel a szerző inklúzióval kapcsolatos másfél évtizedes kutatómunkáját, gyakorlati tapasztalatait és az ezek alapján kidolgozott általános vizsgálati modelljét. Ezt egészíti ki az inklúzió felsőoktatási modelljeinek rendszerelvű áttekintésével, mellyel segíteni kívánja annak a kutató-fejlesztő csoportnak a munkáját, mely a Pécsi Tudományegyetemen készíti „Befogadó Egyetem” című szakmai javaslatát. Bízva abban, hogy a hazai felsőoktatásban is egyre több intézmény teszi a befogadóvá válást akadémiai missziója részévé a felismert minőségi megújulás szellemében.

Kulcsszavak: Befogadó Egyetem, inkluzív kiválóság, inkluzív akadémiai kiválósági modell

A szerző elérhetősége: varga.aranka@pte.hu

Varga Attila – Könczey Réka – Saly Erika

A magyar ökoiskola hálózat működésének értékelése – monitoring megközelítés

A magyar Ökoiskola hálózat 2000-ben alakult, 40 kísérleti iskolákban és azóta folyamatosan növekszik. Jelenleg a hálózatnak közel 900 tagja van, az iskolák mintegy negyede csatlakozott a hálózathoz. Az iskolák önkéntesen pályázhatják meg az Ökoiskola Címet, melyet az oktatásért és a környezetvédelemért felelős minisztérium közösen adományoz minden évben. A pályázat alapja egy önértékelés, mellyel az iskoláknak nyolc területen kell számot adniuk a fenntarthatóság pedagógiájának területén végzett rendszerszerű munkájukról. A magyar rendszer alapjául szolgáló egész iskolás megközelítés háttérében az ENSI nemzetközi hálózat iskolafejlesztési koncepciója áll. Az ökoiskolák munkájának nyomon követése érdekében egy kétszintű felügyeleti rendszer működik. A rendszer első szintjén minden évben egy on-line kérdőívet kap minden Ökoiskola Címmel rendelkező iskola. A monitoring rendszer második szintjét a helyszíni látogatások képezik, melyek során dokumentum-elemzés és interjúk is készülnek egy sokkal szűkebb mintán évente körülbelül 10 iskolában, amely legalább hat éve ökoiskola vagyis Örökös Ökoiskola Címmel rendelkezik. A helyszíni látogatásoknak két célja van: egyfelől, mélyebb betekintést nyújtani a legsikeresebb ökoiskolák működésébe, másfelől a helyszíni diagnózis alapján szakmai segítséget nyújtani a kérdőíves adatok, alapján komoly problémákkal küzdő iskoláknak. Az előadás összefoglalja a 2016-ban kiküldött kérdőívek (n = 869) által gyűjtött adatokat és a helyszíni látogatások (n = 10) tanulságait, különös tekintettel az megosztott vezetésnek az iskola kommunikációjának az ökoiskolák sikeres működtetésében játszott kiemelkedő szerepére.

Kulcsszavak: ökoiskola, értékelés, monitoring

A szerző elérhetőségei: varga.attila@ofi.hu

Vass Dorottea

Mesehősök az ábécés olvasókönyvek olvasástanulási szövegeiben határainkon innen és túl

Ismert, hogy azok a gyerekek, akik vonzódnak a mesékhez, több izgalommal készülnek az első osztályra, és erősebb késztetést éreznek az írás- és olvasástanulás iránt (Bárdos, 2009; Vekerdy, 2010). Mégis, akadnak olyan gyerekek, akik már az első osztály végére határozottan állítják azt, hogy már nem szeretnek olvasni. A jelenség okát, úgy vélem, érdemes keresni. Korábbi tanulmányomban (Vass, 2016) rámutattam, hogy fontos, hogy az első osztályos olvasókönyv milyen olvasástanítási módszert alkalmaz, milyen irodalmi szövegek találhatók benne, valamint arról is szó esett, hogy az illusztrációk minősége is fontos szerepet játszik. Jelen kutatásom az olvasókönyvek irodalmi szövegeinek hőseit vizsgálta. A vizsgálat a Magyarországon, Vajdaságban, Erdélyben, Felvidéken és Kárpátalján alkalmazott egy-egy olvasókönyv irodalmi szövegeinek szereplőire fókuszált. Azt vizsgáltam, hogy milyen szereplőket tartalmaznak a szövegek, majd létrehoztam a szereplő-kategóriákat, ezen belül pedig a hőstípusokat. A kategóriák előfordulási gyakorisága alapján hasonlítottam össze az egyes olvasókönyveket. Arra kerestem a választ, hogy az egyes olvasókönyvek között van-e jelentős eltérés abban, hogy milyen szereplők és hősök dominálnak a történeteikben. Arra is kíváncsi voltam, hogy ajánlásként megfogalmazható-e „optimális” szereplőarány, hős-típus arány a gyermekek életkori és lélektani igényeit figyelembe véve. A kutatás eredménye az első osztályosokkal végzett, folyamatban lévő irodalompszichológiai felmérés komparatív szakaszában kap majd jelentőséget. Ott vagyok kíváncsi, hogy az olvasókönyvek mesehősei mennyire találkoznak a gyerekek ízlésvilágával, elvárásaival, s ezek vajon egybeesnek-e a szakirodalom által sugallt életkori és lélektani igényekkel.

Kulcsszavak: mesepszichológia, mesehősök, magyarországi és határon túli ábécés olvasókönyvek

A szerző elérhetősége: vass.dorottea@gmail.com

Vatai Éva

Az út a tantervtől az alkalmazható és tartós tudásig

Első ránézésre egyszerű és rövid útnak tűnik a tanterv megvalósítási folyamata, vagyis: amit a tantervben előláttak, azt a tanárnak át kell adnia a tanulóknak. A tankönyv és az egyéb taneszközök segíthetik a tanár munkáját, azonban kétségtelen, hogy neki kell gondoskodnia az ismeret-elsajátítási folyamat egészéről, melynek a várt kimenetele a tartós és alkalmazható tudás. Meg kell tehát vizsgálnunk először is a tantervet, majd a tankönyveket is abból a szempontból, hogy mennyire segítik elő, illetve gátolják a pedagógusok munkáját a kívánt cél elérésében. Ismerve a szerbiai tanterveket és tankönyveket, összehasonlítva azokat az adott szempontok alapján a magyarországiakkal, jelentős különbséget nem fedezhetünk fel. Megállapítható viszont, hogy akár megfelelő szakmai tudás mellett is nehéz dolguk van mind a magyarországi, mind a szerbiai tanároknak. A tanterv- és tankönyvelemzések rámutatnak ezeknek a nehézségeknek az okaira, de egyben a kiaknázatlan lehetőségekre is, amelyek nyitva állnak a tanárok előtt.

Kulcsszavak: tanterv, tartós tudás, alkalmazható tudás

A szerző elérhetősége: vatai.eva.2015@gmail.com

Verdes Miklós

Személyközpontú nevelésfelfogások hazai recepciója a XX. század második felében

A személy fogalmát középpontba állító különböző nevelésfelfogások magyarországi recepciójára a közelmúltban több vizsgálat irányult, a téma szisztematikus vizsgálata a jelek szerint még várat magára. Jelen kutatás ezen recepciótörténet néhány jelentős állomására fókuszál, azzal a szándékkal, hogy hozzájáruljon a magyarországi recepciótörténet szisztematikus vizsgálatát és elemzését. A vizsgált művek, melyek között magyar szerzők munkája, illetve monográfiák fordítása is megtalálható, jelentősen hozzájárultak a személyközpontú pedagógiai megközelítést képviselő szerzők magyarországi ismertségéhez. További kutatás tárgyát képezi, hogy a művek magyarországi megjelenését követően a magyar szerzők munkáiban milyen mértékben kapott teret a perszonalista megközelítés ismerete, különös tekintettel például a XX. század második felében kiadott neveléstörténeti tankönyvek, forrásgyűjtemények vonatkozásában.

Kulcsszavak: személyközpontú pedagógia, recepciótörténet

A szerző elérhetősége: verdesm@gmail.com

Veressné Gönczi Ibolya

Bűnmegelőzés

Az elmúlt két évtizedre visszatekintve statisztikailag kimutatható, hogy a bűnözés általánosságban növekvő tendenciát mutat hazai és nemzetközi vonatkozásban egyaránt. Kiemelt pedagógiai feladatot jelent a fiatalkorú bűncselekmények prevenciója a különböző szocializációs szintereken, különösen a formális, az intézményi nevelés tekintetében. A most induló kutatás célja összetett. Statisztikai elemzés során feltárjuk egyrészt, hogy 2010-2015 között milyen helyzetkép rajzolható ki hazai viszonylatban a fiatalkorú bűnelkövetők gyakoriságát, valamint területi megoszlását tekintve. Megvizsgáljuk, hogy ezek háttérében milyen kapcsolatok mutathatók ki az alábbi szempontok mentén: az elkövetők motivációja, nemi megoszlása, életkora, iskolázottsági mutatói, családszerkezete, társadalmi réteghelyzete, alkoholos és kábítószer-befolyásoltsága, valamint a bűncselekmény jellege szerint. Másrészt értelmezzük a különböző iskolai szabályozó dokumentumokat a prevenciós tevékenység szempontjából, és a témához kapcsolódó kutatások adatainak másodelemzésével feltárjuk, hogy milyen lehetőségei és kötelezettségei vannak az iskolának a szociális kompetenciák fejlesztése során, milyen prevenciós oktatási tartalmak, módszerek adóttak a fiatalkorúak bűnmegelőzésének területén. Illetve arra keressük a választ, hogy kimutatható-e egyértelmű összefüggés az iskolai közösségi szolgálat eddigi négy éves pozitív gyakorlata és az utóbbi évek fiatalkorúak bűnelkövetésének csökkenő tendenciája között?

Kulcsszavak: szociális kompetencia, iskolai közösségi szolgálat, fiatalkorú bűnelkövetés, prevenció-közüoktatás

A szerző elérhetősége: gonczi.ibolya@arts.unideb.hu

Veroszta Zsuzsanna

Pályakövetési módszertanok kutatási következményei

A vizsgálat célja a diplomás pályakövetés módszertani lehetőségeinek értékelő elemzése a hazai rendszer tapasztalatai alapján. Az elemzés során a pályakövetés két fő eszközére – a survey alapú ill. adminisztratív adat alapú vizsgálatra – alapozva vetjük össze a módszerekből következő témaválasztási, értelmezési, kutatási és felhasználási korlátokat és lehetőségeket. Ennek során az előadás egyfelől ismerteti az előbbi pályakövetési módszerek főbb sajátosságait, használatuk lehetőségét, feltételeit és indokoltságát a hazai közegben, kitérve az e téren mutatkozó nemzetközi tendenciákra is. Másrészt az elemzés a pályakövetési vizsgálatok lehetséges eredményeit a különböző érintett csoportok szempontjából külön is rendszerezi. Harmadrészt pedig a vizsgálat immár határozottan a kutatási felhasználásra fókuszálva a pályakövetésbe beemelt kétféle adattípus – adminisztratív illetve kutatási adat – társadalomkutatási kezelési követelményeit és következményeit veti össze. A téma feldolgozása a magyarországi Diplomás Pályakövetési Rendszer adatain alapul, az értelmezés során az ezt alkotó kutatási komponensek empirikus eredményeire támaszkodunk.

Kulcsszavak: felsőoktatás, pályakövetés, adminisztratív adat, kutatás, módszertan

A szerző elérhetősége: veroszta.zsuzsanna@oh.gov.hu

Vida Gergő

Oktatás, inklúzió és multikulturalizmus

Az oktatás szerepe a társadalmi integrációban és a társadalom befogadóbbá tételében elvitathatatlan. Ennek megfelelően egy multikulturális társadalom csakis befogadó és elfogadó körülmények táptalaján élhet meg. Innen már logikus az érvelés, hogy az oktatásnak is nagyon komoly szerepe van ezen táptalaj biztosításában. Fontos kérdés, hogy miként és mikor jelent meg a társadalomban a befogadás és elfogadás eszménye. Jelentős lehet az a kérdés is, hogy hogyan adaptálta az inklúzió fogalmát a pedagógia. Mindezen kérdésekre adott válaszok csak úgy értelmezhetőek, ha hazai perspektívából tekintjük át és feleltetjük meg a magyar viszonyoknak, hiszen így kirajzolódnak azok a tájékozódási pontok is, melyek mentén haladva megérthetünk más modelleket is. Az inklúzió, befogadás, népszerű kifejezés és aktuális téma az oktatáson belül is, de vajon ténylegesen tudjuk-e, hogy mikor és hol és mi célból alkalmazták elsőként ezt a fogalmat a pedagógia tudományterületén. Érdemes arra is időt szánni, hogy áttekintsük a filozófiai irányzatokat és egyéb tudományos újításokat, melyek mentén a ma is ismert oktatási inklúzió kialakult.

Kulcsszavak: inklúzió, befogadás, integráció, oktatás, multikulturalizmus

A szerző elérhetősége: vidagergo@gmail.com

Vida Gergő

A sajátos nevelési igény megjelenése a hazai pedagógiai rendszerekben

A mai közoktatásban egyre nagyobb figyelmet kell fordítani a részképesség zavaros gyermekek oktatására, hiszen az integrált formában történik a többi tanulóval egy osztályközösségben. Ezért nem mondható ki, hogy ez csak is gyógypedagógiai feladat, hiszen a többségi pedagógus a tanórákon ugyanúgy találkozik diszlexiás, diszkalkuliás, diszgráfiás tanulóval. Kérdéses, hogy vajon rendelkezik-e a megfelelő kompetenciákkal ennek megoldásához? Ugyanígy kérdés az is, hogy a hazai oktatási rendszerek mennyire felkészültek az integrált fogadásra? Ám még az is kérdéses, hogy vajon a sajátos nevelési igény fogalma miként épült be a hazai közoktatási vagy akár felsőoktatási intézmények gyakorlatába. Hiszen az OECD fogalomalkotása a sajátos nevelési igény kategóriáiról maradéktalanul nem érvényes a hazai rendszerre, mely ugyan nem tűnik jelentős dolognak, azonban messzebb menő következményei vannak. Bár messzebbmenő következtetésnek tűnik, de a jelenleg irányadónak tekinthető oktatási trend a befogadás, mely elérte a hazai gyógypedagógia rendszert is, komoly alapja lehet annak az iránynak, mellyel közelíthetünk a multikulturalizmus felé. Érdemes azonban áttekinteni azt az utat, amit a magyar gyógypedagógiai oktatás megtett napjainkig, hiszen így felismerhetők azok a „tájiidegen” fogalmak, melyek megjelentek és végül meghatározták a ma is ismert rendszer képét és ezáltal jobban látható, hogy még mekkora utat kell bejárnunk.

Kulcsszavak: sajátos nevelési igény, multikulturalizmus, befogadás, OECD

A szerző elérhetősége: vidagergo@gmail.com

Vida Gergő

A hátrányos szociális helyzet megjelenése az oktatás "alrendszereiben".

Érdekes következtetéseket vonhatunk le abból, ha látszólag egymástól független területeket vizsgálunk a hazai oktatási rendszeren belül. Ilyen területek lehetnek a tanulási zavarok fogalmi, diagnosztikus keretei, a hátrányos szociális helyzet és a gyógypedagógiai ellátó rendszerek. Azonban talán nem is annyira meglepő módon ezek a hazai oktatáson belül szorosan összekapcsolódnak. Példaként tökéletesen leírja az összefüggéseket az, ha a gyerekek iskolai teljesítményére gondolunk, azaz, hogy azt miként befolyásolja a hátrányos szociális helyzet. Innen már egyértelmű, hogy a szakértői bizottságok esetében életbevágóan fontos, hogy a tanulási problémák esetében a kognitív képességek gyengesége vagy a rossz tanítási metódus, esetleg a kedvezőtlen szociális háttér megjelenése okozhat-e felülreprezentáltságot. A válasz természetesen nem, de erről majd később. A hazai gyógypedagógiai ellátó rendszernek sajátossága, hogy része lett a felzárkóztató munkának akarva és akaratlanul is. A leszakadó térségekben az oktatás valamiféle „fejlesztés”, „felzárkóztatás” és egyáltalán valami „plusz” után kiált. A leszakadó réteg gyermekei ezért ebbe az irányba szorúlnak. Ez összekapcsolja a hátrányos helyzetűek problematikáját a gyógypedagógiai ellátó rendszerrel, a diagnosztikus kategóriák diszharmóniájával és az oktatásra nehezedő mind nagyobb nyomással. Fontos hát áttekinteni röviden a diagnosztikus munka összefüggéseit, a társadalmi leszakadás problematikájával, a gyógypedagógiai diagnosztikát az iskola teljesítmény összefüggéseivel. És lerántani a leplet arról, hogy ezek a rendszerek miként hatnak egymásra, hogy sikeresebben határozhatjuk meg a magyar oktatás jövőbeni irányát.

Kulcsszavak: zavar, hátrány, diagnosztika, gyógypedagógia

A szerző elérhetősége: vidagergo@gmail.com

Vörös Klára Ilona

A tanóra szimbolikus terei

Minden tanóra valós terei mögött rejtett, szemrevételezhetetlen terek húzódnak meg. Ezek a zónák hatnak az órai tevékenység szerkezetére és folyamatára. Arra a stratégiára, amely mentén a tanítást megszervezik. A tanítás során használt nyelv végtelen kombinációjú virtuális struktúra, de a tanórán számtalan konkrét beszédaktus is jelen van mint reális struktúra. A tanóra szimbolikus terében épül fel az a szövegtér, amely befogadja a tanár-diák interakciókat. A hatékony tanóra eredménye a hasznos szöveg, a megszerzett ismeret. A láthatatlan tér része a szemiotikai tér, melyben kitüntetett szerepben van a kognitív jelentés. A szemiotikai tér fogadja be az értelmezési folyamatot. A tanítási tevékenység szemiotikáját a célja határozza meg, s feladata mind a megismerés elősegítése, mind az értékteremtés. A szimbolikus tér magában foglalja a kapcsolati teret, amelyben az emberi kapcsolat és a beszédkapcsolat végigkíséri a megismerési folyamatot. Az óra látens tere a közvetítési, vagyis a tudásátadás és tudásbefogadás közé épített tér. A kutatás célja, hogy a szimbolikus terek szemszögéből vizsgálja a tanórát mint jelentéskomplexumot, annak specifikusságait és törvényszerűségeit. Kitér az elemzés a hittanóra szimbolikus terének különösségére és másságára. Vizsgálja azt a színes és gazdag mintázatot, amelyet a katolikus vallás átadásának metodikája rajzol a térbe. Az elsősorban az analízis-szintézis eszközeivel élő elméleti kutatási módszer a gyakorlat problémáinak megoldására irányul.

Kulcsszavak: szimbolikus tér - tanóra - hittanóra

A szerző elérhetősége: voros.klara.ilona@gmail.com

Zalavári Eszter

A pártfogó felügyelet pedagógiai vonatkozásai

A felnövekvő generáció életre nevelése a társadalom egésze számára feladat - szervezeti és egyéni szinten egyaránt. Feltételezem, hogy a bűnöző életmód kialakulása a szocializációs folyamat hiányosságaira vezethető vissza. A szocializáció folyamatában a családnak, a nevelési és oktatási intézményeknek, pártfogó felügyelőknak hasonlóan fontos szerepe van. Hat pártfogó felügyelővel készítettem interjút. Érdekelt, hogy melyek azok a módszerek - különös tekintettel a pedagógiai módszerekre-, amelyeket alkalmaznak munkájuk hatékonyságának fokozása érdekében. Az előkészületek során igyekeztem olyan pártfogó felügyelőket felkeresni, akik minimum öt éves szakmai tapasztalattal rendelkeznek. Viszont az adott Igazságügyi Szolgálatnál olyan szerencsés helyzetben voltam, hogy mindegyik interjúalany legalább 10 éve dolgozik a szakmában. Az interjúk alapján elmondható, hogy korábbi élettapasztalataik, beépült normáik és (pedagógiai) módszereik segítségével igyekeznek magas szintű munkát végezni hivatásukban. Összefoglaltam azt a módszertani repertoárt, amellyel a megkérdezett pártfogó felügyelők dolgoznak.

Kulcsszavak: bűnözés, szocializáció, deviancia, integráció, re-integráció

A szerző elérhetősége: zalavarie@gmail.com

Zolnai Erika – Fónai Mihály – Hüse Lajos – Balogh Erzsébet – Barnucz Nóra

A településtípus és méret lehetséges hatása az iskolai integrációra és inklúzióra

Előadásunk egy Visegrádi projekt kutatási előzményeire épül ("How to help children from ethnic minorities in the adaptation to school in V4 countries"). A projekt, valamint empirikus kutatásaink első eredményeit több tanulmányban ismertettük (az összefoglaló kötet: Hanna Liberska and Marzanna Farnicka (ed): A Child of Many Worlds: Focus on the Ethnic Minority Problem. Frankfurt: Peter Lang Verlag). A projekt második lépésében a lengyel közreműködők által kidolgozott, Iskolai Életminőség Kérdőív (QSL) továbbfejlesztését végeztük el. A nemzetközi együttműködésben kipróbált kérdőív a tanulók családi háttérét, tanulási problémáit, az iskolai életúttal összefüggő tapasztalatait, saját helyzetük megítélését, valamint vallásosságukat és etnikai hovatartozásukat mérte. A magyar adatfelvételbe öt egyházi fenntartású általános iskola 438 tanulója került (az elemzett eredmények rájuk vonatkoznak), rajtuk kívül 236 lengyel tanuló válaszolt a kérdésekre. A magyar eredmények azt mutatják, hogy lényeges különbség érvényesül a nagyvárosi és a kisvárosi iskolák között, elsősorban a tanulók etnikai összetételét tekintve. A nagyvárosi (nyíregyházi) iskolákban alacsonyabb a roma tanulók száma és aránya (Pusztai 2004, 2014). Az általunk vizsgált iskolákban azt tapasztaltuk, hogy a tanulók önértékelését (önbecsülését) és a kölcsönös elfogadást nem az etnikai hovatartozás alakítja, sokkal inkább a tanulók iskolai teljesítménye és sikerei. Ez azt jelenti, hogy az iskolák a tanulók sikerességével tudják csökkenteni a kirekesztési folyamatokat.

Kulcsszavak: osztálytermi inklúzió és integráció, családi háttér, tanulási problémák, siker, a boldogság észlelése, vallásosság

A szerző elérhetőségei: zolnai.erika0213@gmail.com, fonai.mihaly@law.unideb.hu, huse.lajos@foh.unideb.hu, barnucznoira@gmail.com

A tanulás új útjai

HuCER 2016

Kaposvári Egyetem, Új Tanügyi Épület (Útü)

Kaposvár, Guba Sándor u. 40.

2016. május 26–27.

A rendezvény szervezője:

Magyar Nevelés- és Oktatóskutatók Egyesülete

A rendezvény társszervezői:

Kaposvári Egyetem

Magyar Tudományos Akadémia Nevelésszociológia Albizottsága

DE Center for Higher Education Research and Development Hungary (CHERD-H)

KultúrÁsz Közhasznú Egyesület, Debrecen

Doktoranduszok Kiss Árpád Közhasznú Egyesülete, Debrecen

Magyar Tudományos Akadémia
Nevelésszociológia Albizottsága

Doktoranduszok Kiss Árpád
Közhasznú Egyesülete

A rendezvény támogatói:

Országos Tudományos Kutatási Alapprogramok

Kaposvári Egyetem

KultúrÁsz Közhasznú Egyesület, Debrecen

A rendezvényhez kapcsolódó kutatási projektek:

Tanuló régiók Magyarországon: Az elmélettől a valóságig
(Learning Regions in Hungary: From Theory to Realities – LeaRn)

(OTKA K-101867)

